

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGÓ
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGÓ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM,
BUDAI POSTAPALOTA VI. EM. 607.

TELEFON: AUT. 50—5—97. — MŰSZAKI ÜGYEKBEN: 88—2—82.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZASÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGSZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVISELOI ORSZAGOS EGYESULETENEK

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: **Dr. ALKÉR SÁNDOR** M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR
M. KIR. POSTATANACOS.

TARSSZERKESZTŐ:

PETAINEK JÓZSEF
M. KIR. POSTAFOMÉRNÖK.

Az áruminta küldeményfaj sajátosságai.

Irta: Dr. KUZMICH GÁBOR, m. kir. postaigazgató.

Éléments caractéristiques de la catégorie d'envoi „échantillons“. Par le dr. Gabriel de Kuzmich, Directeur des Postes.

1. Règlementation des échantillons dans les Conventions postales. Traits caractéristiques de l'envoi. Transport, par la poste aux lettres, des objets n'ayant aucune valeur marchande. Cause et but de ce transport. 2. Définition de l'échantillon; controverses dans la notion. Limites de valeur, de poids et de dimensions, leur rôle dans la définition. Échantillons contenant des objets ayant une valeur marchande modique. Efforts tendant à élargir cette exception et leur résultat. 3. Situation actuelle. Questions pratiques.

Az áruminta szabályozása a nemzetközi postaszerződésekben.

Már az egyetemes postaegyesület 1874-ben történt megalakulása előtt több állam postája ismerte az árumintaküldeményfajt s annak bizonyos díjszabási kedvezményeket biztosított. A nemzetközi postaszerződésekben ez a küldeményfaj, mint mérsékelt díjszabást élvező levélpostai küldemény állandóan szerepel.

Az eddig tartott kilenc postakongresszus mindegyike részletesen foglalkozott az árumintaküldemények szabályozásával is, — a küldeményfaj kellékeire vonatkozó szabályok szövegezésében azonban lényeges elvi változást az első szabályozástól a legutolsóig nem találunk.

Mindenik szerződés megengedi az áruminta küldését s részére a mérsékelt díjszabást. Mindenik megszabja az áruminta legnagyobb határát méretben és súlyban, mindenik kimondja, hogy az árumintákat nem szabad lezárni s azok csomagolásának olyannak kell lenni, hogy a tartalmat a posta könnyen ellenőrizhesse, mindenik kimondja, hogy az árumintában kereskedelmi értékkel bíró tárgyat küldeni, továbbá abba levelezés jellegével bíró küldeményt bizonyos tételesen

felsorolt feljegyzéseken kívül elhelyezni általában nem szabad. E szabályok több-kevesebb változattal mindegyik szövegezésben bent vannak.

Az árumintaküldemények jellegzetes vonásai tehát úgy körvonalazhatók, hogy azok olyan le nem zárt s mérsékelt díjszabást élvező levélpostai küldemények, amelyek megengedett méretig és súlyig kereskedelmi értékkel, áruértékkel nem bíró anyagot tartalmazhatnak s amelyekben a tételesen felsorolt adatokon kívül más közlemény elhelyezése tilos.

A leglényegesebb jellegzetesség, ami az összefoglaltakból szemünkbe ötlük az, hogy az árumintában, mint levélpostai küldeményben nem közleményt, hanem *anyagot* szállítunk. Az anyag szállítására a posták berendezkedésében egyébként a csomagok szolgálnak. Hogy mégis az árumintákban anyag szállítását megengedték, az abban találja magyarázatát, hogy az üzletszerzés, az adásvétel létrejötte érdekében az ajánlott anyag mintájának minél olcsóbb és gyorsabb szállítását akarták biztosítani. Az áruk mintájának levélpostai küldemény helyett csomagban történő szállítása költséges is lett volna (kétszeresen állt ez addig, míg a nemzetközi csomagforgalomban az 5 kg-os súly volt az első díjazási határ s az 1 kg csomaghatárt még nem rendszeresítették). Ezt a költséget az üzletszerzésre irányuló kereskedelmi tevékenység nem bírná el. Az árumintáknak csomagban történő szállítása ezenfelül a szállítási időben is hátrányt jelentene, — különösen nagyobb távolságokra, ahol a levélposta és a csomagok szállítási ideje az utóbbiak hátrányára lényeges különbséget mutat. Ennek az előnynek kifejezett értékelését s hangoztatását találjuk az egyik vitában, mely az árumintaküldemények felső súlyhatára körül forgott. A súlyhatárnak 350 g-ról 500 g-ra történő felemelését sokan feleslegesnek s aggályosnak látták s azt ajánlották, hogy a 350 g-nál súlyosabb árumintául szolgáló anyagokat szállítsák a feladók csomagként, (az 1 kg-os csomagokra szabott olcsó díj ezt lehetségessé teszi). A súlyhatár emelését szorgalmazók ezt a gondolatot ép azért nem találták kielégítőnek, mert a csomagszállítás, főleg az Európán kívüli helyekre, lassú s az üzletszerzésre vonatkozó ajánlatok s minták a gyorsabb levélpostai szállítást igénylik. De ezen a két szemponton (gyorsaságon, olcsóságon) felül még azért is levélpostaként kellett engedni az áruminta küldését, mert több kereskedelmet űző fontos ország (Anglia, Amerikai Egyesült-Államok stb.) a nemzetközi csomaggyezményekhez elvi okokból nem csatlakozott s így ezt a forgalmat teljesen a csomagszállítás terére szorítani nem lehetett.

Az áruminta fogalma, — elvi harcok az áruminta körül.

A nemzetközi postaszerződések mindegyike szabályozza az áruminták postai szállítását. Az áruminta meghatározását azonban, vagyis azt, hogy mit is értsünk árumintán, egyik sem adja. Abból indulnak ki — úgylátszik —, hogy az áruminta már meglévő kereskedelmi fogalom, amelynek pontosabb körülírására nincs szükség, Úgy, mint ahogy például a „levél” fogalmáról sem ad a szerződés meghatározást.

Az egyes kongresszusok — különösen kezdetben, (így főképp az 1878. évi párisi) mégis érezték ennek hiányát s keresték a meghatározást. E törekvés nem vezetett olyan eredményre, mely a szövegezésben is megnyilvánult volna. A keresett fogalom megrajzolását csak a határok megjelölésével tudták szolgálni. Megállapították, hogy melyek azok a korlátok, amelyek biztosítják, hogy ezzel a küldeményfajjal ne történjék olyan szállítás, mely már túlmenne a nyújtani kívánt kedvezményeken. E biztosítékok: az elég alacsonyan megszabott súly és terjedelem, továbbá az, hogy áruértékkel bíró, tehát vám alá eső anyag árumintaként nem küldhető. Ezek közt a korlátok közt találták behatárolva az „áruminta” fogalmát.

A magyar Postaüzleti Szabályzat az áruminta fogalom meghatározásában ennél tovább megy és azt mondja, hogy „árumintaként küldhető valamely árunak kisebb mintául szolgáló része, vagy mennyisége”. (A nemzetközi forgalomra a szerződéseknek megfelelően természetesen hangsúlyozza azt is, hogy oly tárgyak, melyek áruértékkel bírnak s amelyek a rendeltetési országban vámkötelesek, nem szállíthatók).

A német posta felsorolással oldja meg a kérdést, de az árumintának közelebbi meghatározását nem adja. Az osztrák az áruk kisebb mennyiségét és kisebb tárgyakat enged árumintaként szállítani. A svájci posta szabályai már részletesebbek; kimondják, hogy árumintának tekintetnek azok a küldemények, amelyek a kereskedelmi életben áruk mintájául szolgálnak, például mintadarabok, áruk szelvénye, kis része; de nem vehetők annak az eladásra szánt tárgyak (ilyenek például orvosságok, gyógyszer-tári készítmények, ha csak nem kétségtelen minták, a használatra átvágással, bélyegzéssel alkalmatlanná nem tett szövetek, kendők stb., a filmek, fényképezőlemezek).

Az árumintákról szóló kongresszusi tárgyalások során többször felmerült annak a nehézségnek a hangoztatása, hogy az árumintaként küldött tárgyaknak az előírások szerint nem szabad áruértékkel bírnii; a valóságban azonban mindenképp tárgynak mégis van valami — habár kis értéke. Mi tehát az, amit a szerződések kereskedelmi, illetőleg áruértéknek tartanak? Voltak olyan javaslatok, melyek bizonyos megszabott értékig 3, 5, 10 frankig vélték megengedhetőnek valamely tárgy árumintaként küldését. E tervnek azonban nem akadt soha többsége, mert érezte a kongresszus, hogy ez a szabályozás sem hozna biztosabb helyzetet. Ki volna hivatott értékelni a küldeni kívánt árumintát? Az érdekelt feladó? Az áruismével nem rendelkező postahivatalnok? Azonfelül kérdés volna, hogy a feladási, avagy a rendeltetési ország sokszor egymástól igen eltérő kereskedelmi értékelése volna-e az irányadó? Az áruérték alsó határának pénzértékben történő kifejezése tehát elmaradt.

Ezzel a törekvéssel párhuzamosan igyekezett érvényesülni az a másik s vele teljesen ellentétes irányzat, amely azt a tilalmat, hogy az árumintában áruértékkel bíró tárgyat küldeni nem szabad, el akarta törölni. Ez az irányzat sem talált többségre, főleg a vámkezelés elé tereléssel előálló nehézségektől való félelem miatt, bár nagy erősséget kapott abban, hogy időközben egyes olyan tárgyak árumintaként történő szállítását is megengedték a szerződések, melyek önmaguk-

ban kétségtelenül értéket képviselnek (például egyes kulcsok, vágott virágok, természetrajzi tárgyak stb.).

Az ellentétes irányok közt új szabályozás sohasem született meg s mindig az eredeti szövegezés maradt. Csak a súlyhatárnak 350 g-ról 500 g-ra történt emelésével (Madrid 1920.) és méreteknek bizonyos tágításával ($20 \times 10 \times 5$ -ről ma $45 \times 20 \times 10$ cm.) találkozunk. Abban, hogy áruértékkel bíró tárgyat így nem lehet küldeni, hogy az áruminták vám alá eső tárgyat nem tartalmazhatnak, változás az első szabályozás óta nincs. Módosulás csak ott történt, hogy egyes tárgyak küldését, mint előbb már említettük, tekintet nélkül értékükre, árumintaként megengedték. Ilyenek a nyomdai klisék, egyes kulcsok, frissen levágott virágok, természetrajzi tárgyak, szérumtubusok és pathológiai tárgyak. Nem szabad azonban ezeket — kivéve a hivatalosan elismert laboratóriumok által közérdekből szállított szérumtubusokat — kereskedelmi célból küldeni.

A nemzetközi szerződésekből az árumintákról szóló szöveg változatlansága nem jelenti azt, hogy a háttérben minden nyugodt, tisztázott és kijegecesedett volna. Az árumintaküldeményfaj körül található vita, ingadozás abból fakad, hogy levélpostával anyagot szállítók; levélpostai küldeményben pedig elvileg nem engedtek az országok hosszú ideig áruértékkel bíró vám alá eső tárgyat szállítani. Azt, hogy az árumintában szállított anyagnak áruértéke ne lehessen, az írott tilalmon kívül elsősorban a szűkre szabott terjedelem és súlyhatárok voltak hivatva biztosítani. E két határ kiterjesztéséért azonban állandóan folyt a harc és amint láttuk, eredménnyel. Az áruminták nagyobb kiterjedése s nagyobb súlya természetszerűen hozta magával, hogy a bennük küldhető anyag értéke is nagyobb. Veszedelemesen erősödött tehát annak az iránynak a helyzete, mely az árumintákban küldhető tárgyak áruértékének eltiltását törölni akarta.

Közben, részben a Porto Rose-ban 1921. évben kötött egyezmény, részben más megegyezések alapján Magyarország—Ausztria—Cseh—Szlovákország—Franciaország—Lengyelország—Románia—Svájc—Németország egymás közt árumintákban *kisebb* áruértékkel bíró tárgyak küldését már megengedte. Az országok egy kis köre tehát igyekezett külön megállapodással megoldani az áruérték tilalmának vitás kérdését. Ez a megoldás azonban szélesebb körben nem terjedt el.

Közben, az 1924. évi Stockholmi kongresszus megengedte, hogy azok az országok, melyek ebben megegyeznek, *levelekben* árukat is szállíthatnak. Az árumintákban azonban most sem engedték meg a kisebb áruértékkel bíró tárgyak szállítását.

Ez a részleges megoldás azonban nem elégítette ki azokat az országokat, melyek mindenféleképp biztosítani kívánták, hogy kereskedelmi értékkel bíró árut ne csak levélben szállíthassanak, hanem valami olcsóbb küldeményfajban is. A kívánságot, mely nem talált ki-elégülést az árumintáknál, megvalósították az 1929. évi londoni kongresszuson az új levélpostai küldeményfajként rendszeresített „kiscsomagban”; melyben a levélnél mérsékeltebb díj mellett áru 1 kg súlyig küldhető. Az áru levélpostával történő szállítására tehát, — habár ismét csak fakultatív módon — a levélen kívül most már olcsóbb lehetőség is nyílt. A kiscsomag küldeményfaj rendszeresíté-

sénél tényező lehetett az a megfontolás is, hogy ha ezt az új küldeményfajt nem rendszeresítik, elkerülhetetlen lesz az áruminta súlyhatárának 1 kg-ra való felemelése s akkor az árumintából már nehezen lehet továbbra is kifejezetten kizárni az áruértékkel bíró anyagot.

E megoldással, nevezetesen a kiscsomagok rendszeresítésével az árumintákban küldhető tárgyak áruértéke körül hosszú évtizedek óta elcsendesülni nem tudó vita is talán enyhül.

A kiscsomag küldeményfaj rendszeresítésével meg kellett fontolni, hogy azt az engedményt, mely szerint Magyarország és egyes előbb felsorolt országok közt árumintában kisebb áruértékkel bíró tárgy is elhelyezhető, fenntartsák-e tovább is, nem vált-e az feleslegessé? Az érdekeltek arra az eredményre jutottak, hogy a régi kedvezményt fenntartják, mert nem akarják, hogy a postát igénybevevők a réginél hátrányosabb helyzetbe kerüljenek. Hátrányt jelentene ugyanis az, hogy a kiscsomagok díja drágább, mint az árumintaké s így az árumintában küldés eddigi olcsó lehetőségét a kereskedővilág elveszítené.

Hozzáfűzhetjük, hogy a mi belföldi forgalmunkban ez a kérdés nem merülhetett fel, mert nálunk a belföldi forgalomban kiscsomag nem küldhető. Nálunk tehát kisebb áruértékkel bíró tárgyat általában 500 g súlyig (kivételesen, ha valaki kincstári hivatalnál egyszerre 100 drb-ot ad fel 1 kg-ig) lehet árumintában küldeni.

Mi tehát a mai helyzet?

A gyakorlati nehézségek megoldása.

Árumintában a nemzetközi forgalomban ma sem szabad az előbb említett tárgyakat és néhány országot kivéve, áruértékkel bíró, vám alá eső tárgyat küldeni és nem szabad ugyanannak a feladónak ugyanarra a címre nagyobb számban a vámjüvedék kijátszása céljából áruminta-küldeményeket küldeni.

Mi a feladata tehát ilyen körülmények közt a felvevő postának?

A felvevő hogy bírálja el azt, vajjon a küldött tárgynak van-e áruértéke, hogy ítélje meg, hogy az árumintaként feladásra kerülő kulcs, klisé, vágott virág nem kereskedelmi célból kerül-e feladásra? Ezeknél a kérdéseknél a leghelyesebb a szabadelvű magyarázat álláspontjára helyezkedni és csak kétségtelen esetben tagadni meg a felvételt. Az egyén viszonyainak részletekbe menő vizsgálatára a postának sem ideje, sem módja nincs. Ha azonban látom, hogy egy virágkereskedő a friss virágait, ha látom, hogy egy gyár a nála rendelt kliséket külföldi megrendelőinek állandóan, rendszeresen árumintaként küldi, kifogásolnom kell, mert különben a külföldi rendeltetési ország kifogásolhatja azt. Mint ahogy meg is történt, hogy Spanyolország árumintaként, de kereskedelmi célból odaküldött kliséket levélnek tekintette és így díjazta. Emellett a szabadelvű felfogás mellett azonban bármikor ki lehetünk téve annak, hogy a rendeltetési postaigazgatás a küldeményt az áru értékes volta miatt kifogásolja. Az ilyen kifogásolást el kell fogadnunk és erre az eshetőségre jó a feladót előre figyelmeltetni.

Felmerülhet az a kérdés, mit tegyen a felvevő, ha az a gyanúja, hogy az egy címre szóló nagyobb számú árumintaküldemény küldésének célja az áru elaprózása s így a rendeltetési ország vámjödékének csorbítása? A felvételt a feladó megfelelő olyan figyelmeztetése után, hogy kiteszi magát a rendeltetési ország részéről a visszautasításnak, nem tagadnám meg. (A ma fennálló kiviteli szabályok alapján azonban a küldeményeket kiviteli vámkezelés alá kell terelni.)

Abban az esetleges kételyben, hogy a belföldön, illetőleg a külön megegyezések alapján bizonyos országokkal váltott forgalomban mit tekinthetnek olyan kisebb áruértékkel bíró tárgynak (valeur modique), amelyet árumintában még küldhetek, szintén csak a szabadelvűbb felfogást ajánlanám. Amit a feladó kisebb értékűnek tart és le nem zárható árumintaküldeményben szállítani akar, annak felvételét ebben a szűkebb forgalomban nem kellene megtagadni.

Az árumintaküldeményfaj különlegességéhez tartozik még annak nyitott és az anyag természetéhez igazodó csomagolása is. A vonatkozó szabályok azonban oly világosak és kétségtelenek, hogy ennek külön tárgyalása, fejtegetése a különlegességeket tárgyaló cikk keretében felesleges. Mégis nem hagyhatjuk szó nélkül, hogy a felállított elveket az élet itt is visszavonulásra kényszerítette. A „nyitva feladás” alapelvétől egyes szérumtubusok, s a kinyitás folytán romlásnak kitétt tárgyak kedvéért el kellett térni, úgy, hogy bizony ismerjük a lezártan feladható árumintákat is.

Különösebb nehézséget nem okoz a közlemények elhelyezésének tilalma sem, mert a szabályok helyes kereskedelmi érzékkel megengedik a küldeményekbe mindannak közlemény formájában történő elhelyezését, ami az áru ajánlásának fogalma körébe tartozik (feladó, címzett, általános adatai, ár, súly, mérték, kiterjedés, készlet, áru eredete, természete), s így e téren a jogos kívánságok kielégülést találhatnak.

Ezekben a fővonásokban láthatjuk az árumintaküldeményfaj jellegzetességeit. Maga a küldeményfaj mérsékelt díjtételei révén nem tartozik azok közé, melyekből a postának haszna van, gondot, ellenőrzési teendőt azonban a postának okoz; de a kereskedelem üzletszerző tevékenységének szüksége van rá. Az is kétségtelen azonban, hogy az árumintaküldemények nyomán támad az üzletkötés, vele levél, csomag, pénz küldése — tehát a pezsgő postaforgalom.

Postai szabályalkotás és kodifikálás.

Irta: Dr. FORSTER KÁROLY, m. kir. postatanácsos.

Codification des règlements postaux. Par le dr. Charles de Forster, Conseiller des Postes. L'auteur analyse les principes de la codification des règlements postaux prenant en considération surtout le service des postes en Hongrie.

A közigazgatás racionalizálásának egyik alapkövetelménye, hogy a törvények, rendeletek és utasítások szabatosak, könnyen kezelhetők legyenek. Ezáltal érjük el azt, hogy a közönség és az alárendelt hivatalok minden idővesztés és kétely nélkül állapíthatják meg a bizonyos életviszonyban alkalmazandó szabályt.

Sajnos, e tekintetben a mai magyar állapotok nem túlságosan rózsásak. A vármegyék, hasonlóképen az érdekeltségek, nem egyszer tesznek kifogást — néha elég éles hangon — az ellen, hogy a törvények, rendeletek nem eléggé világosak és néha majdnem lehetetlen a hatályban levő jogszabályt biztonsággal megállapítani. A jogászhivatásnak pedig legszebb, bár bizonyára legnehezebb része a szabályalkotás. Valamely életviszonynak jogi szempontból való megvizsgálása és minősítése, azután a cselekvési kényszernek, illetőleg a cselekvési lehetőségnek pontos megállapítása, továbbá a megengedett cselekvési lehetőség jogi védelmének és az ellenkező eljárás megtorlásának szabályozása nemcsak igen alapos jogi, hanem általános ismereteket is megkíván.

A postajogászoknak is nyilvánvalóan egyik legfőbb és legnehezebb feladata a postai szabályok (díjszabás, üzletszabályok, kezelési utasítások stb.) megalkotása szabatos, könnyen áttekinthető alakban való összeállítás. Vizsgáljuk meg, hogy a jelenlegi helyzet e szempontból kielégítő-e.

A postára vonatkozó szabályaink — eltekintve a törvényerejű postapátenstől és az időnként törvénybe iktatott egyetemes postaszerveződésektől — általában miniszteri rendelet alakjában látnak napvilágot. Bár felmerülhet az a vélemény, hogy a kereskedelemügyi minisztériumnak nincs joga magánjogi szabályokat, nevezetesen a postai kártérítési elveket, megalkotni, már egy korábbi cikkemben megkíséreltem a kereskedelemügyi minisztériumnak ezt a rendelet-kiadási jogát megindokolni.

Nyomatékosan hangsúlyozom, hogy a kereskedelemügyi minisztérium már kezdettől fogva azon az állásponton volt, hogy a posta és a felek közt levő jogviszony rendezése a saját hatáskörébe tartozik. Ezért ezeket a kérdéseket ép úgy miniszteri rendeletekkel szabályozta, mint a díjszabást és a hivatalok belső kezelési rendjét.

A postai szabályok eleinte nem szervesen összefüggő nagyobb munkákban, hanem a posta részére kiadott Rendeletek Tárában jelentek meg. Csak 1888-ban, Baross miniszter alatt jelent meg az első „Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat” című kiadmány, amely a postai díjszabást és a posta s a felek közt levő jogviszonyt kodifikálta. Ezzel a korszakalkotó munkával szemben a postai kezelésre vonatkozó szabályok még hosszú ideig csak a Rendeletek Tárában szétszórta megjelenő rendeletek, esetleg ad hoc „Utasítások” alakjában álltak a személyzet rendelkezésére. (Ilyen volt pl. a híres „Utasítás a csomagok sommás rovatolására és a postai indító, átvevő és leadó szolgálat szervezésére”, röviden S. K. U., 1891-ből, amely a csomagok sommás kezelését rendszeresítette.) Természetes, hogy ezeknek az elszórta megjelent rendeleteknek és utasításoknak az volt a hátrányuk, hogy a kezelési szabályok alig voltak áttekinthetők. Ezért a posta vezetősége a 90-es években az akkori jogászgárda néhány legkiválóbbját azzal bízta meg, hogy ezeket a különböző helyen és alakban megjelent rendeleteket gyűjtse össze. Ennek a hatalmas anyaggyűjtésnek eredménye a „M. kir. Posta-, Távirde- és Távbeszélő-Szabályrendeletek Gyűjteménye”, amely 1898. január 1-én lépett életbe és amely az említett és ekkor már új kiadásban megjelent „Postai Tarifák és Posta-

üzleti Szabályzat” mellett hosszú ideig úgy a postai közigazgatásnak, mint a kezelésnek bibliája volt. A gyűjtemény óriási anyagot ölelt fel, mert hét részben a postára, távirdára és távbeszélőre vonatkozóan a kiegészéstől, tehát a magyar posta önállóvá való válásától 1897. december 31-ig kiadott és érvényben levő összes anyagot magában foglalta. A postai kezelésre vonatkozó szabályokat a III. rész tartalmazta. A hatalmas munka ellen legfeljebb azt a kifogást tehetnénk, hogy hű maradt címéhez: csak „gyűjteménye” volt a szabályoknak. Így a III. rész is folyószámok alatt (1—1052-ig) a postai kezelésre vonatkozóan akkor érvényben levő összes szabályokat *az eredeti, változatlan szöveggel közölte* anélkül, hogy azokat rendszeres összefoglaló egészbe dolgozta volna fel. Római jogi kifejezéssel érve tehát a Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat „Codificatio”, míg a Postai Szabályrendeletek Gyűjteménye „Compilatio” (természetesen eredeti értelemben véve e kifejezést) volt.

A Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat, továbbá a Szabályrendeletek Gyűjteményének néhány része újabb kiadást ért ugyan, de az újból való feldolgozás már jóval a háború előtt abba maradt és ennek folytán a folytonos helyesbítések miatt, már a háború előtt alig lehetett némelyikben kiigazodni.

A háború után a helyzet természetesen még bonyolultabbá vált. Ezért már 1920-ban a régi Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat díjszabási része helyett, „Posta, Távíró és Távbeszélő Kézitarifa” című kiadvány foglalta össze a díjszabásra vonatkozó fontosabb újabb rendelkezéseket. A kézitarifa elnevezés helyett 1925-ben „Kivonatos Díjszabás” nevet fogadta el a posta. A Kivonatos Díjszabás elnevezést nem mondhatjuk egészen találónak, mert nincs egy „teljes” díjszabás, amelynek ez a kiadvány kivonata volna. A háború előtti „Hivatalos kivonat” elnevezés azért volt megfelelő, mert az tényleg kivonata volt a nagy díjszabásnak.

1922-ben megjelent az első Nemzetközi Csomagdíjszabás, majd nemsokára a belföldi szabályokkal kibővített Csomagdíjszabás hagyta el a sajtót. A Csomagdíjszabásunk ma már mondhatni teljes, míg a levélpostai forgalomra vonatkozóan ma sincs még teljes díjszabásunk.

A „Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat”-nak üzletszabályi része helyett 1925-ben jelent meg a P. Ü. Sz., amelynek oroszánrésze volt abban, hogy a posta és a közönség közt a postaküldemények feladásából keletkező viszony a háború utáni első (egyébként magától értetődő) bizonytalanság után ismét rendes mederbe terelődött. Az új üzletszabályzat feldolgozásakor az volt a terv, hogy a kezelési szabályokat külön kiadványok fogják egybefoglalni. Minthogy azonban a P. Ü. Sz. kiadások a kezelési utasítások egyidejű megjelenésére nem lehetett számítani, a P. Ü. Sz.-ben — éppen a postaalkalmazottak helyzetének megkönnyítésére — igen sok olyan szabályt vettek fel, amely a kezelési utasításba tartozott volna.

A postahivatalok belső kezelési szabályaira vonatkozólag 1927-ben adta ki a m. kir. posta a P. K. U.-t. Ez a munka a Szabályrendeletek Gyűjteménye III. részével szemben már rendszeres feldolgozása a kezelési szabályoknak. A munka kiegészítő részei: a mozgópostai, vám-

közvetítő-, kicserélő- és a pénztárszolgálatra vonatkozó utasítások még nem jelentek meg.

A fentiek szerint tehát a postai üzletszabályunk teljes ugyan, de a kezelési utasításaink és a postai díjszabásaink még hiányosak. Nem lehet tagadni ennek folytán, hogy ez a helyzet nem felel meg a racionalizálás követelményeinek. De egyéb tekintetben is hiányokat vagyunk kénytelenek megállapítani szabályalkotásainkban. Minden új jogszabály kiadásakor — a jogszabálytan értelmében — meg kell határozni és szabatos jogi alakban kimondani, hogy a korábbi szabályok közül melyek válnak az új rendelkezésekkel érvénytelenekké. Ezt a szabályt nem követtük mindig teljesen. Jelenleg is még a régi „Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat”-nak is csak az üzletszabályi részei vannak kifejezetten hatályon kívül helyezve. Ennek az oka az volt, hogy az új P. Ü. Sz. csak a régi Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat egyik részét, nevezetesen az üzletszabályokat volt hivatva pótolni. Minthogy azonban a postai díjszabás is, bár „Kézitarifa”, illetve „Kivonatos Díjszabás” alakjában megjelent, a régi Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat összes rendelkezéseit legalább gyakorlatilag hatályon kívül helyezettnek tekinthetjük. Határozottan ingoványossá lett azonban a talaj a kezelési szabályok terén. A Szabályrendeletek Gyűjteménye III. részében ma is vannak ugyanis olyan szabályok, amelyek még hatályosak. Nem lehet tehát azt mondani, hogy ezt a részt a P. K. U. megjelenésével egyidejűleg teljesen érvényen kívül helyezettnek lehet tekinteni. A P. K. U.-t életbeléptető 1927. évi 48.118. sz. rendelet (P. R. T. 1927. évi 52. sz.) ugyan azt mondja, hogy a III. rész a hivataloknál „feleslegessé” válik, de kénytelen elismerni, hogy a III. rész egyes rendelkezései „egyelőre még érvényben vannak.” Igen, de ha ez a rész nincs teljesen hatályon kívül helyezve, melyek azok a rendelkezések, amelyek ma is érvényesek és melyeket lehet olyanoknak tekinteni, amelyeket a P. K. U. hatályon kívül helyezett? Ennek a megállapítása nem könnyű és néha bizony még a jogásznak is kétségei lehetnek, hogy egy bizonyos szabály fennáll-e vagy nem. Már pedig, ha a jogszabály alkotására és legfőbb magyarázatára hivatott jogász sem tud kiigazodni valamely szabály érvényessége tekintetében, mit várhatunk a kisebb előképzettségű tisztviselőtől? Mehetünk azonban tovább. A Szabályrendeletek Gyűjteménye III. részének megjelenése óta a Rendeletek Tára évfolyamai ontották a rendeleteket. Sajnos, nem mindegyik rendelet mondja meg szabatosan, hogy melyik az a korábbi szabályrendelet és annak melyik szakasza, amely egyidejűleg hatályát veszítette. Ez a helyzet kétségtelenül zavarokra ad okot, amit tovább hagyni nem volna helyes. Lehetetlenség ugyanis, hogy valamely postaalkalmazottnak a postai szabályok megállapításánál esetleg évtizedekre visszamenően kelljen a Rendeletek Tára vastag köteteit végigböngészni. Arról nem is beszélek, hogy igazán jól javított Rendeletek Tárát nem is sokat lehet találni.

Lehet-e ezen a helyzeten javítani? Véleményem szerint igen. Ha pedig lehet, akkor a racionalizálás egyik legfontosabb és legelső követelménye az volna, hogy azt mielőbb megvalósíthassuk. Az elgondolásom a következő. Néhány igen lelkiismeretes és aprólékos gondosságú tisztviselőt minden egyéb munkától felmentve és külön csoportba

helyezve (ú. m. a 90-es években a híres „K” csoportot), meg kellene bízni azzal, hogy a Rendeleték Tárának 1898. január 1-e óta megjelent évfolyamait, továbbá a Szabályrendelet Gyűjteményének III. részét és a Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat-ot alaposan vizsgálják át. (A Rendeleték Tára 1898. előtt megjelent évfolyamait a Szabályrendelet Gyűjteményének megjelenésével egyidejűen, kifejezetten hatályon kívül helyezték és így azok átvizsgálása szükségtelen.)

Az átvizsgált anyagról meg kellene állapítani, hogy abból mi van érvényben és azután az érvényben levőket rendszerbe foglalva újból ki kellene adni. E célból mielőbb össze kellene állítani egy „Levélpostai díjszabást”-t, amelynek tartalmaznia kellene a levélpostai küldeményekre, az értéklevelekre, értékdobozokra, utalványokra és megbízásokra vonatkozó összes érvényben levő díjszabási rendelkezéseket. Azután a P. Ü. Sz. mai szövegéből minden olyan rendelkezést, amely nem a közönség és a posta közt levő jogviszonyra vonatkozik, ki kellene hagyni. A kihagyott részeket fel kellene venni a P. K. U.-ba. A korábbi Szabályrendelet Gyűjteménye III. részének érvényben levő rendelkezéseit, hasonlóképpen az 1898. év óta a Rendeleték Tárában megjelent, a kezelésre vonatkozó összes szabályokat a P. K. U.-ba kellene beilleszteni. Arról, hogy az elvileg oda nehezen besorozható szabályokból külön gyűjteményt kelljen-e kiadni — a vámkezelési stb. utasításokhoz hasonlóan, — vagy a P. K. U.-t ezzel — függelékek útján — kibővíteni, előre nem lehetne dönten. Ezt csak az összegyűjtött anyag átvizsgálása után lehetne majd megítélni. Ezek után következnek az a rendkívüli fontos további teendő, hogy a Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat-ot, továbbá a Szabályrendelet Gyűjteménye III. részét és a P. R. T. érvénytelenné váló rendelkezéseit kifejezetten hatályon kívül kellene helyezni. Ezáltal elérnénk azt, hogy a jelenleg érvényes díjszabási, üzletszabályzati és kezelési utasítások könnyen kezelhető és áttekinthető alakban volnának összegyűjtve. Magától értetődően minden újabb intézkedésről, ami a P. R. T.-ban később megjelenik, egyidejűleg, de legalább is bizonyos rövid időközökben a hivatalos kiadványok részére szabatos helyesbítéseket és pótlásokat kellene közzétenni, úgy mint különben jelenleg is a P. Ü. Sz.-nél és a P. K. U.-nál.

Meg kell egyébként gondolni azt is, nem lenne-e célszerűbb, ha a Rendeleték Tárában megjelenő rendeleteket akként csoportosítanák, hogy először a szabályalkotó rendeleteket, azután pedig az apróbb értesítéseket, pl. forgalom felvétele, megszüntetése, menetrendek, stb. közlénék. Az első csoportba tartozó rendeleteknél a korábbi szabályrendelet javítása mindig a szabatos új szöveg közlése útján történék, míg a második csoportra vonatkozóan elég volna a Rendeleték Tára vonatkozó számánál tett feljegyzés. Ezt az eljárást követi több külföldi rendeletk tára. Itt említem meg azt is, hogy a központi igazgatásnak az első csoportba tartozó szabályok bármely megváltoztatását vagy akár magyarázatát sohasem körrendelet útján, hanem mindig a Rendeleték Tára útján kellene közzétennie. A külön megjelenő körrendeletk ugyanis nem egyszer elkallódnak.

Kétségtelen, hogy nem kis munka várna a kodifikáló bizottságra. A feladat azonban szép, igazán jogászai munka. A mai nehéz gazdasági

viszonyok miatt bizonyos pénzügyi nehézségekkel mindenesetre számolni kell. A munka azonban bizonyára néhány évig eltartana és ez alatt az idő alatt mondhatni semmibe sem kerülne, csak a végén a könyvek kiadása jelentene érdemleges költséget. Erre azonban először is csak néhány év múlva kerülne a sor, amikor csak megjavul a gazdasági helyzetünk! Másrészt pedig nem szabad elfeledni, hogy az erre fordított kiadást nem lehetne sajnálni, vagy improduktívnak tartani. A posta, amelynél a tiszta jövedelem és a beruházások megközelítőleg sincsenek olyan kedvezőtlen arányban, mint a távvidénél és a távbeszélőnél, megérdemli ezt az aránylag kis, de igen hasznos beruházást.

Befejezésül még csak annyit, hogy a Szabályrendeletek Gyűjteményének, mint említettem, hét része volt, és bár a többiekét talán nem használták annyit, mint a III. részt, mégis azt hiszem, hogy az átröstálást és az újra való kodifikálást a többi résznél is el kellene végezni. Ha azután ezeket a részeket az újabb változások alapján újból feldolgozva kiadnák és azok megjelenésekor a Szabályrendeletek Gyűjteményének mindegyik részét és — mint 1898-ban — a Posta Rendeletek Tára korábbi összes évfolyamait egyidejűleg teljesen hatályon kívül helyeznék, a magyar posta jogászokara a többi magyar jogásznak igazán követendő példát mutatna.

Adatok a XIX. század postájának történetéhez.

Közli: Dr. MONUS FERENC, m. kir. postatitkár.

Données à l'histoire de la poste du XIX.-e siècle. Par le dr. François Monus, Secrétaire des Postes. L'auteur communique d'intéressantes données tirées de l'instruction sur les courses postales, éditée au temps de la guerre d'indépendance hongroise.

Az 1849. év második felében, amikor az orosz-osztrák és magyar csapatok harca még váltakozó szerencsével folyt s honvédeink hollóára a sok véres küzdelmek árán hervadhatatlan babérokat szerzett a magyar vitézség: Bécsben már készítették a letiprandó ország számára megállapított új közigazgatási, kerületi és egyéb, osztrák minta szerinti beosztásokat.

Ez intézkedések a postaközlekedés átszervezésére is kiterjedtek. A munka nem volt könnyű, mert a hadműveletek folytán tönkrement utakat, postavonalakat kellett előbb kijavítani, az elpusztult postaállomásokat kellett újból berendezni, itt-ott új postavonalakat létesíteni. Az osztrák kormánynak mindez elég gyorsan sikerült s a posta fejlesztése a világosi fegyverletétel után hatalmas lépésekkel haladt előre.

A XIX. század negyvenes éveiben az ország területén olyan út, ahol postakocsik (delizsánszok, malleposták) is jártak, aránylag kevés volt. Mindössze a Bécs—Sopron—Szombathely—Varazsd—Zágráb

—Károlyvárosi; a Bécs—Pozsony—Buda—Pest—Paks—Tolna—Eszék—Zimonyi; a Budapest—Szeged—Temesvár—Lugos—Szászsebes—Szeben—Brassói; Szászsebes—Torda—Kolozsvári; a Buda—Pest—Gyöngyös—Eger—Miskolc—Kassai útvonalakon. A többi, postaközlekedésre is használt kevésbé jó utakon a tavaszi és őszi esőzések idején vagy vízáradásakor, vagy feneketlen sárban sem kocsi, sem gyalogos postás nem járhatott, ha az időjárás kedvezőbbre változott, lóháton közlekedő posták bonyolították le a forgalmat.

De az előbb említett s kocsikkal járható utak nagyrésze is alapjában tönkre volt silányítva s mégis az osztrák kormány az 1850. évben ezek helyreállításáról annyira gondoskodott, hogy még ugyanez év végén 57 postajáratot feltüntető utasítást adott ki.

Ez utasításból — amelynek egy részét itt közöljük — látjuk, hogy a korábban Magyarországon rendszeresítve volt gyalogos, lovaspostákon, delizsansz és malle¹⁾ postákon kívül, az osztrák kormány a levél és kocsipostakezelés egyesítése után nyomban egy- és kétfogatú, tehát könnyebb- és nehezebb kariol postajáratokat, továbbá Bécs és Pest között levél- és csomag gyorspostajáratot létesített. Képzeljük el, milyen hatalmas lépés volt különösen ez utóbbi a modern postafejlődés felé!

A postakincstár által előállított kariol postakocsik kétféle változata Ausztriában már a XIX. század 30-as éveiben rendszeresítve volt, nálunk az 1850. évben találkozunk először azokkal. A már említett utasítás 1850. évi december havától folytatólag Magyarország területén Pozsony—Hainburg, továbbá Eger—Mezőkövesd között létesített kariol postaközlekedést említ. A kariol postajáratok utasok szállítására nem voltak berendezve, levelek, pénz- és csomagküldeményeket szállítottak. A járat Pozsonyból naponta este 6 órakor indult és 8 órakor érkezett Hainburgba. Innen reggel 5 órakor indult és 7 órakor érkezett Pozsonyba.

Egerből naponta reggel 6 óra 30 perckor indult a karioljárat s délelőtt 9 órakor érkezett Mezőkövesdre, honnan még délelőtt folyamán 11 óra 30 perckor indult vissza s délután 2 órakor érkezett az egri postahivatalhoz.

A Pest—Bécs között létesített levél- és csomaggyorsposta járatok pontos menetrendjét nem ismerjük, de kétségtelen, hogy e járatok a Pest—Bécs között létesített mallepostajárat és a Pest—Bécs között közlekedő lovaspostaküldöncjáratok indulási ideje közé esett. A mallepostajáratok Neszmélyen és Székesfejérváron, a lovaspostajáratok Neszmélyen át közlekedtek naponta oda-vissza.

A Pest—Kassa között újból berendezett mallepostajárat (utas, levél, csomag, pénz szállításra) Pestről a hét következő napjain indult Kassára: vasárnap, hétfő, szerda, péntek este 7 órakor s hétfő, kedd, csütörtök, szombat éjfél után 12 óra 55 perckor érkezett Kassára. Kassáról hétfőn, szerdán, csütörtökön és szombaton délután 4 órakor indult a nehéz postakocsi s a következő napokon 10 óra 55 perckor érkezett a pesti postára. A mallepostajáratok közlekedése a téli hónapokban (november—március) esetenként az időjárás változásával

Jegyzet: ¹⁾ Utasszállításra is használt nehéz postakocsik.

korlátozva voltak. Hetenként négyszer nyári hónapokban közlekedtek.

Ugyanezen az útvonalon Mezőkövesden át könnyű kocsival ellátott lovaspostajárat is közlekedett Pest—Kassa között. A lovaspostajárat Pestről, kedd, csütörtök, szombat este 7 órakor, Kassáról vasárnap, kedd, pénteken 4 órakor indult; Kassára érkezett szerda, péntek, vasárnap éjjel 11 óra 55 perckor, Pestre érkezett este 11 órakor.

Ez alkalommal megemlítjük még a következő lovaspostajáratokat, megjegyezvén, hogy a lovasposták vagy lóhátas postaküldöncök, vagy könnyű kocsikkal ellátott s azzal nyargaló postaküldöncök voltak. Lovaspostajárat közlekedett Eger—Mezőkövesd, Abony—Gyöngyös, Tornalya—Miskolc között a következő járatrend szerint: Egerből naponta reggel 6 óra 30 perckor indult s 9 órakor érkezett Mezőkövesdre, honnan délelőtt 11 óra 30 perckor indult vissza s délután 2 órakor ért az egi postastáció elé.

Abonyból vasárnap, kedden, pénteken indult 4 óra 30 perckor délután s ugyanazon a napokon éjjel 11 óra 30 perckor érkezett Miskolcra, honnan hétfőn, szerdán, szombaton éjjel 11 óra 30 perckor indult s 6 óra 30 perckor ért Tornallyára.

Abonyból vasárnap, kedd, péntek reggel 5 órakor indult s ugyanazon napokon este 7 óra 15 perckor érkezett Gyöngyösre, Gyöngyösről reggel 5 órakor indult hétfőn, csütörtökön, szombaton s 7 óra 15 perckor érkezett a jelzett napokon vissza.

Tornallyáról vasárnap, kedden, pénteken indult 4 óra 30 perckor délután s ugyanazon a napokon éjjel 11 óra 30 perckor érkezett Miskolcra, honnan hétfőn, szerdán, szombaton éjjel 11 óra 30 perckor indult s 8 óra 30 perckor ért Tornallyára.

Lovaspostaközlekedés volt berendezve továbbá Pest—Rozsnyó, Rozsnyó—Kassa között. Pestről naponta d. u. 2 órakor indult s este 8 óra 30 perckor érkezett Rozsnyóra, ugyanaznap este 10 óra 30 perckor indult vissza s másnap reggel 6 órakor ért Pestre. A lovaspostakísérő Vácig vasúton tette meg az utat s a váci postán kapott nyergelt lovat, vagy könnyű kocsit s onnan folytatta útját Rozsnyó felé. A levélpostai küldeményeket Pesttől Vácig bórzsákban vitte magával.

Rozsnyó—Kassa között hetenként háromszor közlekedett lovasposta, este indult 9 órakor s másnap reggel 7 órakor ért Kassára. Kassáról déli 12 órakor indult vissza s este 10 óra 30 perckor tartozott járatrend szerint a rozsnyói postán jelentkezni.

Lovaspostakocsijárat közlekedett Rozsnyó—Lőcse között naponta; este 9 órakor indult s Lőcsére ért másnap reggel 7 óra 15 perckor, Lőcséről indult délelőtt 11 órakor s este 9 óra 15 perckor ért Rozsnyóra.

Lőcse—Igló, Lőcse—Késmárk között úgynevezett helyi küldönc kocsipostajáratok közlekedtek.

Lovaspostakocsijárat közlekedett továbbá Szikszó—Ungvár, Kassa—Dukla, Kassa—Lőcse, Kassa—Tiszaújlak között naponta.

Debrecen, a nagy alföldi város is lovaspostakocsi járattal tartotta fenn a felvidék fontos gócpontjával, Kassával az érintkezést. Hetenként négyszer és pedig hétfőn, szerdán, csütörtökön, szombaton

d. u. 2 órákor indult a járat Debrecenből s a következő napokon d. e. 11 óra 15 perckor érkezett Kassára. Onnan vasárnap, kedden, csütörtökön, szombaton déután 4 órákor indult s a következő napokon d. u. 1 óra 30 perckor ért Debrecenbe.

Említésre méltó lovaspostakocsijárat volt még az 1850-es években: Pest—Debrecen között naponta (Pestről indult este 5 óra 20 perckor, Debrecenbe érkezett reggel 5 órákor, vissza Debrecenből 6 óra 19 perckor indult este s másnap reggel 9 óra 58 perckor érkezett Pestre). Budapest és Cegléd között az utat vasúton tette meg, Cegléd vaspálya állomásról indult az ott rá várakozó könnyű kocsival tovább. Ugyancsak lovaspostaközlekedés volt még Debrecen—Szigeth., Debrecen—Nagybánya között hetenként négyszer, Debrecen—Kolozsvár között hetenként kétszer, Debrecen—Nagyvárad között naponként.

A lovasposta, illetve lovaspostakocsiküldönc járatok rendszerezésével a postaközlekedés gyorsabbá tétele volt a fő cél, amit el is értek. E járatok kizáróan levélpóstát szállítottak s gyorsabban mozgottak, mint a nehezebb berendezésű mallekocsik, karioljáratok. Járatrendjük inkább azokra a napokra volt megállapítva, amikor utaszállító mallekocsik, delizanszok nem közlekedtek, de főképpen olyan utakon voltak rendszeresítve, ahol nehéz kocsipostaközlekedés az utak hiányossága miatt nem volt berendezhető.

A lovaspostákat az egyes postaállomásokon gyorsváltásra készenlevő pihent lovak várták, hogy pár perces ott tartózkodás után folytathassák útjukat.

E különféle járatok összeköttetésekből mai szemmel nézve, már nem látjuk azt a sok sok késedelmet, hihetetlen kellemetlenséget, ami az 50-es évek postajárataival annak idején még mindég előfordult. Hófúvások, hóviharok, hófergetegek idején eltűrt szenvedések, esős időkben a feneketlen sár, amiből alig tudtak kivergődni a posták, tengely, keréktörések, útközben lehullott patkók felferése, az ezek miatt beállott hosszas, sokszor reménytelennek látszó várakozások, nyílt úton sárba rekedve, vagy valamely kovácsműhely előtt, mind-mind ismeretlenek előttünk, akik kényelmes vasúti kocsikban ülve utazunk s velünk együtt röpködnek nagy távolságokra a mozgópostakocsikban szállított postaküldemények. Hol vagyunk az 50-es évek útjától, aki a postakocsiról leszállva, minden ereje megfeszítésével igyekezett a kátyuba jutott postakocsit kiemelni, vagy a kerekekre tapadt ragadós sarat letisztítani, hogy sárosan, piszkosan, átfázva, áthűlve folytathassa útját, de közben arra is vigyázzon, hogy a kocsi kereke nem esik-e ki.

Az itt közölt menetrend szerint elindultak ugyan a posták, de nem a megállapított menetrend szerint érkeztek mindég a végállomásukra. Ritka eset volt a pontos vagy csak megközelítően pontos megérkezés. Aztán a postalegények sem fújták mindég kedélyesen a postásipót, mert egy-egy téli, vagy őszi viszontagságos út közepette nem volt kedvük vig nóták sipolására.

Pedig a század ötvenes éveinek közlekedési viszonyai, a negyvenes évek közlekedési viszonyaival szemben határozott javulást jeleztenek. Voltak azonban olyan útvonalak az országban, ahol a közlekedés évtizedek mulva is még mindig csak bizonyos időszakokra kor-

látozódott. Ilyen volt pl. a Füzesabony—Debrecen közötti út. Itt sáros, esős időben nyaktörő vállalkozás volt az utazás vagy teljesen lehetetlen. Ahogyan a Poroszló—Tiszafüred közötti átkelést 1847. évi május havában Petőfi Sándor „Útirajzok”²⁾ című, ma is nagy közvetlenséggel ható munkájában leírja, úgy volt az, úgy történt az még a múlt század 60-as éveiben is. Petőfi 1847-ben nagyobb utat tett az országban, útját részben „gyorsszekéren” (magánvállalat volt postát nem szállított), részben postakocsin tette meg. Füzesabonytól—Debrecenig, Poroszlón, Tiszafüreden át egy teljes napig rázatta magát az ú. n. gyorsszekéren — itt ugyanis postajárat nem közlekedett a veszedelmes tiszai töltés miatt. Poroszló—Tiszafüred között életveszélyes volt az átkelés. Poroszló község főutcáján ma is meglévő több mint 100 esztendő, régi híres fogadótól jobbra-balra olyan tengert látott Petőfi, „amelyben nyakig úsztak a fák”. A víz közepén nyúlt végig az a nevezetes töltés, amely a Tiszahídhöz vezetett s amely annyira járhatatlan volt még jóidőben is, hogy az útasok gyalog tették meg az utat a feldőlés veszedelmétől félve. Petőfi szintén gyalog ment végig a töltésen s mint írja, épen egy negyedórával előzte meg a nagy kínnal utánna dőcögő ú. n. gyorsszekeret.

(A járatrendi adatok a Verordnungsblatt für Posten, Eisenbahnbetrieb und Telegraphen III. Band. Wien 1850. c. hivatalos kiadvány alapján).

Jegyzet: ²⁾ Útirajzok — Ütlevelek. 1847., III. rész.

Távbeszélő propaganda.*)

Irta és a M. Kir. Posta Jogász- é Mérnök-Tisztviselők Országos Egyesületének szakülésén felolvasta: Dr. CSORBA FERENC m. kir. postafogalmazó.

Propagande pour le téléphone. Par le dr. François Csorba, rédacteur des Postes L'auteur expose le besoin, les modalités et les moyens de la propagande pour le téléphone et traite d'une manière détaillée aussi la solution pratique de la question.

Az ipar és kereskedelem a mai fejlettsége mellett el sem képzelhető távbeszélő nélkül. A jó hírszolgálat a munkamegosztásnak s így a közgazdasági fejlődésnek leghatalmasabb előmozdítója.

A gyors, szabályos, biztos, kényelmes, mindenki által könnyen hozzáférhető hírszolgálatot nevezzük jónak. A mai hírszolgálat oly hatalmasan fejlődött, hogy nélküle el sem képzelhető a modern élet.

A hírszolgálat az országok s ezeken belül, egyes társadalmi osztályok gazdasági és kulturális viszonyainak alakulását erősen befolyásolja. Ezért az állam — amely elsősorban saját polgárainak a javát nézi, — a távbeszélőt igen sok helyen maga kezeli. A modern

^{*)} Felolvasását szerző még a 77.348/5. sz. K. M. rendelet megjelenése előtt tartotta, ennél fogva cikkében még a régi díjtételek szerepelnek. (Szerk.)

távbeszélőüzem azonban az állam kezelésében sem nélkülözhet bizonyos mérvű propagandát. — Az alábbiakban azt igyekszem vázolni, hogy miképpen képelem én el a távbeszélő propaganda bevezetését. Tudom, hogy azt pár nap alatt nem lehet megvalósítani. Tudatában vagyok annak is, hogy aki ilyen propagandát irányít, annak az élet minden jelensége iránt olyan szeizmográfyszerű érzékenységgel kell rendelkeznie, hogy minden adott helyzetben a legmegfelelőbbet találja meg. Csak ezzel kell foglalkoznia, vérvé kell válnia —, egynek kell őt sarkalni: eredményt-eredményre halmozni.

Az eredményes távbeszélőpropaganda erkölcsi és üzleti haszna kétségtelen.

Javaslom tehát, hogy a távbeszélő igazgatóságnál néhány megfelelő s e célra kiválogatott emberből propaganda-csoport szerveztetésék —, amely a szükséghez és az elért eredményekhez képest állandóan fejleszthető.

Nem lehet mindennél a gazdasági világválsággal takarózni. A nemzetgazdászok egyhangulag megegyeznek abban, hogy a válság okának bizonyos százaléka a pesszimizmus és a bizalom hiánya.

Amint a háborúban azt mondták, hogy azt az nyeri meg, aki tovább bírja ideggel, úgy ezt a gazdasági háborút is azok fogják megnyerni, akik az üzletmeneteiket a legjobban racionalizálják. De ennek a racionalizálásnak nem abban kell nyilvánulnia, hogy egyetlen irányelvként a legnagyobb leépítést és takarékoságot igyekezék elérni, hanem mindig tekintetbe kell venni, hogy ezek az idők csak átmenetiek, melyeknek megszűnésével mindig számolni kell.

Aki a jelenlegi helyzetet véglegesnek tekinti és eszerint irányítja vállalatát, az a válság megszűnésével előlről kezdhet mindent, mert a hosszú évek alatt elveszti kapcsolatait az étellel és az emberekkel.

A magánvállalkozás mindig jobban és radikálisabban takarékoskodhatik, mint az állam. A magánember példáját az állam nem is követheti. Alkalmazottait nem bocsáthatja el, bizonyos minimumon alul kiadásait nem csökkentheti mert berendezkedése nem olyan hajlékony és rugalmas, mint a magángazdaságé. Viszont az állami üzemeknek ezzel szemben a legolcsóbban a legjobbat kell nyújtaniok. Ezért állami gazdálkodásban csak olyan szellemű és eredményes üzemek gazdaságosak, mint pl. a m. kir. posta.

A gazdasági életben állandóan készenlétben kell állni s a folyton változó viszonyokhoz azonnal alkalmazkodni kell. A véletlent, mint tényezőt, elfogadni nem lehet.

A közgazdasági életben egészen a legújabb időkig alig vettek tudomást a pszichológiáról. Az emberi lélek tulajdonságát csak az utolsó évtizedekben kezdték — mint igen fontos tényezőt — a gazdasági életben is számításba venni. Ennek egyik legfontosabb megnyilvánulása: a propaganda. Ennek mindig alkalmazkodnia kell az emberek lélektanához, mert az emberi természet folyton változik és fejlődik. Ennek felismerése oly lépés volt, amely beláthatatlan következményekkel járt és ma már mind nagyobb eredményekre vezet. Ami tegnap még elképzelhetetlen volt, az ma már természetes. Az ember kíváncsisága és ötletessége a propaganda lehetőségeit folyton növeli.

A tőkeképzésnek például kétségtelenül legfőbb két eszköze: a munka és a takarékoság.

Sokszor azonban a túlzott mérvű takarékoság a legnagyobb pazarlás.

Avagy nem oktanul cselekszik-e az, aki takarékoságból nem olajozza a motorját, avagy nem tartja jókarban az épületeit?

Ilyen oktan takarékoskodást követ el az a kereskedő is, aki nem áldoz a propagandára és a reklámra.

A propagandát és a reklámot külföldön már az egyetemeken adják elő. Hatalmas vállalatok és irodák állanak rendelkezésre, hogy kereskedőknek, gyáraknak, avagy bárki másnak a leghelyesebb és leghatásosabb propagandát és reklámot megszervezzék.

Olaszországban a búzatermelés igen jelentékeny, de a szükségletet nem fedezte, s így *lényeges behozatalra szorult*. Mussolini felismerte a propaganda nagy jelentőségét és ezáltal rövid idő alatt oly bámulatos eredményeket ért el, hogy Olaszország ma majdnem egész gabonaszükségletét ki tudja elégíteni.

Ugyanez áll az olaszországi bortermelésre is. A borfogyasztásnak az utóbbi időben észrevehető válsága arra készítette a fascista kormányt, hogy ennek szolgálatába is beállítsa a propagandát és e téren is nagyszerű eredményeket értek el.

A propaganda lehet passzív és aktív

Passzív a propaganda, ha — mondjuk a távbeszélőnél — nem arról igyekszünk a közönséget meggyőzni, hogy a fennálló szabályok és díjak mellett legyenek előfizetők, hanem — a tarifális díjakat lényegesen nem változtatva — igyekszünk a fennálló szabályokat szabadelvűen kezelni és azokat a közönség igényeivel és kívánalmaival a lehetőségekhez képest közös nevezőre hozni.

Aktív a propaganda, ha azt igyekszünk elérni, hogy a távbeszélő előnyeit, megbízhatóságát és kényelmét mindenki felismerje és ilyen módon igyekszünk új előfizetőket szerezni.

Megkísérlem itt kifejtetni, hogyan képelem én el a távbeszélőnél az aktív- és passzív propaganda bevezetését.

Hangsúlyozni kívánom, csak olyan tényekkel foglalkozom, ahol a meglévő műszaki berendezéseink lehetőséget nyújtanak, hogy előfizetőink számát növeljük. Nem lehet például propagandát kifejtetni ott, ahol érpár hiánya, vagy egyéb műszaki nehézségek miatt, jelenleg még nem tudunk távbeszélő állomást felszerelni.

De végeredményben a hitel-megszorításokat sem lehet befejezett tényeknek tekinteni, azok megszűnésével állandóan számolni kell. Sőt az eshetőségekhez képest szem előtt kell lebegnie annak is, hogy a trianoni határok csak átmenetiek.

Ha a távbeszélő üzleti vállalkozás, akkor reá az üzleti élet törvényei éppúgy vonatkoznak, mint hasonló vállalatra, Legfeljebb minden üzletkötésnél — miután állami üzem — a magasabb etikai felfogásnak és a hagyományoknak is érvényesülnie kell, mint ahogy érvényesül is.

Ugyanezt az elvet vallotta dr. báró Szalay Gábor Óméltósága, amidőn vezérigazgatóvá történt kinevezése alkalmával a nála tisztelgő személyzethez intézett válaszában többek között ezt mondotta:

„Az üzleti szellemnek pedig érvényesülnie kell”.

Hiába van a távbeszélőnél törvényileg kimondva az állam kizárólagos joga, tehát hiába áll versenyen kívül, — az bizony mégis csak üzlet. És ha vérkeringését nem az üzleti szellem hajtja; nem nőheti ki magát színvonalas kereskedelmi vállalkozássá. Mert ha üzlet — már pedig az — akkor a kereskedelem és élet törvényeinek épúgy kell rá vonatkoznia, mint bármilyen más vállalatra.

S így hiábavalók a kiváló szakemberek, a technikai újítások, a becsületos munka: üzleti jellege megszűnik, mert megszűnik a kereskedelemnek a célja, a tisztességes haszon. Ha mint üzletnek ez nincs céljául beidegződve, akkor állandóan veszít önállóságából, a nagyszabású beruházások lehetőségéből, — állandó gyámkodás és megszorítás pallosa lebeg felette, ami végeredményben az ambíció rovására megy és a fejlődésnek is megöli.

S a fejlődés másként nem valósítható meg, mint célszerű és olcsó díjszabás mellett, minél több üzletfél — a mi esetünkben minél több előfizető — szerzésével. Minden új előfizető csak hasznot jelenthet. Az előfizetők szaporodása pedig mind nagyobb és nagyobb önállóságot, bővülő hatáskört, folyton kedvezőbbé váló előfizetési lehetőségeket, megint több előfizetőt és ismét több hasznot eredményez.

És ebben rejlik az egészséges kapitalizmus igazi ereje, amely végeredményben a termelő és fogyasztó javát egyaránt szolgálja.

De ha ölbetett kezekkel várjuk, hogy az új előfizető hozzánk jöjjön, akkor mindezek csak ábrándok maradnak. Mert propaganda nélkül sohasem fogunk annyi előfizetőt szerezni, hogy igazán nagyszabású üzletmenetet biztosíthassunk.

Egy budapesti nagy napilap egyik számából idézem a következőket:

„Egy nagy angol ujság hirdetésének a címe:

„Én vagyok a Telefon” . . . azt mondja, hogy ő a telefon. Mit akar Ön tisztelt telefon? Semmi kétség nincs benne, ha hirdet az ujságban, akkor üzletet akar a telefon. Egy óriási üzem, amelynek vezetői nem csak azzal foglalkoznak, hogy igazgatják az üzemet, hanem, hogy pénzt keressenek vele.

Telefonhoz hozzájutni ma még igen körülményes dolog és ami ennél még rosszabb: igen költséges. Az üzletemberek ma általában sajnálni valók, de közülük egyik sem oly gyámoltalan, mint az állam, mikor üzlettel foglalkozik.

„Én vagyok a Telefon — mondja az angol hirdetés — tessék a címét beküldeni, 24 óra alatt Önnél vagyunk!”

Mihelyt a magyar közüzemek is dicsekedhetnek vele, hogy mily nagy hasznára vannak a közönségnek és mennyire olcsóbbá tették az életet: üdvözölni fogjuk őket. De amíg egyesek csak sorvasztják az ipart és kereskedelmet és drágítják az életet: el velük!”

A cikk szerzője komoly elgondolású közgazdász. Arról talán nem tehet, hogy egyoldalúan elfogult. Előtte csak a belépési, áthelyezési, átírási, kötelező beszélgetési, kezelési díjak lebegtek és nem nézte meg az érem másik oldalát: a posta küzdelmét az angyai eszközök hiányával, midőn háború, forradalmak, kommunizmus és ro-

mán megszállás után a legmodernebb automata központokat teremtette elő.

De térjünk vissza a propaganda várható eredményeinek hatására. Ha az előfizetők száma lényegesen növekedne, akkor természetesen az eddigi tarifák revízió alá kerülnének és itt is érvényesülne a nagy forgalom és csekély haszon elve.

Amíg azonban olyan hálózat, amelynek üzeme százezret megközelítő előfizetői létszámra rendezkedett be, de jelenleg csak 47.000 előfizetővel működik, ahol a kedvezőtlenül vált gazdasági helyzet következtében — a legnagyobb valószínűséggel kiszámított — új előfizetők elmaradnak, sőt a meglévők is felmondják állomásaikat: a mostani tarifáktól lényegesen eltérni nem lehet.

Ezért minden eszközt és módot meg kell ragadni, hogy az új előfizetők száma a jelenlegi lehetőségek között is szaporodjék és a felmondások száma csökkenjen. De miután az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy az előfizetők számának grafikonja magától nem akar felfelé menni, igénybe kell venni a leghatásosabb eszközt, az intenzív prapagandát . . .

1931. évi július havában felmondottak Budapesten 164 állomást. E felmondott távbeszélő állomások közül 101 távbeszélő állomásnál nem volt díjtartozás A fennmaradó 63 távbeszélő állomás díjtartozásai a következőképp oszoltak meg:

10 és 20 P. között	12 darab.
20 „ 30 „ „	8 „
30 „ 40 „ „	7 „
40 „ 50 „ „	12 „
50 „ 60 „ „	8 „
60 „ 70 „ „	5 „
70 „ 80 „ „	4 „
80 „ 90 „ „	5 „
100 „ 110 „ „	1 „
190 „ 200 „ „	1 „

109 állomást ezek közül még 1925. év előtt szereltek fel. A felmondott 163 távbeszélő állomás közül magánlakásban 127 volt felszerelve.

Próbáltam megállapítani ezeknél a felmondások okait, amikor is a következő eredményre jutottam:

Felmondattott:

elutazás miatt	6 darab.	..
csőd miatt	1 „	..
cég megszűnés miatt	2 „	..
elköltözés miatt	1 „	..
felszámolás miatt	2 „	..
indokolás nélkül	150 „	..

A felmondott távbeszélő állomások előfizetői — három kivétellel — oly pontos fizetők voltak, hogy távbeszélő állomásuk egy ízben sem volt a forgalomból kizárva.

A felmondások beérkeznek az illetékes központokhoz —, az állomást leszerelik és evvel az ügy be van fejezve.

Ha valamelyik gyárnak éveken át volt vevője minden indokolás nélkül kimarad, napirendre tér-e a gyár e fölött és ezzel az ügyet befejezettek tekinti-e?! Nem hiszem. Sőt egészen bizonyos, hogy a gyár az elmaradt vevőjét minden körülmények között — levelezéssel, rábeszéléssel — megpróbálja visszatartani. És ha ez már semmi körülmények között nem sikerül és különösen ha ez már nem is szórványos jelenség, kikutatja a kimaradás okát, időnként visszatér hozzá és megkísérli vevőjének visszaszerezni.

Volt előfizetőinket legalább fel kellene világosítani arról, hogy amennyiben a leszerelt távbeszélő állomásukat hat hónapon belül nem szereltetnék vissza, fennálló szabályaink értelmében — egy esetleges későbbi visszaszerelés, avagy új állomás felszerelése esetében — Budapesten a már befizetett 240 P, vidéken pedig a 80 P belépési díjat ismét meg kell fizetniük.

Nagyon eredményes lenne az is, ha az ily felmondott távbeszélő állomásoknál a készüléket nem szereltetnék le azonnal, hanem csak a forgalomból zárnánk ki. Mert ha a készülék — amelynek magas belépési díját egyszer már befizette — ott marad a volt előfizető lakásán, az mindennapos „memento” lenne számára: „mégis csak kár volt felmondani!”

Bizonyos idő után kimenne egy tisztviselő hozzá és megkérdezné, hogy most is ragaszkodik-e a felmondáshoz — és igenlő esetben a készüléket csak akkor vinnénk el.

Nem szabad figyelmen kívül hagynunk azt a jelenséget sem, hogy nagyon sokan csak azért nem mondják fel állomásukat, mert az érte járó 240, illetőleg 80 P belépési díjat már kifizették és az állomáshoz, mint meglévő értékhez ragaszkodnak.

A felmondástól számított 6 hónap lejártá előtt magánlevélszerű nyomtavánnyal is fel lehetne keresnünk a volt előfizetőt s közölnénk vele, hogy amennyiben pár napon belül nem szereltetné vissza állomását, a 240, illetőleg 80 P belépési díjat — új távbeszélő állomás felszerelése esetében — ismét meg kell fizetnie.

Az ilyen eljárás eredményét azonban a Tb. Ü. Sz. 17. §-ának 25. pontja jelenleg meggátolja. A szünetelés idejére eső alap és kötelező beszélgetési díjakat ugyanis — visszaszerelés esetén — a volt előfizetőnek meg kell fizetnie. Ha tehát valaki állomását takarékoságból felmondja és az illetőt propaganda útján ismét sikerülne visszaszerezni, nehezen menne ez akkor, ha neki a 6 hónap idejére eső alap és kötelező beszélgetési díjak fejében 102 P-t kellene fizetnie, *különösen akkor, amikor azért semmi ellenszolgáltatást sem kapott.*

Az ilyen állomás után a szünetelés idejére nem kellene díjakat szedni vagy pedig csak az alapidíjakat kellene felszámítani.

Mindenki csak megfontolás után mondja fel állomását és nem kell attól félnünk, hogy e kedvezmény folytán esetleg tarifa arbitrállás keletkezne.

Amennyiben a fenti eljárás sem vezetne eredményre, akkor a házban kellene keresnünk valakit, aki a felmondott állomást átírás útján átvinné.

Ha pedig a házban nem találnánk ilyet, keresnünk kéilene házonkívül valakit, aki az állomást belépési díj nélkül átvenné.

Gyakorlati tapasztalat alapján állítom, hogy ez nagyon könnyen mehetne.

Miután már elmúltak azok az idők, amelyek ezt a pontot létrehozták — módot kellene találni arra, hogy az átírások megkönnyítenek. Hiszen végeredményben a postakincstár a belépési díjat azért az állomásért egyszer már megkapta és nagyon sokan vannak olyanok, akik az alap- és a kötelező beszélgetések díjainak megfizetése ellenébe előfizetőnek jelentkeznének; a 240 P belépési díjat azonban nem hajlandók, vagy nem bírják megfizetni. Egy ilyen esetben 90 P-ért (60 P áthelyezés és 30 P átírás) jutnának távbeszélő állomáshoz. Ennek az összegnek a befizetésére ugyanúgy meg kellene adnunk a 24 havi részletfizetési kedvezményt.

Az megint természetes, hogy ha valaki ilyen állomást 5 hónap mulva veszi át, a szünetelés idejére eső díjakat nem vállalja, de nem is vállalhatja, mert ebben az esetben 175 P-jébe kerülne neki az állomás. (30 P átírás, 60 P áthelyezés, 85 P a szünetelés idejére eső alap- és kötelező beszélgetési díjak). Miért is ezek a díjtartozás nélkül felmondott állomások átírás és házonkívüli áthelyezés esetében úgy lennének tekintendők, mint élőállomások, vagy legalább is díjkedvezményesek.

Mennyivel eredményesebb lenne ez a dolog, ha a Tb. Ü. Sz. 32. §-ának 13. pontját megváltoztatnák, amivel a zugforgalmat kiküszöbölhetnénk és igen eredményes propagandának egyengetnénk az útjait.

A felmondások számát szaporítja a Tb. Ü. Sz. 34. §. 2. pontjának 2-ik bekezdése és 35. §-ának 10. pontja is.

Ha ugyanis az előfizető elhal, állomása az elhalálozási hó végével — felmondás bevására nélkül — leszerelendő, illetőleg ellenkező esetben az elhalálozási hónap végéig az átírási díj megfizetése mellett átírandó.

Köztudomású, hogy a férjnek, a családfőnek elhalálozása alkalmával a család sokkal nehezebb helyzetbe kerül. Azonkívül a temetés, gyászruhák, orvosi kiadások nemcsak a meglévő készpénzt emésztik fel, hanem sok esetben az özvegyet adósságba is verik. Természetes, hogy különösen az első napok zürzavarában — az özvegy sokszor erősebb takarékosági rendszabályok életbeléptetésével foglalkozik.

A távbeszélő központnak — a fennálló szabályok értelmében — az özvegyet nyilatkozatra kell felhívnia, hogy az állomás átírását átírási díj megfizetése mellett foganatosítsa-e, mert ellenkező esetben az állomás leszereltetik. Igenlő esetben az özvegynek köteleznie kell magát arra, hogy az átírástól számított egy esztendeig előfizető maradjon.

Ily esetben természetesen — éljük bele magunkat az özvegy lelki világába — azt fogja válaszolni, hogy nekem nem kell a telefon, tessék elvinni.

Ezt mutatják a tapasztalataink.

Miért legyünk saját magunknak ellenségei?

Ne hívjuk mi fel semmire az özvegyet, ne szedjünk mi az özvegytől átírási díjat, ne állítsuk mi alternativa elé, — ne szabjunk neki súlyosabb anyagi kötelezettségeket, mint amivel az elhalt férjet terheltük.

Ehelyett udvarias levélben fejezzük ki részvétünket és értesítjük, hogy férjének elhalálózása miatt az állomást nevére díjmentesen átírtuk. S ha erre nem kapunk tiltakozó választ, bizonyos idő múlva, — ne új kötelező nyilatkozatot küldjünk ki részére, hanem a férje által aláírtat — aláírás végett. Eltekintve minden célszerűségtől, méltányos is, hogyha az elhaltnak a kötelező éve már régen lejárt, az özvegy — amikor az állomás ugyanott marad — az egy évi előfizetésre ne kötelezze magát s ne terheljük őt átírási díjjal.

A magasabb állásban lévő köztisztviselők nehézményezik azt is, hogy midőn nyugdíjba mennek, a hivatali felsőbbségük által előfizetett és a magánlakásukon berendezett állomásuk átírásáért — miután hivatali felsőbbségük az előfizetési díjakat tovább nem fizeti — átírási díjat kötelesek fizetni. Miután előfordult az is, hogy az ilyen magasrangú nyugdíjasok inkább lemondanak állomásukról, mint az esedékes díjat megfizessék: ily esetben az átírási díjat el kellene engedni.

Ezek társadalmilag is előkelő urak, akikhez sok hívás is megy be és nem célszerű átírási díj miatt olyan állomást elveszíteni, amely erősen résztvesz a forgalomban.

Egy villanyórának az átírása 1 P 50 fillér, egy gázóráé 2 P 10 fillér. Végeredményben mi az átírással ellenszolgáltatást nem adunk. Az átírási díj tehát tulajdonképpen burkolt második és esetleg további belépési díjnak mondható, amelynek elengedése ily esetekben méltányos és hasznos lenne. Az igaz, hogy az átírással kapcsolatban több írásbeli munka merül fel, de annyi semmiesetre sem, amennyi annak a tarifális díja...

Ilyenekből állna az úgynevezett passzív-propaganda.

Most áttérek az aktív-propagandára.

A cikkem elején javasolt propaganda-csoportnak főfeladata lenne belevinni a köztudatba, hogy a távbeszélő nem luxus, hanem nélkülözhetetlen, hogy annak megszerzése nem igényel semmi körülménységet és nem jár több fáradsággal, mint bármi másnak megvétele egy üzletben.

Fő feladata új előfizetők szerzése lenne.

Távol áll tőlem a távbeszélő-állomás megszerzésének módja felett kritikát gyakorolni, hanem igen is kritikát gyakorolok a budapesti közönség ezirányú tájékoztatatlansága és nemtörődömsége felett. De végeredményben a propagandának lesz a célja és feladata a közönségnek e hibáit megszüntetni. Ezt pedig másként elérni nem fogjuk, mint ha keressük és megtaláljuk azokat a módozatokat, amelyekkel a közönség hibáit és a mi szabályainkat közös nevezőre hozhassuk.

Majdnem mindenki, aki távbeszélő-ügyekben dolgozik, tapasztalhatta, hogy új távbeszélő-állomás felszerelése esetén közbenjárásért fordulnak hozzá. Annakra bent van a köztudatban az állami bürokratizmus, hogy még az állami tisztviselők sem kivételek ebben.

De mégis, hogy miként kaphat valaki állomást, hogy az ügy elinté-

zésére melyik távbeszélőközpont illetékes, arról a nagyközönség nem tud semmit, mert hiányzik az okszerű propaganda és reklám.

Tegyük fel, hogy valamelyik úriasszony egyik jó barátnőjénél van látogatóban, aki előfizető. Beszélgetés közben a háziasszony felhívja a szabónőjét, hogy másnap délután megy próbálni.

— Mily kényelmes és milyen nagyszerű! — mondja a hölgyvendég.

— Mondd kérlek, hogyan is lehet telefont kapni?

— Én nem tudom, — feleli a háziasszony, — de mindjárt bejön az uram, ő bizonyára tudni fogja.

És a férj elmondja, hogy ő a kommunizmus után szerezte, igen sok utánjárással, drága pénzért és az átírás is nehezen ment.

Tehát hiába tetszik, hiába nagyszerű, — inkább fogok nyilvános állomásról beszélni, mint ilyen torturáknak alávetni magamat. —

Vegyünk egy jobb esetet.

Már békében meg volt a házigazdának az állomása, nem tud semmi felvilágosítást adni.

Ha pedig csak a közelmúltban szereltette fel az állomást, akkor elmondja, hogy meg kell tudni, melyik központhoz tartozik a kérelmező, oda el kell menni, avagy oda kérvényt benyújtani, kötelező nyilatkozatot kitölteni, azután postautalványt kell feladni, a feladóvevényt be kell csatolni, stb.

Elmondják neki, hogy ha történetesen elutazik, az 50 beszélgetés díját akkor is meg kell fizetnie. Ugy, hogy a vendég a kissé irónikus előadás végén azt mondja: — szép, szép, szeretném ha nekem is lenne, de én mindezt nem tudom elintézni.

Az általam javasolt propaganda-csoportnak a működését a következőkre kellene kiterjeszteni:

1. A távbeszélő ismertetése a legszélesebb körben.

2. A távbeszélő előnyeinek ismertetése és bevitele a köztudatba.

3. Új előfizetők szerzése.

4. A felmondott állomások előfizetőinek a visszatartása.

5. Oly felmondott távbeszélő-állomásoknál, amelyeknek felmondását hatálytalanítani nem sikerült, az állomásoknak olyan új előfizetőkre való átírása, akik a teljes belépési díj megfizetése mellett nem szerezhetők meg előfizetőknek.

6. Azoknak a jelenségeknek a kiküszöbölése, amelyeken a közönség nemtörődömsége alapszik.

7. Az üzletszerzés lehetőségének megteremtése és az ezt gátló okok megszüntetése.

8. Állandó érintkezés az előfizetőkkel és a volt előfizetőkkel.

Külön üzletszerző gárdát kellene szervezni.

Ma már az összes külföldi nagy vállalatok az üzletszerzőiknek fixfizetést adnak és csak egészen csekély jutalékot. Ez lélektani, de eredményes megnyilvánulása a mai gazdasági életnek.

Kezdetben ebben a propaganda-csoportban 6—10 tisztviselőt alkalmaznánk.

Ezekkel — a rátermettség megállapítása után, — kölcsönösen lenne meghatározandó, hogy melyik milyen szakmában dolgozzék.

A propaganda-csoport keretén belül személyzet kell még a nyilvántartásra.

Foglalkozási ágak és lakóhelyek szerint ugyanis nyilván kellene tartani azokat, akik előfizetőkül számításba jöhetnek.

A kartoték-rendszer mai fejlettsége mellett ez ma már nem nehéz feladat. Nagyon sok iroda van Budapesten, amelyek ily foglalkozási ág szerinti csoportosításokat majdnem díjtalanul rendelkezésünkre bocsátanak.

Miután az üzletszerzők a mi tisztviselőink és megbízottaink, sehol nem kerülhetnek olyan helyzetbe, mint a szappan- vagy harisnya-ügynökök, hanem mindenütt a legnagyobb előékenységgel találkoznak.

Az üzletszerzők az igazgatóság vezetőjénél bemutatnák, hogy kiknek a felkeresése kerül sorra. Az igazgatóság vezetője a nagyobb erkölcsi hatás kedvéért értesítené az illetőket, hogy X. Y. tisztviselő távbeszélő-ügyben fel fogja keresni.

Ha nevezett hajlandó az előfizetők sorába lépni, a tisztviselő a kötelező nyilatkozatot vele aláírhatja és a belépési díj első részletét mindjárt át is veszi. A tisztviselők bélyegző-lenyomattal ellátott és az igazgatóság vezetőjének aláírásával ellátott kötelező nyilatkozatokat és nyugtákat kapnának és azok úgy lennének kezelve, mint a postahivatalokban az utalvány-kifizetési naplók.

Ha a jelentkező előfizetőnek nem volna alkalmas, — itt sem lenne azonban szabad tovább menni a szokásos kereskedelmi elővigyázaton, mert kockázat nélkül nincsen üzlet, — akkor a lefizetett első részletet szolgálati postautalványon visszaküldjük. Ha alkalmas, akkor értesítjük, hogy az állomás felszerelése iránt intézkedtünk és azt a legrövidebb időn belül fel is szereltetjük.

A belépési díj nagysága a közönség körében nagy ellenszenvet kelt. Nagy propaganda lenne a belépési díj mérséklése.

A propaganda-csoport új előfizetők szerzésén kívül élénk és állandó érintkezésben lenne az előfizetőkkel, valamint azokkal, akiket előfizetőkül meg akar nyerni. Nyilvántartásokat vezetne az épülő házakról és villákról.

Azok részére pedig, akik mint előfizetők számításba jöhetnek, az üzletszerző tisztviselők kimenetele és az arról való értesítés előtt egy magánjellegű levelet küldene ki.

Ilyenformán képzelem:

„Sajnálkozással és nagy meglepetéssel állapítottuk meg, hogy még nem lépett előfizetőink sorába.

Őn még bizonyára nem ismeri a távbeszélő nagy előnyeit!?

Kérdezze meg ismerőseit, akik előfizetők, hogy mennyivel kényelmesebben élnek, mennyivel több idejük marad szórakozásra és pihenésre.

Távbeszélő nélkül csak fél élet az élet. Lakásából, üzletéből állandó összeköttetésben van rokonaival, barátaival, üzletfeleivel, orvosával és az egész világgal.

Lakásából, illetőleg üzletéből feladhat táviratokat, az érkező táviratokat távbeszélőn bemondják, közvetítenek üzeneteket, folytathat távolsági beszélgetéseket, felbresztetheti magát, meghívhat olyankat is beszélgetésre, akik nem is előfizetők.

Mindezen kényelem előfeltételeit havi 10 P-ért megszerezheti magának.

Egy percig se tétovázzon, hanem a csatolt nyomtatványt írja alá és dobja be a legközelebbi levélszekrénybe és annak vétele után mi azonnal Önnél leszünk.”

A levelezőlap beérkezte után egy küldönc kivinné aláírás végett a kötelező nyilatkozatot és ugyancsak ő szedné be a belépési díj első részletét.

Amennyiben a küldönc nem találja a jelentkezőt otthon, még mindig kiküldhetjük postán aláírás végett a kötelező nyilatkozatot — részünkre megcímezve, — hogy ő azt csak aláírja és a levélszekrénybe bedobja.

Ily esetben a belépési díj első részletét a postai megbízások módjára lehetne beszedni.

A főelv legyen, hogy a jelentkezőt minden „munkától” mentesítsük.

Minden újonnan épült ház három és több szobából álló lakásába — ha a beköltözendő még nem előfizető — alap- és belépési díj nélkül felszerelhetnénk egy postai pénzbedobós távbeszélő-állomást. Az új lakóhoz — beköltözése után bizonyos idő múlva — kimenne az egyik tisztviselő és megkérdezné, hogy kíván-e az előfizetők sorába lépni, mert ellenkező esetben a készüléket kénytelenek lennénk elvitetni.

Úgy hiszem, kevesen lennének, akik beleegyeznének ebbe, különösen, amikor az állomás előnyeit megismerték. Ellenkezőleg, sokan fognak előfizetőül jelentkezni, különösen, amikor az nekik semmi utánjárásukba nem kerül.

Természetes, hogy ez egyelőre csak ott valósítható meg, ahol a berendezés nagyobb költséggel nem jár.

Minden nagyobb bérházban — különösen ott, ahol a házban nincsen állomás, — díjtalanul postai pénzbedobós állomást szereltetnénk fel az udvaron vagy az előcsarnokban fülkében. Amelynek a jelzőcsengője a házfelügyelőnél lenne. A hívásokról a lakókat a házfelügyelő értesítené, aki ezért a folytatott beszélgetések díjaiból bizonyos százalékot kapna tőlünk.

A reklám és propaganda minden eszközét meg kell ragadnunk, hogy beidegződjk a köztudatba: *a távbeszélő nélkülözhetetlen.*

Birtokomban vannak egyes külföldi propagandafüzetek. Ami ezeknél első pillanatban megkapja az embert, a bámulatos ízléses kiállításuk, tömörségük és választékosságuk. Az emberek különböző foglalkozási ágainak megfelelő stílussal és képes ábrázolással vannak kiállítva. Minden foglalkozási ág részére a távbeszélő nélkülözhetetlenségét és előnyeit domborítják ki.

Egyes füzetek, levelek és plakátok rövid kivonatát ismertetem.

„Az Ön ideje többet ér, mint amibe a távbeszélő kerül. Kettőzze meg nyereségét. Növelje meg vevőkörét és szerezzen új üzletfeleket. A távbeszélő ebben segítségére lesz.”

„A távbeszélő a leggyorsabb, legolcsóbb és legszemélyesebb forgalmi eszköz.”

„A távbeszélő pénzt és időt takarít meg a munkánál. Kevesebbet

ér Önnek az ideje, mint egy telefonbeszélgetés? Takarékoskodjék azáltal, hogy telefonál."

„A távbeszélő olcsóbb, mint az utazás, olcsóbb mint a levelezés. Miért ír levelet, amikor üzletbarátja vagy munkatársa csak 10 percnyire van."

„Központi fűtést vagy vízvezetéket szerelnek lakásába. Használja fel ezt az alkalmat és vezettessen be távbeszélőt is."

„Asszonyom! anélkül, hogy elhagyná lakását, elláthatja magát mindennel, amire csak háztartásának szüksége van."

És hasonló hatásosnál hatásosabb szövegű és ábrázolású füzetek, levelek és hirdetések...

Természetesen nem szabad a sajtóról sem megfeledkeznünk.

Az újságoknak rendszeren egy mondatból álló távbeszélő hirdetése addig mindig eredménytelen lesz, amíg a távbeszélő nélkülözhetetlen volta nincsen teljesen a köztudatban. Mert a megkapó, egy mondatban elhelyezett hirdetések csak akkor vezetnek eredményre, ha előzőleg megfelelő propaganda útján a hirdetés tárgya beidegződött.

A lapoknál kedvezményes díjtételű hirdetéseket kell biztosítanunk és ezeknek nem a szokásos formában kell kimerülniök, hanem megkapó, rövid cikkekben, hogy az olvasó ne is vegye észre, hogy reklámról van szó. (Példakép állítom erre a magyar sörgyarak által elhelyezett ügyes, kisterjedelmű üzletszerző cikkeket.)

Erős toborzó fegyver az emberek hiúságára való számítás. A lapokban tehát bizonyos időközökben közölni kellene az új távbeszélő-előfizetők névsorát (ezt csinálják a luxus-hotelek, az előkelő autócégek stb.)

Ha csak a magyar kereskedelmi életen nézünk szét, a legnagyobbtól a legkisebbig, mind propagandát fejt ki. Az összes állami üzemek és az állam által szubvencionáltak mind fejtenek ki propagandát (vasút, postatakarék, állami gépgyár, dohányjövődék, osztálysorsjáték, helyiérdekű vasutak, hajózási társulatok, telefonhírmondó, rádió) csak a távbeszélő nem.

Talán sokan nem tudják, hogy gróf Bethlen Istvánné New-Yorkban távbeszélőn értesült a Fásor-szanatóriumban fekvő fia betegségéről és távbeszélőn hívta fel a kezelő tanárt.

Ha egy tengerentúli repülésről, autórakordról, vagy bármely nem mindennapi teljesítményről van szó, annak végrehajtóját és kíséreit a világ összes cégei megrohanják ajánlataikkal, hogy ismerjék el, hogy az ő mágnesüket, motorjukat, olajukat, gyertyáikat, konzervjüket, zsebkendőiket használták az úton. Csak úgy ötletszerűen jegyzem meg, mily alkalmas lett volna nekünk pl. gróf Bethlenné beszélgetését propaganda céljaira kihasználni.

Külföldön mindenütt a villany- vagy gázórának bizonyos számú előfizetője ajándékokat kap. Végeredményben ez nem más, mint propaganda. Mert az összes lapok foglalkoznak vele.

Emlékezzünk csak, tavaly Kecskeméten a 80.000-ik lakos megszületésével és annak részére az ajándékok átadásával kapcsolatban napokon keresztül nemcsak a magyar, hanem a világsajtó is foglalkozott, mert ajándék volt részére biztosítva.

Hasonlót érhetünk el mi is, ha pl. az 50.000-ik előfizetőnek belépési

díj nélkül és a helyi beszélgetések egy évi díjmentességével adnánk távbeszélő-állomást és ezt előre kihasználjuk a propaganda céljaira.

A napokban Gallina, székesfővárosi tanácsnok, akit ott a racionalizálás végrehajtásával bíztak meg, hivatalos helyen kijelentette, hogy egészségesebb, olcsóbb és gyorsabb közigazgatás csak úgy képzelhető el, ha a távbeszélő által nyújtott előnyöket minél jobban kihasználják.

Milyen propagandaerő és alkalom rejlenék ebben a pár szóban is, ha az valamely magánvállalkozásra vonatkozott volna, illetőleg a magánvállalkozás azt milyen ügyesen kihasználta volna.

Mikor a porosz szén behozatalánál a nehézségek megkezdődtek, a kályhagyárok azonnal propagandakiállítást rendeztek. Az ilyen kiállításokat legtöbbször a Kormányzó Úr Ó Főméltósága nyitja meg, de mindenestre megtekinti őket.

Ha valamely baleset, betörés vagy bármi hasonló a távbeszélő használata következtében elháríthatnák, ezt nekünk ügyesen azonnal a távbeszélő-propaganda céljaira kellene felhasználni.

A propaganda-csoport állandó érintkezésben lenne a meglévő előfizetőkkel is. Távbeszélőn naponta 50—100 előfizetőt felhívna és megkérdezné, hogy meg van-e elégedve és nincs-e valami különösebb panasza.

Mert nem szabad elfelejteni, hogy minden egyes meglegedett előfizető: maga is nagy propaganda.

A tudakozó-szolgálat kibővitendő olyannyira, hogy a közönség nélkülözhetetlen barátja legyen. Mennyi mindent akarnak az emberek egy milliós városban tudni, csak nem tudják, hogy hová forduljanak. S ha esetleg igen, akkor nem tudják, hogy mikor.

Nem kívánok azokkal a lehetőségekkel foglalkozni, amelyek mintegy szolgálati jellegűek. De nagy propaganda lenne a következő szolgáltatásoknak a bevezetése a tudakozóban:

1. Üzemi akadályokról felvilágosítás (ha pl. a víz- vagy áramszolgáltatásban zavar áll elő valamelyik kerületben, akkor megegyezés alapján a víz- vagy elektromos művek azonnal bemondanak a tudakozónak, hogy mi a baj és az mikorra lesz elhárítva).

2. Tűzesetek közlése (elég kedvezményt kapnak tőlünk a tűzoltók, hogy minden egyes tűzesetet a tudakozónak bejelentsenek).

3. Vonatok érkezése és indulása.

4. Időjárásjelentés.

5. Hóállás a hegyekben.

6. Az összes postai ügyekben felvilágosítások (a bedobott levelet hol lehet visszakapni, meddig lehet pénzt feladni, lehet-e külföldre pénzt küldeni, lesz-e másnap levélkézbesítés).

7. Vidéki autóbusz-járatok menetrendjének közlése.

8. A címtárba felvett adatok közlése.

9. Közfunkcionáriusok fogadónapjai.

10. Tengeri hajók indulása és érkezése.

11. Egyes külföldi városokba az utazások díjai.

12. Útlevel- és vizumügyekben felvilágosítások.

13. Nyitvavalévő múzeumok, képtárak és kiállítások.

14. Postatakarékpénztári felvilágosítások.

15. Országos vásárok közlése.

16. Mit adnak a színházakban?

17. Üzenetek bemondása (mindnyájan tapasztalhatjuk, hogy dél előtt hányszor nem tudjuk megmondani, hogy délután vagy este hol vagyunk található. Ha tehát Nagy István Kovács Istvánnal akar találkozni, akkor megállapodnak, hogy délután a tudakozóban megtudhatja, hogy hol lesz. Kovács István bemondja a tudakozónak, mikor már biztosat tud, hogy amennyiben őt Nagy István keresné, közöljék vele, hogy ekkor meg ekkor a Belvárosi kávéházban van).

E szolgálat bevezetésével csak a forgalmat növeljük és a szolgáltatási lehetőségeket emeljük, amelyek annyira be fognak idegződni a köztudatba, hogy a közönségnek legnélkülözhetetlenebb barátai leszünk.

Az automatizálás következtében felszabadult munkaerők beültetésével e szolgálatot símán el lehetne látni.

Oly szolgáltatásokra is lehetne olcsó bérletet nyitni, hogy az előfizetőknek az általa meghatározott időben távbeszélőn bemondassék a tőzsdei záróárfolyam, pénz- és devizaárfolyam és a meteorológiai jelentés.

A propagandába eredményesen be lehetne vonni a postahivatalokat is.

Hivatalos dolgom volt Budapest egyik legnagyobb hivatalának felvételi osztályvezetőjével. Alapdíjról, belépési díjról, átírásról, kötelező beszélgetési díjakról fogalma sem volt. Mily felvilágosítást tudna adni az illető, ha valaki távbeszélő-ügyben hozzá fordulna? A felvevő postahivatalok részére könnyen áttekinthető és mindenki által megérthető általános tudnivalókat kellene rendelkezésre bocsátani, hogy azt az érdeklődőknek díjmentesen átadhassák. Egyes példányok pedig a hivataloknak a közönség által hozzáférhető helyein lennének ki-függesztve.

A hivataloknál működő tisztviselők — előfizetők megszerzése esetében — dicséretben és jutalomban lennének részesíthetők.

A propagandát szolgálhatná a rádió is és a készpénzzel bérmentesített helyi anyag betűzője is felhasználható ennek céljaira.

A nyugdíj- és rokkant-utalványok szintén a propaganda szolgálatába volnának állíthatók.

Mily eredményes propagandát fejt ki pl. a Matart is!

Egy új távbeszélő-állomás legkisebb havi díja 27 pengő.

Ez az összeg erősen felül van azon, amit egy rendezett polgári háztartás havonként rendszeren visszatérő kiadásként költségvetésébe beállíthat, annak ellenére, hogy igen sokan hoznának áldozatot azért a kényelmi és biztonsági tudatért, hogy ők távbeszélőn bármikor elérhetők és bárkit elérhetnek. Hány ezer és ezer polgári háztartás belement kevésbé fontos dolgoknak beszerzésébe (porszívógép, mosógép, gramofon, könyvek, rádió, stb.) csakis azért, mert az ezekért vállalt havi kötelezettség lényegesen kevesebb, mint amennyit egy távbeszélő-állomás felszerelésekor magára vállalna. S vállaltak magukra olyan kötelezettségeket amelyek alól nem szabadulhatnak, viszont a távbeszélő-állomás előfizetéséből egy év elmúltával bármikor kiléphetnek, sőt átírás vagy elbocsátási díj esetében előbb is. Még senkit sem hallottam dicsekedni azzal, hogy „nekem porszívóm van”, de ha valaki

távbeszélő-előfizető, az igyekszik gyorsan tudomásunkra hozni, „kérem, hívjon fel a lakásomon telefonon”...

Különbséget teszek azok között, akiknek létfeltételük a távbeszélő, azok között, akiknek foglalkozásuknál fogva szükségük volna arra, de nélkülözhetik azt, és olyanok között, akik szeretnék, ha lenne állomásuk, de az érte járó jelenlegi díjakat nem tudják megfizetni.

Az első csoportba sorolom az ügyvédeket, orvosokat, közjegyzőket, hivatalokat, gyárakat és irodákat. A második csoportba az iparosokat és kisebb kereskedőket s végül a harmadik csoportba a magánlakásokat.

Az elsők hivatásuknál fogva nem mondhatják fel összes állomásaikat, ha bármily magas díjtételek lennének is megállapítva, legfeljebb igyekeznek azt gazdaságosan kihasználni (társelőfizető, mellékállomás, konnektor). Az utolsó két csoport a propaganda igazi területe és a statisztika is azt mutatja, hogy az új előfizetők is leginkább innen kerülnek ki.

Ezeket csak akkor tudjuk a kívánatos mértékben előfizetőkül megszerezni, ha vagy lényeges tarifa-leszállítást eszközölünk, vagy pedig oly állomásokat adunk nekik, amelyek összehasonlíthatatlanabban olcsóbbak a mostaninál. Miután pedig az első feltétel a posta jelenlegi pénzügyi helyzete miatt nem lehetséges, az utóbbi esethez kell folyamodni.

Biztosra veszem, hogy ha pl. a Bécsi-úti városi házban — amelynek lakói százszázalékban lateiner emberek — azzal küldenék ki egy ügyes tisztviselőt, hogy szerezzen 10 olyan előfizetőt, aki egy állomásért havonta 6 P 70 fillért hajlandó fizetni: az eredménnyel térne vissza.

Abba a házba beállítanék egy 10-es kapcsolót és azt elhelyezném a házfelügyelőnél.

Az alábbi számításaimat két esetre végeztem: jelesül, hogy már meglévő állomáshoz csatlakozom-e, avagy új állomás felszerelése szükséges-e.

10 mellékállomást felszerelék 10 különböző lakásba. A 10-es kapcsolónak, a 10 mellékállomásnak és a főállomásnak a havi díjai 67 pengőt tesznek ki.

És pedig:

egy főállomás havi alapidója.. .. .	10 P
a 10-es kapcsoló havi fenntartási díja	22 P
a 10 mellékállomás havi díja (3.50 P)	35 P

Összesen: 67 P.

Egy mellékállomásnak összes havi díja tehát 6 P 70 fillér lenne.

E 6 P 70 fillérért az illető fel lenne véve a névsorba, bármikor kezdeményezhetne beszélgetést és őt is bármikor hívhatnák. Ez állomásoknál elesik még a kötelező beszélgetések felszámítása is, mert 10, illetőleg 11 (kapcsoló) állomásról indított helyi távbeszélgetések száma a kötelező évi 600 beszélgetést mindenestre elérné. Eltekintve tehát a lényeges olcsóságtól, az előfizetőknek nem kellene majd több beszélgetést fizetniök, mint amennyit tényleg kezdeményeztek.

Hogy a közös elszámolásból eredő nézeteltéréseknek elejét vegyünk, minden egyes készüléket felszerelhetünk számlálással.

A kapcsolásokat a házfelügyelő végezné. A főállomást is ide helyeznénk át, illetőleg itt szerelnék fel.

Ez a terv Távbeszélőüzleti Szabályzatunk keretén belül is keresztülvihető.

A gyakorlati kivitel ellen két aggály merülhet fel: a kapcsolások megbízható lebonyolítása, és hogy a kapcsoló a beszélgetéseket esetleg kihallgathatja.

Egyik aggály sem olyan veszélyes, mint amilyenek az első pillanatban látszik.

Egy házfelügyelői lakásban mindig kell valakinek tartózkodnia.

Ha pedig éjjel bárki bármely házba becsenget, a házfelügyelő 10 és 20 fillérért felkel, felöltözik és az illetőt beengedi, sőt annak örül, mennél nagyobb a forgalom.

Magánlakásokban az éjszakai hívások nagyon ritkák, de ugyanolyan fontosak is. Ha tehát egy ilyen állomáson éjjel valakit keresnének, minden hívott szívesen megfizetné a házfelügyelőnek a 10, vagy 20 fillért, amikor is a házfelügyelő könnyebben keresné meg a pénzt, mert sem felöltöznie, sem pedig a kapuhoz kimennie nem kellene.

A beszélgetéseknek a kapcsoló által történő esetleges kihallgatása gépkapcsolóval, esetleg titkos váltó beiktatásával kiküszöbölhető. Ezeket az állomásokat előreláthatóan nem ügyvédek és hasonló foglalkozásuak szereltetnék fel — bár nincs kizárva, hogy ezeknél is nagy tetszéssel találkozni — hanem magánügyének és kisebb kereskedők. Ezeknél az a tény, hogy 6 P 70 fillérért kapnak egy olyan állomást, amely a forgalomban teljesen részt vesz; jóval nagyobb súllyal esik a latba, mint az az aggály, hogy a beszélgetést a kapcsoló kihallgatja. Mert ha az illető olyan állomást akar, amelynél ez nem történhetik meg, akkor vezetessen be rendes állomást és fizesse meg annak 27 P-s havi díjait.

Most már csak az a kérdés merül fel, miképpen kellene a házfelügyelőt a nappali kapcsolásokért kárpótolni.

Először is azt a háztulajdonos kötelezőleg elrendelheti. De adhatunk mi is a folytatott beszélgetések díjainak összegéből bizonyos százalékot a házfelügyelőnek. Valami csekélységgel kárpótolhatják őt az ily állomással bíró lakók is. Megengedhetjük a házfelügyelőnek, hogy a nála lévő főállomásról idegenek is beszélhessenek és ő a beszélgetésekért 20 fillért szedjen be és mi csak 14 fillérral terheljük meg. Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a házfelügyelőhöz olyanok részére is fognak hívások beérkezni, akiknél mellékállomás nincs felszerelve. Mikor ezeket a házfelügyelő személyesen lehívja az alközponthoz, a hívott mindig szívesen fogja megfizetni a fáradságát.

De a legigazságosabb és legbiztosabb megoldás az volna, ha a házban lévő fűszeres, vagy mészáros kárpótolja a kapcsolásokért a házfelügyelőt. Ugyanis a házonbelüli beszélgetések díjmentesek lennének és a mészáros vagy fűszeres mindig díjmentesen szólhat fel, illetőleg tehet ajánlatot, vagy értesítheti a vevőjét, hogy valami olcsó és jó áruja van.

A lakó viszont, ha bármire szüksége van, azt távbeszélőn megrendelheti anélkül, hogy a hívás pénzébe kerülne; még olyan cikkeket

is, amelyek egyébként nem bírnák el a beszélgetés díját (szappan, zsír, kenyér, stb.).

Az előbb kiszámított 67 P havi díjon kívül egyszersmindenkorra a következő díjak lennének még fizetendők:

A főállomás házonbelüli áthelyezése	16 P.
a 10 mellékállomás belépési díja (30 P)	300 P.
	<hr/>
	Összesen: 316 P.

Ha a 10, illetőleg 11 állomás számát elosztom a fenti 316 P-vel, akkor a legrosszabb esetben is egy állomásra 31 P 60 fillér esnék és ha erre a belépési díjjal egyenlő részletfizetési kedvezményt adunk, akkor havonta egy mellékállomásra — hacsak 10 állomást veszek — 1 P 30 fillér esik.

Egy olyan állomás tehát, amely a magánlakások, iparosok és a kisebb kereskedők igényeit teljesen kielégíti, amely teljesen részt vesz a helyi forgalomban, a belépési és áthelyezési díjat is beleszámítva, havonta (6 P 70 fillér és 1 P 30 fillér) 8 P-be kerülne.

Abban ez esetben pedig, ha új fővezeték lenne szükséges, ez a költségeket 240 P belépési díjjal felemelné ugyan, de a havi részlet csak 10 P lenne, tehát 2 évig mellékállomásonként mindössze havi 1 P megterhelést jelentene.

A legrosszabb esetet véve, egy ilyen állomásnak az összes havi díja 9 P-t tenne ki, amely összeg 2 év múlva (1 P 30 f. és 1 P) 2 P 30 fillérrel csökkenne, tehát havonta összesen 6 P 70 fillér lenne.

Ez utóbbi esetben a tartozás 16 P-vel kevesebb lenne, mert egy új állomás berendezése esetén a meglévő állomás házonbelüli áthelyezési díja is elesnék.

A villanyáram szolgáltatás díjainál is áttérnek a degresszív tarifára. Eddig úgy volt, hogy ha valaki több áramot fogyasztott, többet is fizetett. A vállalat üzleti érdeke az volt, hogy minél több áram fogyjon, viszont a fogyasztót annál terhelesebb tarifával sújtották.

A távbeszélőnél ma is fennáll ez az igazságtalan és célszerűtlen állapot.

Vagy helyes-e az, hogy ha valaki az állomásáról egy hónap alatt 800 beszélgetést kezdeményez, ugyanúgy fizeti a 800-ik beszélgetés után a 14 fillért, mint az az orvos a negyedik beszélgetése után, aki egy hónapban összesen csak 4 beszélgetést kezdeményez. Ha az üzem a 150-ik beszélgetésnél X fillért keres, a 300-iknél feltétlenül X + N fillért kell keresnie. A harmadik és a 100-ik beszélgetést is ugyanarról az állomásról, ugyanazon gépekkel és ugyanavval a munkaerővel bonyolítja le. A minusz ennél csak a kopás, áramfogyasztás, de viszont ez a két tehertétel semmi körülmények között sem áll arányban az állomás kihasználásának lehetőségével és avval a forgalmi lehetőséggel, amire az berendezve van. A jelen esetben tehát, ha valaki már 800 beszélgetést kezdeményezett, a 801-ediket csak ugyanolyan megfontolás után fogja kezdeményezni, mint az az orvos, aki csak 3-at kezdeményezett — a negyediket fogja kezdeményezni, mert épűg fizeti érte a 14 fillér beszélgetési díjat.

Ha ellenben a 850-ik beszélgetés után az előfizető olcsóbb díjtelt kap, akkor igen valószínű, hogy a hiányzó 50 beszélgetést rendes

díjtétel mellett is kezdeményezni fogja már csak azért is, hogy az azután részére biztosított kedvezményt később kihasználhassa.

na pedig bizonyos számú beszélgetés után részere újabb kedvezményt biztosítunk, azt szinten igyekszik majd kihasználni.

A csökkenő díjtételek helyességét könnyű bizonyítani. Például: ha egy állomásról egy hónap alatt 50.000 darab beszélgetést kezdeményeznének, akkor a fokozatosan csökkenő díjtételek mellett még az is engedélyezhető lenne, hogy az utolsó 5.000 beszélgetés díjmentesen legyen lebonyolítható, mert a nagy számú díjazott beszélgetés miatt az állomás még mindig nagyobb jövedelmet hajtana, mint, amely teljes díjtétel mellett a fenti számnak csak pl. egy tizedét kezdeményezné.

Az olyan előfizetők részére, akik állomásukról oly nagyszámú beszélgetést kezdeményeznek, hogy a bejövő hívások nagy része a vonal foglaltsága miatt nem érkezhethet be, havi 10 P alapdíjért felszerelendő oly távbeszélő állomás, amelyről kimenő hívások nem kezdeményezhetők.

A propagandával egyidejűleg meg kellene szabadulnunk a fölösleges terhektől is. Ilyenek például a díjkedvezményes állomások, különösen azok, amelyeknek kedvezményre vonatkozó jogcímét — a posta üzemi jellegénél fogva — nem magyarázhatjuk meg. Értem ezek alatt pl. a díjkedvezményes orvosi állomásokat. Egy orvos nem azért előfizető, hogy őt éjjel egy olyan beteghez hívhassák, aki nem fizet, hanem azért, hogy a hívás útján kereshessen. Miért hozzon a posta áldozatot azért, hogy más pénzt keressen!? Egy orvos az állomásáért havonta 5 P-t fizet és ha őt távbeszélőn egy hónapban csak egyszer hívják egy beteghez, akkor ő már nemcsak a 3 havi előfizetési díjat kereste meg, hanem 5, 10 pengő többletet, sőt esetleg még többet is.

Az orvosok épen olyan üzleti kényszerből előfizetőink, mint bárki más. Ugyanezen a jogcímen az ügyvédek is igényelhetnének díjkedvezményt. Sőt, kötelező ügyvédi képviselő van, ellenben kötelező orvoshívás nincs és az ügyvédek el is látnak ingyenes védelmeket.

A budapesti hálózatban a díjkedvezményes orvosi állomások száma 2.300-an felül van tehát csak alapdíjban évenként 140.000 P-t veszít a posta, arról nem is szólva, hogy ezeknek az állomásoknak igen nagy része még a kötelező beszélgetéseket sem kezdeményezi.

Nekünk, akik tisztán saját bevételeinkre vagyunk utalva, nem lehet az a célunk, hogy idegenek javára jótékonykodjunk. Különösen akkor nem, amidőn azt látjuk, hogy amit mi nekik minden indok nélkül kedvezményként adunk, azok azon pénzt keresnek. Mindezekhez járul még az is, hogy nekünk ezeknek az állomásoknak a nyilvántartása és kezelése sok munkaerőbe és pénzbe kerül s az önköltési árat sem fedezik.

A köztisztviselők közül — ahol a díjkedvezmény egyébként indokoltabb — valószínűleg sokan felmondanák állomásukat, ha a díjkedvezményt tőlük megvonnánk, ellenben az orvosok közül úgyszólván senki. Mert bármily magas lesz is az előfizetési díj, az orvos a rendes díjú távbeszélő állomását is kénytelen megtartani. Élénk bizonyítéka ennek az, hogy az orvosi díjkedvezményeknek 1932. évre

való meghosszabbításánál alaki okokból talán 150 orvos nem kapta meg a díjkedvezményt és jöllehet már a számlákat kézhez kapták, a rendes díjak felszámítása miatt fel se szólaltak.

De térjünk vissza eredeti tárgyunkhoz:

Saját magunkon tapasztalhattuk, hogy propagandával, még káros dolgoknak és eszméknek is lehet híveket szerezni (forradalmak, kommunizmus) és egyes dolgokat úgy bele lehet vinni a köztudatba, hogy az emberek esküdni mernek reá (Nikotex gyártmányok, a banánnak a hazai almánál nagyobb vitamin tartalma stb.).

De az előzékenység és udvariasság, valamint a jó modor is, mindig igen nagy propaganda. Ezeknek a biztosítása a legegyszerűbb kötelességünk.

A távbeszélő ma nem terjed olyan mértékben, mint ahogy a hatalmas összegű beruházás azt megkívánná és mint ahogy azt a modern technikai intézmény lehetővé tenné.

Igaz, hogy szegények is vagyunk. A szegénység csökkentése társadalmi feladat, de a szegénységet csak akkor tudjuk eltüntetni, ha az adottsághoz rendezkedünk be és megközelíthetővé tesszük azt, ami a mai viszonyok között is elérhető.

A gazdasági depresszió és a modern technikai vívmányok drágasága egyes országokban az azoktól való elfordulást eredményezték. Épezekért a kényszerítő hatások súlya alatt dr. Groedeler, a német árdiktátor belenyúl az állami intézményekbe, így pl. a vasút, a távbeszélő és a posta árpolitikájába is.

A távbeszélő lényeges rázkódtatás nélkül nálunk csak akkor adhat lényeges árleszállítást, ha sokkal nagyobb számú lesz előfizetőinek a tábor. Tehát, hogy olcsóbb legyen, több előfizetőt kell szerezniünk, ez pedig csak propagandával érhető el.

Mindentől eltekintve, ha javaslatom egyetlen mondata sem találna helyeslésre, úgy vélem, mégsem jártam el helytelenül, amidőn a figyelmet felhívtam arra, amiről az a meggyőződés, hogy az intézmény hasznát szolgálja. S ha javaslatomból a gyakorlatban semmi sem valósulna meg, de maga az eszme —, hogy tudniillik a 20-ik században propaganda kétségtelenül szükséges — a köztudatba menne át —, akkor céloimat teljesen elértem.

JOGESETEK ÉS JOGGYAKORLAT.

Cas juridiques et jurisprudence.

A személyzet felelősége táviratcsönkítés esetén.

1928. szeptember 3-án egy malmői virágkereskedő táviratot küldött egy berlini virágkereskedőnek, amelyben 35 svéd korona árú virágkoszorút rendelt. A táviratnak Malmö és Berlin közt való továbbításánál a koszorú árát, amely a szövegben „fünfunddreissig“ (35 koronában) volt

kitüntetve, elcsönkították „fünfhundertdreissig“ (530) koronára. Ennek következtében a címzett 530 korona értékű koszorút szállított. Minthogy a táviróigazgatás a szentpétervári táviratcsönkítés 3. cikke értelmében minden felelősséget elhárított, a feladó 495 svéd korona kárt szenvedett.

A feladó a táviróigazgatás elutasító határozata után a csonkítást elkövető tisztviselő ellen a malmói törvényszéknél polgári pert indított. A bíróság előtt a feladó azt az álláspontot képviselte, hogy a táviróigazgatásnak a távirószolgálatból fennálló felelőtlensége nem alkalmazható a távirótisztviselőre, aki hanyagsága folytán táviratcsonkítást követett el. A tisztviselő az általa okozott kárért tehát felelősséggel tartozik. Az alperesként szereplő távirótisztviselő viszont azt adta elő, hogy a táviróegyezmény 3. cikke által az igazgatások részére biztosított mentesség az ügy természeténél fogva a táviróalkalmazottakra is kiterjed. Véleménye szerint lehetetlenség volna feltételezni, hogy amikor a távirószolgálat felelőtlenségének elvét a táviródíjak igen alacsony voltára való tekintettel kimondták, a szerződő kormányoknak az lett volna a nézetük, hogy ezt az általuk el nem vállalt felelősséget a távirótisztviselőkre hárítják. Egyébként a távirótisztviselők illetményei egyáltalában nem olyanok, hogy az általuk vétkes szándék nélkül okozott hibákból keletkező károkért anyagi felelősséget vállalhassanak. Bár a bíróság előtt álló perben az igényelt összeg viszonylag cse-

kély, más hasonló kártérítési perek olyan összegeket érhetnek el, amelyek egyáltalában nem állanak arányban a tisztviselő jövedelmével és az általuk elkövetett hiba természetével. A táviratcsonkításokat továbbá nemcsak a tisztviselők mulasztása idézheti elő, hanem a gépek vagy a vezetékek hibája is. Minthogy pedig a távirószolgálat géphibájából előálló csonkításért a feladónak nem jár kártérítés, illogikus volna a kártérítést megítélni olyan csonkításért, amelyet az emberi szervezet hibájának lehet betudni.

A malmói törvényszék tekintetbe véve, hogy a hiba az alperes táviróalkalmazott mulasztásából vagy hanyagságából állott elő és e mulasztás a távirat feladójának anyagi kárt okozott, figyelemmel továbbá arra, hogy a táviróigazgatás a táviróegyezmény értelmében a felelősséget magáról elhárította, a táviróalkalmazottat kártérítésre kötelezte. A törvényszék ítéletét úgy a középfokú, mint pedig a legfelsőbb bíróság megerősítette. Ez utóbbi bíróság határozata nem volt azonban egyhangú. A bíróság 5 tagja közül 2 az első és második ítélet megsemmisítésére szavazott. (Journal Télégr. 1932. 4. sz.)

Dr. Forster Károly.

ELMÉLET — GYAKORLAT.

Théorie — Pratique.

6. Nyugdíjuttalványok kifizetése meghatalmazott eseten

a) *A m. kir. központi illetményhivatal által kibocsátott és nem a nyugdíjasnak, hanem az illetményhivatal által elfogadott meghatalmazottnak kezéhez kifizetendő nyugdíjuttalványok kifizetésekor az utalványt a nyugdíjasnak, a meghatalmazottnak, avagy mindkettőnek kell-e aláírni?*

b) *Ilyen utalvány kifizetésekor a meghatalmazot vagy a nyugdíjas életbenlétét a községi előjárósággal kell-e igazoltatni?*

ad a) A nyugdíjuttalványt csak a meghatalmazottnak kell aláírni. A m. kir. központi illetményhivatal ugyanis ezeket az utalványokat „X. Y.-nak N. N. részére“ ritkábban „X. Y. kezéhez N. N. részére“ címmel adja postára. A Postaüzleti Szabályzat 71. §. 2. pontja értelmében az „A-nak B részére“ címzésű küldeményeket „A-nak“ kell kézbesíteni, illetőleg kifizetni. Az A-nak történő kézbesítésnél, illetőleg kifizetésnél az általános kézbesítési szabályok az irányadók. Mint-

hogy a küldemény nyugtázására az van kötelezve, aki a küldemény átvételére jogosult, az ilyen utalványokat csak az átvételre igényjogosult meghatalmazottal kell aláírtni.

ad b) Az utalvány kifizetésnél sem a meghatalmazott, sem a nyugdíjas életbenlétét általában igazoltatni nem kell. Az igazoltatásnak csak akkor van helye, ha az utalványon erre vonatkozó külön feljegyzés is van. (Postaüzleti Szabályzat 76. §.)

Természetesen ha a kifizető hivatalnak a nyugdíjas elhalálozásáról tudomása van, az utalvány összegét a meghatalmazottnak nem szabad kifizetni, hanem az utalványt mint kézbesíthetlent vissza kell küldeni. (75.786/932—X—4.)

7. A csomagdíjsszabás alkalmazása belföldi forgalomban.

A bérmentetlenül feladott csomagok után járó 12 fillér pótdíjat a csomag utánvagy visszaküldése esetién fel kell-e újra számítani?

Nem! A pótdíj fizetését a Postaüzleti Szabályzat 52. §. 1. pontja rendeli el; amikor megengedi, hogy a belföldi forgalomban a díjszabásban megállapított pótdíj fejében csomagok bérmentetlenül is feladhatók. Ezt a 12 fillér pótdíjat a posta azért a külön munkáért szedi, melyet neki a csomagszállítási díjának a kézbesítés al-

kalmával történő beszedése okoz. Ezt egyszer és pedig a kézbesítéskor — esetleg a visszakézbesítéskor — szedi. A Postaüzleti Szabályzatnak az utánküldésről szóló 117. §. 3. pontja és a visszaküldésről szóló 119. §. 17. pontja se mondja ki, hogy a 12 fillér pótdíjat többször is fel kellene számítani. (Beküldött kérdés).

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

Szükségrendeletek és a levéltitok. A német kormány az adókijátszásoknak és a tőke külföldre menekülésének megakadályozására rendkívül szigorú intézkedéseket tett. Egyik ilyen törvényerővel bíró rendelkezés minden állami tisztviselőnek kötelességévé teszi, hogy minden adókijátszást, amely hivatalból tudomására jut, a pénzügyi hatóságnak feljelentsen. Vita indult meg arról, hogy ez a feljelentési kötelezettség a posta alkalmazottaira is kiterjed-e. Köteles-e tehát a postaalkalmazott a telefonszolgálat ellenőrzése kapcsán tudomására jutott adócsalást, tőkeszökést fejelenteni? Hasonlóképpen pl. sérült levél hivatalos felbontása alkalmával észlelteket kell-e a pénzügyi hatósággal közölni? Az egyik német szaklap két cikket közöl e tárgyban, amelyek közül az egyik a feljelentési kötelezettség mellett érvel, a másik ellene van. Az utóbbi azzal védi álláspontját, hogy ámbár a szükségrendelet törvényerejű, mégis a levéltitok védelmére szolgáló korábbi törvényeket kifejezetten hatályon kívül kellett volna helyezni, ha a cél a levéltitok megszüntetése lett volna. Ezt a véleményt erősen meggyengíti azonban egy újabb szükségrendelet, amely a német alkotmánytörvény 48. cikke alapján az alkotmánytörvényben foglalt ú. n. alapjogokat a szükségrendelet érvényessége tartamára felfüggeszti. Ezek közé az alapjogok közé tartozik ugyanis az alkotmánytörvény 117. cikke értelmében a levéltitok védelme. A vita még nincs eldöntve és érdeklődéssel kell kísérnünk annak fejleményeit. (Bl. für P. und Tel. 1931. 24. és 1932. 9. sz.)
Dr. Forster Károly.

Az Amerikai Egyesült Államok postája emelte a külföldi levéltarifát, 1931 novemberétől kezdve a pánamerikai postaegyesületen kívül álló 35 állam és szigettel szemben, melyek jobbra Anglia és Holland nyugatindiai és középamerikai gyarmataihoz tartoznak. Közöttük van Ujzee-

land és Brit-Samoa is. Az 1 uncia súlyú levél díja 2-ről 5 centre és minden további unciánként az eddigi 2 cent helyett 3 centre és a nyílt levelezőlap ára 2-ről 3 centre emelkedett. E díjak új megállapításánál ismét a világposta egyesület díjait vették alapul.

Az amerikai postaigazgatás egyébként elhatározta, hogy közeljövőben a pánamerikai szűkebb postaegyezményhez hozzájárult tagállamokkal való forgalomban váltott levelek díját is ebben az arányban emeli. A díjemeléshez a washingtoni parlament hozzájárulása hiányzik. Minden valószínűség mellett szól, hogy a parlament is kénytelen lesz a külföldre szóló levelek díjának mérsékelt emeléséhez hozzájárulni, mert csak így lehet remény arra, hogy a Postmaster General által hivatalosan bejelentett 150 millió dollár hiány egy részét a posta költségvetésében pótolni sikerül. (D. P. 1932:16.) (k. j.)

Az évi szabadságidő takarékos beosztása céljából az osztrák postavezérgazgatóság új szabadságrendet írt elő. Nevezetesen kimondotta, hogy az 1932. naptári évre esedékes szabadságidőt 1932. március hó 1-étől 1933 február hó 28-áig terjedő időközben lehet igényelni. Az egyes hivataloknál beosztott személyzet azonban nem tetszőleges időben, hanem előre meghatározott beosztásban úgy köteles évi szabadságát kivenni, hogy az egy-egy hivatalnál szolgálatot teljesítő alkalmazottak az 1932. évre esedékes összszabadság idejéből 5 százalékot március, 6 százalékot április, 10-et május, 12—12-től júniustól—szeptember hónapokban; október hónapban 10 százalékot, novemberben 6-ot, decembertől 1933 februárjáig havonként 5—5 százalékot szabad kivenni. Ezeket az arányszámokat csak az esetben szabad túllépni, ha a hivatal a szabadságolt személyzet helyett pótlást nem igényel. (P. N.) (k.j.)

A túltengő írásbeliség korlátozását ki-

vánja a svájci postavezérigazgatónak ez év áprilisban kiadott körrendelete, amely tartalmával és hangjának közvetlenségével a hasonló körrendeletek között külön helyet foglal el. E körrendelet főbb pontjai a következők:

1. Mindenekelőtt kifogásolja, hogy a kiküldötték jelentései túlságosan hosszúak. Felesleges a kiküldöttnek minden legkisebb helyszíni kifogását jelentésbe foglalni és azután a kerületi igazgatóságokon keresztül a vezérigazgatósághoz felterjeszteni. A jelentéktelen kifogások írásbeli intézése felesleges és időrabló munkát jelent. Mellékes ügyeket, csekély fontosságú kifogásokat a helyszíni kiküldött szóbelileg intézzen el. Ezeket a jelentésbe legfeljebb már mint elintézett ügyeket kell megemlíteni.

2. A hivatalok és a kerületi igazgatóságok, majd ezek és a vezérigazgatóság, esetleg pedig mind három fokú hatóság ügyiratai igen sok esetben 3—4-szer teszik meg az utat, újabb és újabb kérdésekre adott jelentések formájában. Ezt el lehetne kerülni, ha az előadók már az első alkalommal alaposan foglalkozott volna az ügyvel és az összes szóhajóható körülmények figyelembevételével megfogalmazott rendelettel adta volna azt le az alsóbb hatóságnak felvilágosító jelentéstétel végett. Az ügyiratokkal együtt ez a játék az alsóbb hatóságokban könnyen azt a látszatot fogja kelteni, hogy a határozathozatalra hivatott felsőbbség a végleges döntést akarja kitolni az ügyiratnak felesleges küldözgetésével. Így dagadnak azután a legjelentéktelenebb ügyek is vaskos aktatömegekké, melyek terjedelme egyáltalában nem áll arányban a bennük tárgyalt ügyek jelentőségével.

3. Kifogásolja a körrendelet az alárendelt személyzetnek a sok írásbeli nyilatkozattal való zaklatását. Minden felesleges kötelességévé teszi, hogy a felmerült ügyeket lehetőleg szóbeli úton ilyekezék elintézni. Akinek feleslegesével valami elintéznivalója van, lépjen bátran az elé s adja elő mondanivalóját élő szóval. A felesleges ne mondjanak le arról az előnyről, amelyet részükre az alárendeltjeikkel való személyes érintkezés jelent. Éppen azért alárendeltjeikkel írásban csak egész kivételes esetben érintkeznek. A személyes érintkezésnél felettes és alárendelt egyformán köteles udvarias és megértő magatartást tanúsítani. Ha az ügy fontossága kívánja, a kihallgatott alkalmazott bemondásából a legfontosabbat jegyzőkönyvbe kell foglalni. Legtöbb esetben az ügy helyszíni vizsgálatának eredményét elég pár szóval magára az ügyiratra feljegyezni. A

hivatalvezető és alárendeltjei között túlzásba vitt írásbeliség elidegenítően hat és lehetetlenné teszi, hogy a felettes alárendeltjeire egyéniségével és személyes befolyásával közvetlenül hathasson.

4. A hivatalos írásbeli érintkezésben minden élt és bántó kifejezést gondosan és messzemenő önuralommal kerülni kell. A ténymegállapítások legyenek mindig tárgyilagosak. A kifejezések legyenek választékosak és sohasem bántók. Aki jelentésében vagdalkozik, legyen elkészülve, hogy a válaszirat is ingerült hangú lesz és pedig sokkal erősebb, semmint a hivatalos érintkezésben ez megengedhető s előbb-utóbb személyes térére viszi a hivatalos ügyeket is.

5. Az ügyek írásbeli intézésénél mindenki gondoljon arra, hogy miképpen fogadná az általa írottakat, ha azok címzettjeként ő maga szerepelne. Arra is figyelni kell, hogy az írott szóval szemben mindenki érzékenyebb, mint az élőszóval. Különösen áll ez arra az esetre, ha valakinek tettei fölött bírálatot mondunk vagy azt ócsároljuk. (Schw. P. Z. T. Z. 1932:13.) (k. j.)

A hírlapdíszabás leszállítását kérték a német hírlapkiadóvállalatok legutóbb tartott országos összejövetelük alkalmából. Indokolásuk szerint a közgazdasági élet virágzásának egyik előfeltétele volna, ha a német posta nyomtatvány- és hírlaptarifáját leszállítaná. A német sajtó munkásai a postadíjak mérséklésében munkájuknak némi elismerését és az állam részéről színtörök jól megérdemelt támogatást látnának a mai nehéz gazdasági viszonyok között, amelynek élénkítését volna hivatva szolgálni a német postától kért újabb díjleszállítás. (D. P. 1932:19.) (k. j.)

Hivatalvezetői általános rendszerezése a német postán. Kisebb forgalmú postahivatalok fűtési, világítási, és a hivatali helyiségek tisztogatásához szükséges anyagok beszerzéséről, hivatalonként megállapítandó általánosság fejeiben nem a posta vezetősége, hanem a hivatalok főnökei kötelesek gondoskodni. A helyi viszonyok figyelembevételével megállapítandó általánosság terhére kell a szolgálat lebonyolításához szükséges író- és raizeszközöket, ragasztószereket, kötőzsineget, pecsétviaszt, csomagolópapírt, bélyegzőfestéket és általában mind azt az üzemi anyagot beszerezni, amelynek az élettartama az 1 évet meg nem haladja és melyeknek beszerzési költsége egységenként az 1 márkát túl nem lépi. Az egy évnél hosszabb élettartamú, illetőleg a drágább egységárú üzemi anyagok jövőben is hivatalból küldetnek meg a központi anyag-

raktárból e kis forgalmú hivatalok részére is. Hivatalvezető változásnál az általánnyok terhére beszerzett üzemi anyagoknak az utód részéről való megváltása esetről-esetre kölcsönös megegyezés alapján történik. (Pfl. 1932. 10.) (k. j.)

A francia költségvetési törvény 1931—32. költségvetési évre a postára nézve több érdekes felhatalmazást tartalmaz; nevezetesen az értékkiüldemények díját belföldi és a francia gyarmatokkal való forgalomban éppen úgy, mint a csekkbefizetési díjakat felemeli. Az emelés mértéke még ismeretlen. Felhatalmazza a kereskedelmi minisztert, melynek újabbán a posta alárendeltetett, hogy helyi, illetőleg távolsági távbeszélő áramkörök, hálózatok létesítésénél városok, nyilvános vállalatok, avagy magánosok pénzbeli hozzájárulását kamatmentes kölcsön alakjában elfogadhasasa, igénybevehesse. Ezeket a beruházási összegeket a francia posta kamat nélkül 5 éven belül téríti az érdekeltiségnek.

Ugyancsak felhatalmazást kapott a pénzügyminiszter, hogy a postai beruházások javára 950 millió frank összegű amortizációs kölcsönt bocsáthasson ki. (P. N. 1932. 61.) (k. j.)

Az angol posta üzemvezetésének felülvizsgálata. Hírt adtunk már arról a támadásról, amelyet parlamenti körök az angol posta ellen intéztek. Az új angol parlament 400 tagja tudvalevően emlékiratot adott át a miniszterelnöknek, amelyben a posta gazdaságosabb üzemvitelének biztosítását követelték. A parlament tagjai között e tekintetben a segítség módját illetően egyöntetű elhatározás még nem alakult ki. Némelyek a távbeszélő üzemnek a postától való különválasztását, esetleg magánvállalatba adását látták volna szívesen. Mások azt az álláspontot képviselték, hogy a posta mindhárom ágazatával, mint hasznosuló állami üzem, német és francia mintának megfelelően választassék el az állami költségvetéstől és kereskedői szempontok figyelembevételével külön üzemként igazgattassék.

Miután a kereskedelmi kamarák is egymásután kérték a posta üzemének gazdaságosabb szempontjából való felülvizsgálatát, a miniszterelnök Lord Bridgeman elnöklete alatt 3 tagú parlamenti bizottságot nevezett ki e vizsgálat foganatosítására. Ez a bizottság azt a megbízatást kapta a miniszterelnöktől, hogy vizsgálja meg és jelentse, vajjon az angol posta szervezetében, működésében és üzletvitelében tényleg közérdekből szükségesnek mutatkozik-e és milyen irányú átszervezés.

Az angol posta személyzete meg van győződve, hogy bizonyos reformokra és korlátozott átszervezésre szükség van ugyan, azonban ezt nem a postaintézetnek szervezeti hiányosságai, hanem a mindenkori kormánypolitikai viszonyok tették szükségessé. A személyzet által is kívánatosnak tartott egyszerűsítések és újítások azonban mélyebbreható rendszer-változás és különösebb vizsgálat nélkül is keresztülhajthatók lettek volna. A háromtagú parlamenti bizottság az angol postaalkalmazottak szervezetének vezértitkárát hallgatta meg elsősorban a posta átszervezésének kérdésében. A személyzet képviselőiben megjelent vezértitkár véleményét a következőkben foglalta össze:

A postaintézetet nem szabad csupán hasznosuló kereskedelmi üzemnek fel-fogni. Magánérkeltségek képviselőinek, mintegy igazgatótanácsnak a posta üzemvitelének ellenőrzésébe való bevonását nem helyesli. Az üzleti haszonnak, mint az üzemvitel egyetlen céljának előtérbe tolását nem tartja összegegyeztethetőnek a posta, mint közérdeklő állami intézmény magasabb céljaival. A személyzet nevében helyesnek vélné, ha a posta költségvetése továbbra is része marad a nagy állami költségvetésnek és így a posta ügyei továbbra is parlamenti ellenőrzés alatt maradnak, amelyet az önálló postaminiszter valósíthat meg elsősorban. Állami és közérdeket látna a személyzet abban, ha a Postmaster General élethossziglan, a változó kormányrendszerektől függetlenül viselné ezt a tisztséget, hogy intézkedéseinek állandósága biztosíthatassék. Azt a gyakorlatot, hogy a Postmaster General évenként a parlamentnek jelentés formájában beszámoljon a közönséget érdeklő kérdésekről és amely gyakorlat a háború óta megszakadt, újból életre kellene hívni, hogy így a parlament és a nagyközönség tájékoztatva legyen a posta pénzügyi, szervezeti és üzemi kérdéseiről.

A pénzügyminiszteri beavatkozás és felügyelet bizonyos mértékig csökkentendő lenne. Ahelyett, hogy a posta egész üzemi feleslege, amely az 1931—32. költségvetési évben 9 millió fonton felül van — az állampénztárba adatnék, jövőben csak mérsékelten megállapítandó jövedelemrész szolgáltatassék be az államkincstárba és a fennmaradó rész a parlamentáris ellenőrzés fenntartásával beruházási célokra legyen igénybevehető.

A posta személyzetének, illetőleg a személyzet megbízottjainak nagyobb befolyást kellene biztosítani a posta ügyeinek intézésénél; továbbá a köz- és személyzeti érdekek védelme mellett a posta igazga-

tásának decentralizálását kelene megvalósítani. Szükségesnek tartja a személyzet a posta üzletszerző tevékenységének megszervezését. A posta vezetősége számoljon a közönség érdekeivel és igyekezzék azoknak a lehetőség keretein belül teljes mértékben megfelelni.

A személyzet nem látná szívesen a bizonyos oldalról felvetett ama gondolatnak a megvalósítását, hogy különleges teljesítmények rendszeresen jutalmaztassanak. Ehelyett az összemélyzet anyagi helyzetének javítását kéri. A soronkívüli előléptetések rendszeresítése a kedvezményezették uralmát állandósítaná az angol postán és amellett a többi alkalmazottak munkakedvét előnytelenül befolyásolná. (P. N. 1932. 61.) (k. j.)

A német posta gépkocsiüzemének gazdaságosságát ügylátszik, a mai súlyos gazdasági viszonyok sem veszélyeztetik. Legalább is erre mutat az a tény, hogy a kölni postafőigazgatósági kerületben három magán gépkocsiüzem összes vonalait a német posta vette át saját üzemébe. A kölni Reinische Kraftwagensgesellschaft, a Kölner Kraftwagen-Betriebsgesellschaft és az Aachen-Dürener Verkerhsgesellschaft személyszállító gépkocsi vonalairól van szó. E három gépkocsiállalat 1925-ben aránylag nagy alaptőkével alakult, de a rossz gazdasági viszonyok következtében tönkrement. Vonalaik közül 17 a kölni, többi az aacheni kerületi postafőigazgatóság területére esik.

Ezzel a vállalkozással a kölni postafőigazgatóság gépkocsihálózata egységes és kerek egészé alakult, 63 vonallal, amelyek közül 30 a Rajna jobb, 33 a bal partján szalad. Ma már a Rajna két partján üzemben lévő gépkocsi-vonatok közül mindössze csak 17 van még magánkézben, a többi mind a német posta kezeli. Ezzel az újabb vállalkozással a rajnai gépkocsi szolgálatban a német postának nagyobb-részt sikerült a magánüzemek zavaró versenytől megszabadulni s amellett a személyforgalom lebonyolításánál sikerül egységes üzemi elveket és a közönségre is előnyös gazdaságpolitikai elgondolásokat megvalósítani. A német posta igyekszik felhasználni a gyengébb üzemenet miatt kínálkozó alkalmat a még magán kezben lévő személyszállító gépkocsiüzemek tulajdonjogainak megszerzésére, hogy ezzel eleget tegyen annak a szükségrendeletnek, mely magasabb állami érdekből szükségesnek mondotta a gépkocsi-vonalaknak racionalizálás szempontjából mennél inkább egységes állami vezetés alá vételét. (V. N. 1932. 20.) (k. j.)

Helyi csomagforgalom megszerzésére és megszervezésére tesz újabb kísérletet a német posta is. Erfurtban kísérletképpen a kézbesítő postahivatal vállalta a kereskedők árucsoomagjainak helybeli vásárlók címére, előnyös díjtételek mellett való házhoz-kézbesítését. Eddig itt is, mint minden nagyobb város jelentősebb kereskedő cégjei a helyi vásárlóközönség által megvett árut tartalmazó csomagokat a cég saját alkalmazotaival, saját járműveivel szállította a megrendelő lakására. Az erfurti postahivatal meglevő kézbesítő járműveinek, személyzetének előnyösebb kihasználata céljából, alkalmazkodva a helyi viszonyokhoz, vállalta ezeknek az árucsoomagoknak házhoz-kézbesítését. Az árukat a cégek a postacsomagokra előírt csomagolásban, címrattal ellátva, de szállítólevél nélkül üzlethelyiségükben, telepükön adják át a postának, mely azt gyűjtőjáráttal szedi össze. Minthogy e helyi csomagok kézbesítése Erfurtban a rendes csomagkézbesítés keretében, külön személyzeti és dologi kiadások nélkül történhetik, e csomagok kézbesítéséért darabonként 20 kg-os súlyhatárig 20, utánvételeseknél 30 pfenniget számít a kézbesítőhivatal, mely kézbesítési díjat a megbízó cég fizeti.

A német posta most ez új üzletágat már nagyobb városban, a többek között Berlinben is ki akarja próbálni. Az újabb kísérletek eredményétől teszi függővé az új üzletágnak általános bevezetését, ille-főleg ananak feltételeit. Az Erfurtban szedett kézbesítési díjak ugyanis nem tekinthetők iránvadóknak; e díjakat esetről-esetre a helyi viszonyok és — igen helyesen — a városonként változó önköltségi árak figyelembevételével óhajtja a német posta megállapítani. Berlinben e szolgálat díjazására pld. magasabb díjak szedését tervezik, mert az eddigi megállapítások szerint a kereskedők által történt házhoz-kézbesítésnél a kereskedőknek az egyes csomagokra eső önköltsége 0,61—2,74 márka között mozgott. Erfurtban a posta kísérlete teljesen bevált, mert a cégek és a postaintézet is megtalálták számításukat. A kísérletek tovább folynak. (V. N. 1932. 20.) (k. j.)

A német posta üzleti eredményeit hasonlította össze egyik előadásában Ministerialrat Gebbe, a legutolsó 3 évről, az 1932. évben várható pénzügyi eredményvel. Az előadás részleteiben is igen érdekes és a magyar posta személyzetére nézve is igen tanulságos adatokat tartalmaz, úgy, hogy azokkal nekünk is érdemes néhány szóban foglalkoznunk.

Az előadó mindenekelőtt foglalkozott azokkal a legkülönfélébb kritikai

megjegyzésekkel, melyekkel szakemberek és laikusok a német posta pénzügyi politikáját kísérik. A kritikai megjegyzések szerint a német postánál 1932. január 15-vel életbe léptetett díjsökkentések nem voltak arányban a gazdasági életben beállott visszaeséssel és éppen ezért e díjmérséklés nem is volt érezhető hatással a gazdasági élet élénkítésére. A kritikusok kívánatosnak tartanak, ha a német posta jelentősebb megrendelésekkel sietne a német ipar támogatására, avagy a német szanalási programot a posta tartalékalapjának terhére, jelentékenyebb közpénz támogatásban részesítené. Viszont más kritikuskok szerint a német pos-

ta anyagi erejét jóval meghaladó összeget szállított be 1931. évi jövedelméből az államkincstárba. Emiatt az egymásnak is ellentmondó kritikai megjegyzések miatt az előadó a számadatok világánál igyekszik a német posta igazi pénzügyi helyzetét ismertetni.

Ebből a célból szembeállítja a német posta 1929., 1930. és 1931. évben elért üzleti eredményeit az 1932. évben remélhető eredményekkel. Az alatt közölt számbeli adatoknál az átfutó tételek (transit-díjak, rádiótársaságokat megillető részesedés) évi 100 millió márka átlagos összegben már levonásba vétettek. A számadatok milliókban szerepelnek és így festenek:

Bevételek:		1929	1930	1931	1932
Postánál		1241.6	1205.4	1075.—	999.9
Postacsekkihivatalnál		57.1	54.5	50.—	45.2
Távírónál		68.7	58.1	44.—	40.9
Távbeszélőnél		725.2	705.8	652.—	629.6
Rádiónál		48.4	55.3	60.—	61.7
Különfélékből		36.8	32.3	28.—	22.7
Belépési díjak		4.—	2.8	4.—	5.—
Kölesönök		126.3	75.9	62.—	—
	Összesen:	2308.1	2190.1	1975.—	1805.—
Kiadások:					
Személyi kiadások	1344.6 (58.3%)	1341.3 (61.2%)	1195.— (59.5%)	1099.7 (60.9%)	
Dologi kiadások	794.1 (34.4%)	709.6 (32.4%)	540.— (26.9%)	391.1 (21.7%)	
Kamatok	13.3 (0.6%)	23.6 (1.1%)	38.— (1.9%)	38.9 (2.2%)	
Törlesztések	4.6 (0.2%)	0.6 (0.03%)	4.6 (0.2%)	36.3 (2.—%)	
Beszolgáltatás az áll-lampénztárba	151.5 (6.5%)	115.— (5.3%)	230.— (11.5%)	239.— (13.2%)	
	Összesen:	2308.1 (100%)	2190.1 (100%)	2007.6 (100%)	1805.— (100%)

Ezekből az adatokból mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy az üzemi bevételek végösszege az 1929. évi 2308 millió márkáról az 1932. évi költségelőirányzat szerint 1805 millió márkára, tehát 3 év alatt 377 millió márkával csökkentek. Ebből 170 millió márka jövedelemcsökkenést a díjszabás mérséklése (és pedig az 1931. március 1-ével életbe léptetett díleszállítás 40, és az 1932. január 15-én hatályra emelkedett díjleszállítás 130 millió márka jövedelemcsökkenést) okozott, míg a további 207 millió márka bevételhiány az általános gazdasági helyzet rosszabbodása következtében állott elő. A kiadási tételeknél a személyzeti kiadások 3 év alatt 245 millióval csökkentek ugyan, a helyzet azonban mégis az, hogy míg az 1929. évi személyzeti kiadások a kiadási tételeknek csak 58.3%-át tették ki, addig az 1932. évi költségvetési előirányzatban 245 millióval csökkentett személyzeti kiadások az összkiadásoknak magasabb, kereken

közel 61%-át jelentik. A személyzeti kiadásoknak összegszerű csökkenésénél (245 millió márka) a személyzet járandóságainak első csökkentése 62, a második 65.3, a harmadik 100 millió márka megtakarítást jelentett a német posta költségvetésében; míg a további 17.6 millió márkát egyéb létszámredukciónak révén érte el a birodalmi német posta.

Ha most a német posta 1932. évi költségelőirányzatnak kiadási tételeit az utolsó békebeli, tehát az 1913. évi hasonló kiadási tételekkel vetjük össze, akkor azt találjuk, hogy

Kiadási tételek %-ban:

	1913 évben	1932 évben
a személyzeti kiadások	63.7%	60.9%
a dologi kiadások	24.4%	21.7%
a kamatok	0.8%	2.2%
a tőketörlesztés	0.4%	2.—%
a szolgáltatás	10.7%	13.2%

volt az összes kiadási tételeknek.

Ugyancsak itt kell megállapítani, hogy a dologi kiadások 1929. óta nemcsak összegszerűen, de százalékszerűen is állandóan csökkentek, mert hiszen ezen a címen 1929-ben még az összkiadások 34.4 de 1932-ben már csak 21.7%-a szerepel, ami leginkább bizonyít emellett, hogy a német posta a dologi tételeknél a legnagyobb szigorúsággal vitte keresztül takarékosági rendszabályait, de ugyanakkor a személyzeti járandóság-nál korántsem törekedett meg nem engedhető megtakarításokra, hiszen évről-évre a személyzeti kiadások percentszerű összege emelkedett, noha az összegszerűségben itt is apadást lehet megállapítani. Igazolja ez a tünet azt az állításunkat, hogy a német posta takarékosági rendszabályainak végrehajtásánál is számolt a személyzet jól felfogott anyagi érdekeivel. Viszont a beruházások céljaira igénybevett kölcsönök után járó és a német posta költségvetését terhelő kamattételek ebben az időszakban, tehát 1929—1932. évig 0.6%-ról 2.2%-ig, az állampénztárba beszolgáltatott tisztajövedelem pedig 6.5%-ról 13.2%-ig emelkedett.

Az 1932. évre 239 millió márkát kellene az előirányzat szerint a birodalmi német postának tiszta feleslegéből az állampénztárba beszolgáltatni. Idevonatkozóan megjegyzi az előadó, hogy ez a német postánál ezidőszerint befektetett tőkének több mint 10%-át jelenti. De a német posta tiszta hozadéka és az állampénztárnak juttatott beszolgáltatások tényleges összege ennél is jóval több, mert ehhez az összeghez hozzá kell még számítani a német vasútállalatoknak a posta részéről 1924. év óta fizetett és a vasútállalatok rossz anyagi helyzete miatt évről-évre emelkedő térítések jelentékeny összegét, továbbá az államnak tett egyéb ingyenes szolgáltatások ellenértékét is. Ha ezen a címen teljesített szolgáltatások értékét 60 millióra becsüljük, akkor a német postának az állampénztár részére juttatott beszolgáltatásának összege 1932. évben már 300 millió márkára emelkedik.

Tudvalevő, hogy a német posta 1931. évi zárszámadása 30 millió márká hiánnyal zárul, amely összeget más fedezet hiányában kénytelen a 100 milliónyi tartalékból fedezni, s így e címen az 1932. évre már csak 70 millió márkát tud áthozni, ami az 1932. évi pénzügyi eredményét már induláskor károsan befolyásolja.

Az 1932. évre előirányzott bevételi tételeket az előadó a rossz gazdasági viszonyok ellenére sem tartja túl magas összegnek s így azok befolyására szerinte

komolyan lehet számítani, mert további forgalomvisszaeséstől a német posta többé nem tart. De ha várakozás ellenére ez mégis bekövetkeznék, akkor a kiadási tételek megfelelő törlesztéssel kell segítséget találni, mert a tartaléktökéhez nyúlni öngyilkosságot jelentene.

A német posta a vagyonát kereken 2.7 milliárdra becsüli az előadó, amelyet 528 millió márká kölcsönösszeg terhel. A kölcsönből 33 millió visszafizetése 1932. év folyamán válik esedékessé; további 100 millió középhatáridős pénztárjegyekben, a hátralévő 195 millió pedig, mint a Young-tervezet egy része, 35 év alatt törlesztendő.

Az előadás egész felépítése védőbeszéd az ellen a terv ellen, mely a postai díjak további csökkentését követeli, mint a német gazdasági életnek kijáró további áldozatot. Az előadó azonban határozottan kijelenti, hogy a német postának eddig is óriási erőfeszítésébe került a változott viszonyok mellett folyton romló bevételeknek megfelelően a kiadások erőszakos süllyesztésével a pénzügyi egyensúlyt úgy, ahogy fenntartani. Talán még ebben az évben is sikerre vezet ez az előrelátó óvatos pénzügyi politika, a legmesszebbmenő takarékosági rendszabályok szigorú betartásával. Arra azonban többé nem vállalkozhatik a német posta sem, hogy akár díjtételeinek további leszállításával, akár pedig más bajbajutott állami üzemek (vasút) továbbmenő támogatásával erjét messze meghaladó újabb anyagi áldozatot hozzon. Ez a német posta teljes anyagi csődjéhez vezetne. (D. V. Z. 1932. 18.)

(k. j.)

A német posta is lassítja az üzem racionalizálási programját. Ministerial-Direktor dr. Andersch, mint a birodalmi német posta képviselője, a német postaszemélyzet központi bizottságának utóbbi ülésén a posta vezetőségének megbízásából igen fontos bejelentéseket tett. Figyellemmel arra a tényre, hogy a birodalmi német posta forgalma a még mindég rosszabbodó gazdasági válság következtében állandóan visszaesőben van, újabb takarékosági intézkedésekre kényszerült. Ennek végrehajtása során elsősorban az előirányzott dologi kiadási tételek további csökkentésére határozta el magát a német posta. Így a magasépítésre 1932. évi költségvetésbe beállított 70 millió márkát máris 30 millióra szállította le, ami más szóval azt jelenti, hogy e költségvetési év folyamán lemond minden nagyobb építkezési tervéről. Ezenkívül a költségvetési év során anyagbeszerzésre beállított összeget 50%-kal csökkentette. Figyellemmel arra a

tényre, hogy a távbeszélőállomások száma már eddig 138.000-rel visszaesett, a kezdeményezett beszélgetéseknél pedig 167 millió csökkenés mutatkozik, különösen a távbeszélő beruházások terén mellőzni óhajt a német posta minden nélkülözhető további befektetést. Így például személyzeti és pénzügyi okokból határozottan megtagadta a müncheni távbeszélő központok tervbevett automatizálását, noha e tekintetben politikai nyomásnak is ki volt téve. Dr. Andersch a távbeszélőállomások darabszámában beállott feltünő visszaesést a pénzbedobással működő nyilvános utcai távbeszélőszekrények tömeges felállításával hozza kapcsolatba. Ezek a nyilvános távbeszélő állomások, melyeket Németország területén nem magántársaság saját hasznára, hanem a német posta állít fel mindig emelkedő számmal, lényegesen olcsóbb díjaival, egyszerű és könnyebb kezelési módjával a nagyközönség sorában közkedveltségre tettek szert és sokkal inkább használják, mint a dohánytözsdékben, kávéházakban, vendéglőben felszerelt nyilvános távbeszélő állomásokat, sőt végső kihatásában egyenesen a távbeszélő állomások számának csökkentéséhez vezetett. (D. P. Ztg. 1932. 21.) (k. j.)

Férjezett női alkalmazottak elbocsátása a német postánál. A német birodalmi gyűlés elnapolását megelőző ülésen nagy szótöbbséggel magáévá tette a Centrum által tett azt az indítványt, amely az állami alkalmazásban levő férjezett nők helyzetét a mai gazdasági viszonyoknak megfelelően újból szabályozza. Az immár törvényerőre emelkedett javaslat kimondja, hogy a női állami tisztviselő férjhezmenése esetén saját kérelmére bármikor elbocsájtandó az állami szolgálatból; felettes hatósága pedig a férjezett női alkalmazott kérése nélkül is kimondhatja női alkalmazottjának állásából való elbocsátását, ha gondos érdeklődése során megállapítást nyer, hogy az érdekelte női alkalmazottnak gazdasági és családi viszonyai a hivatalban maradás nem teszik elkerülhetetlenül szükségessé. E tekintetben az előljáró hatóság adatait külön e célra föllájtandó döntő bíróság elé köteles terjeszteni, amely a női alkalmazott elbocsátásának kérdésében végérvényesen dönt. Ilyen döntés nélkül is elbocsátható az a női alkalmazott, akinek férje végleges minőségű állami tisztviselő. Továbbiakban felhatalmazza a törvény a kormányhatóságokat, hogy azokat a régebbi női alkalmazottakat, kik e törvény életbelépése előtt, de 1931. július 1-e után férjhezmenésük következtében voltak kénytelenek állami szolgálatból kiválni, ugyanabban a

mértékben részükre végkielégítési összeget utalhasson ki, mint amilyen végkielégítés kifizetését a törvény annak életbelépése után kiváló női alkalmazottak részére megengedi. Ez a végkielégítés a szolgálatban töltött évek száma szerint váltakozik és a férjhezment női alkalmazott havi járandóságának kétszeresétől 16-szorosaig emelkedhetik. (Pw. 1932. 21.) (k. j.)

A francia nyugdíjtörvény változott. Jövőben a közigazgatási szolgálatban alkalmazott tisztviselő 60., az üzemi és külső szolgálatban alkalmazottak pedig életük 55. évében nyugdíjba léphetnek. Viszont közigazgatási tisztviselők 63., üzemi és külső szolgálatot teljesítő tisztviselők pedig életük 60. évének betöltésével kényszer útján nyugdíjazandók, ha csak szolgálatképtelenség vagy a szolgálatnak ki nem elegendő ellátása miatt a felsőbbség az előbb történi nyugdíjazást szolgálati okokból már előbb nem javasolja. Ebben az esetben azonban a tisztviselő közigazgatási bíróságnál kereshet orvoslást a kényszer nyugdíjazás ellen. Átmenetileg — a nehéz előhaladási viszonyokra tekintettel, — a kényszer nyugdíjazás korhatára 3 évi időtartamra a francia állami szolgálatban levőkre nézve lesz állított; nevezetesen a közigazgatási szolgálatban állóknál ha gyermektelnek 60., 1 gyermekkel 61., 2 vagy több gyermekkel 62. évre; a többi, tehát nem közigazgatási szolgálatban levő alkalmazottnál aszerint, amint gyermektelen, egy vagy több gyermeces családapákról van szó, 57., 58. és 59. évre szállíttatott le a kényszer nyugdíjazás korhatára. (Pn. 1932. 61.) (k. j.)

Tanulmányút Magyarországra, Svájc érdeklődése a magyar viszonyok iránt évről-évre emelkedik. E helyen hírt adtunk arról a tanulmányútról, amelyet a múlt év szeptemberében a svájci postások Budapestre rendeztek. Ebből az alkalomból 100 főnél nagyobb női és férfi postaalkalmazott látogatást tett a magyar postaszemélyzet szakegyesületeinél is és a jól sikerült látogatás emlékére a svájci postások közpénz adománnyal is meglepték magyar kartsaikat. A svájci szaklapok most arról adnak hírt, hogy az „Ungarn in der Schweiz“ (Magyarok Svájcban) című egyesület ez év június 15-től 25-ig terjedő időben újabb kirándulást tervez Magyarországra. Főhívisében Budapestet a „Duna királynőjének“ nevezi. Magyarországon a jelentkezőknek a romantikus puszta, a hortobágyi délibáb bemutatását, a magyar tengeren, Balatonon rendezendő tündérestet, dunai hajútat és cigánymuzsikát ígér. A teljes költség III. oszt. gyorsvonati díjakkal együtt, személyenként 240 svájci

frankban van megállapítva. (Sch. P. T. Z. 1932. 20.)

Németország és a német oceánjáró gőzösök közt is megnyitott a távbeszélő forgalom. A folyó évi április hó 1-én megnyitott új tengeri rádiótávbeszélgetéseket a nordeichi német parti rádióállomás közvetíti. A forgalomban az összes német távbeszélő központok, valamint a következő északatlanti vonalon közlekedő német tengeri gőzösök vesznek részt: Albert Ballin, Bremen, Columbus, Deutschland, Europa, Hamburg, New York és Resolute. Beszélgetések folytathatók azonkívül a Cap Ancona és Cap Polonio nevű délamerikai járaton közlekedő német gőzösökkel is. A díjazás szempontjából a tengeri útát három zónára osztották. Az elsőbe az északi tenger vizei, a másodikba a La Manche csatorna, a harmadikba az attól nyugatra eső vizek tartoznak. A beszélgetési díj a hajónak az első zónában való tartózkodása esetén 12 márka, melyhez még a német távbeszélő központnak Nordennel számítandó rendes beszélgetési díja is hozzá számítandó. A gőzege forgalmú órákban a német szárazföldi dírész a rendes díj kétharmadára mérséklődik. (E. F. 1932. 28.)

Rádiótávbeszélő értekezés London és Sidney közt (Ferntagung). Thomas Purves elnöklete alatt London és Sidney közt a Council of the British Standards Institution és a Standards Association of Australia tagjai közt a London és Sidney közt létesített rádiótávbeszélő összeköttetés igénybevételével ú. n. rádiótávbeszélő értekezés (Ferntagung) folyt. Maga az értekezlet ülése kb. 15 percig tartott, melyet néhány London és Sidney közt váltott szemléves beszélgetés követett. Bár az értekezlet napján a rádióüzem szempontjából nem volt a legjobb az idő, a beszélgetések érthetősége mégis tiszta volt. Az értekezlet ipari értékét nem annyira az elhangzott beszédek jelentősége, mint inkább az a tény adta, hogy a brit anyaország és a dominiumok közötti érintkezés számára új s igen használható érintkezési mód kínálkozik, melynek gyakorlati felhasználása a hatalmas brit világhíradalom keretén belül rövidesen nélkülözhetetlennek fog bizonyulni. (E. F. 1932. 28.)

Stimson amerikai államtitkár és a transzocéáni távbeszélő. Stimson amerikai államtitkár, ki a genfi nemzetközi tanácskozásokban amerikai részről igen jelentős szerepet játszik, az Európa-Amerika közötti távbeszélő forgalomnak oly nagy jelentőséget tulajdonít, hogy irodájában a diplomáciai tárgyú transzocéáni beszélgetések céljaira olyan különleges berendezést lé-

tesítettett, melynek igénybevételével egyidejűleg 10 egyén vehet részt egy-egy beszélgetés folytatásában. Az új berendezést először az Egyesült-Államok és Románia közötti távbeszélő forgalom megnyitása alkalmából vették igénybe. (E. F. 1932. 28.)

Moszkva és Taskend közt megnyitott a rádiótávbeszélő forgalom. Az óriási távolságot áthidaló rövidhullámrendszerű rádiótávbeszélő összeköttetés létesítése 700.000 rubelbe került, míg ugyanennek a távolságnak vezetékes távbeszélő útján való áthidalása 50 millió rubelbe került volna. (E. F. 1932. 28.)

A távolsági távbeszélő forgalom megadóztatása az Egyesült-Államokban. Az Egyesült-Államokban törvényjavaslatot készítettek a távolsági távbeszélgetések megadóztatása céljából. A tervezet szerint a 30—50 centes beszélgetések után 5 cent adót, az ennél drágább beszélgetések után 10 cent adót kellene fizetni. Az amerikai kongresszus közlekedési bizottsága a tervezetet már elfogadta. Ezzel szemben az amerikai távbeszélő társaságok azon vannak, hogy a szenátusban a tervezet oly értelmű megváltoztatását vigyék keresztül, mely csak az 50 centnél drágább beszélgetéseket adóztatná meg. (E. F. 1932. 28.)

Az északamerikai kontinens (Key West) és Kuba szigete (Havanna) közt új tengeralatti távbeszélőkábelt helyeztek üzembe. Az egy érpáros kábel emelkedő forgalom esetén még három műáramkör kiegészítésére is alkalmas, sőt szükség esetén a távbeszélő üzem mellett még táviróüzem lebonyolítására is igénybe lehet azt venni. Legvégső szükség esetén a kábel 4 távbeszélő áramkör és 24 táviróösszeköttetés egyidejű működését tudja biztosítani. (E. F. 1932. 28.)

Milliárdos kölcsön a francia posta- és táviróüzem céljaira. A francia hivatalos lap közlése szerint a párisi pénzügyminisztérium a belföldi piacon 2,6 milliárd frankos kölcsön felvételét határozta el, melyet a francia posta- és táviróüzem céljaira bocsátanak rendelkezésre. Az új kölcsön kamatlába 4½ százalék. (E. F. 1932. 28.)

Távbeszélő-kölcsön felvétele Svájcban. A svájci szövetségtanács a svájci távbeszélő üzem céljaira 31 millió svájci frankos kölcsön felvételét határozta el. Ebből az összegből 15 milliót a távbeszélő kábelhálózat további kiépítésére és felújítására fordítanak, a megmaradó részt pedig új félautomatikus távbeszélő központok megépítésére. (E. F. 1932. 28.)

A francia távolsági távbeszélgetések megoszlása távolságok szerint. A Franciaországban 1930-ban folytatott távolsági

távbeszélgetések száma 188,424.000 volt, mely számból 185,004.000 beszélgetés a belföldi, 3,420.000 beszélgetés a külföldi beszélgetésekre esett. Ebből a beszélgetési számból volt:

	beszélgetések % _{0-a}	bevétel % _{0-a}
25 km távolságig	46.24	18.22
26—50 km távolságig	22.57	13.83
51—200 km távolságig	20.22	22.64
201—500 km távolságig	7.87	21.34
500 km felül	1.25	6.70
külföldi forgalom	1.85	17.27

Franciaország és Északamerika közt folytatott távbeszélgetések percszáma 25.500-re ugrott az előző év 29.700 percével szemben. Az amerikai forgalom visszaesését az amerikai turistaforgalom megcsappanásával magyarázzák. (E. F. 1932. 28.)

Új táviratfaj rendszeresítése Amerikában. A Postal Telegraph and Cable Corporation az Egyesült-Államokban új táviratfajt rendszeresített. Az új szolgálat abból áll, hogy ugyanazt a táviratot nagyszámú különböző városban levő rendeltetési helyekre is továbbíthatni lehet s ott a távirat másolatait küldőncel kézbesítetik az előre megjelölt címzetetteknek. Az új szolgálatot egy nagy amerikai autómobil cég vette igénybe elsőnek, mely ily módon értesítette egyidejűleg a 700 különböző amerikai városban szétszórót üzleteit az általa rendezett autókiallítás megnyitására, melynek meglátogatására az illetőket felkérte. A távirati meghívást ily módon összesen 1,200.000 amerikai autótulajdonosnak kézbesítették, melyek közül magában New Yorkban 80,000 lakott. Az újfajta táviratok továbbítását a rendes üzleti órákban végzik s ez a legkevésbé sem zavarta meg a rendes táviróüzemet. Az ily módon továbbítandó táviratok (télégrammes dispersés; szétszót táviratok) továbbítási költsége az amerikai tapasztalat szerint csak valamivel magasabb a rendesnél. Az első kísérlet a feladó cég szempontjából mindenestre bevált, mert a meghívottak 70 százaléka meglátogatta a kiállítást s ezt a nagyszerű eredményt a cég a távirati meghívásnak tulajdonítja. (J. T. 1932. 4.)

Új német távkábelépítési tervről olvasunk a Journal Télégraphique f. é. 4-ik számában. A közlés szerint a német posta Köln és Dortmund közt még a folyó év folyamán távbeszélő távkábelt kíván fektetni. A 89 érpárosra tervezett kábelben 147 beszélő áramkör képzése válik lehetővé.

Ausztráliában a gazdasági pangás következtében fogy a távbeszélő állomások száma. Az ausztrália Postmaster General által az ausztráliai parlament elé terjesz-

tett jelentés szerint 1930. júniusa óta 32.319 távbeszélő állomást mondtak fel. Így a távbeszélő állomások száma, mely 1930. júniusában még 520.000 volt, 1931. decemberéig 487.000-re esett. (J. T. 1932. 4.)

Nagy távbeszélőfejlesztési tervek Kanadában. A Bell Telephone Company of Canada, mely a hatalmas brit dominiumban működő legnagyobb távbeszélő társaság s mely főleg a gazdaságilag legfejlettebb keleti tartományokban (Ontario és Quebec) működik, az 1932. évben 15 millió dollárt kíván fordítani a távbeszélő berendezések tökéletesítésére és fejlesztésére. E társaság az utolsó 5 év alatt évente átlag 23 millió dollárt költött távbeszélő berendezéseinek fejlesztésére. (J. T. 1932. 4.)

Az Egyesült-Államokban 1931-ben a rádióhírművelet műsorátviteleik céljaira 44 ezer mértföld hosszúságú távbeszélő áramkört vettek igénybe (T. 1932. 14.)

Az utcai nyilvános távbeszélőállomások nagy népszerűsége Amerikában. A Telephony amerikai szaklap közlése szerint New York államban ezidőszent 110.000 nyilvános és félnyilvános távbeszélő fülsze van üzemben. Ez a szám az állomások állandó, hatalmas szaporodásáról tesz tanúságot. Az utolsó két év általában kedvezőtlen gazdasági viszonyai ellenére a nyilvános állomások száma 20 százalékkal megszorodott New York államban.

Az utcai nyilvános állomások az esetek 70 százalékában New Yorkban fülszékben vannak elhelyezve. A félnyilvános állomások legnagyobb része ugyancsak így.

A lap közlése szerint a nyilvános állomások pénzbevételének összeszedése és megszámlálása New Yorkban hatalmas munkát jelent, melynek lebonyolítására 75 motorbiciklit és 250 alkalmazottat foglalkoztatnak. Maga az a körülmény, hogy a nyilvános állomások egyikét erősen veszi a közönség igénybe, másikat kevésbé, meglehetősen komplikálttá teszi a pénzbe gyűjtés munkáját. Ezért a pénzbe gyűjtés számára az egy-egy utcában felszerelt nyilvános állomások mikénti felkeresésére nézve külön e célra összeállított rendszeres táblázat ad útmutatást. Maguknak az automaták által beszédett pénzermékek megolvasására külön osztályozó gépeket használnak.

Az utcai távbeszélő automaták nagy népszerűsége legnagyobb meggyőző érvül szolgál a további fejlesztés mellett azoknál az amerikai távbeszélő társaságoknál, melyek eddig azokat nem karolták fel teljes mértékben. Amerikában úgy vélik, hogy igen gyakran a távbeszélő automata könnyű igénybevehetősége inspirálólag hat

oly beszélgetések lebonyolítására is, melyek ennek hiányában nem jöttek volna létre. (T. 1932. 14.)

A távbeszélő fejlődése Palesztinában. Az Egyesült-Államok jeruzsálemi főkonzulának jelentése szerint a távbeszélő a Szentföldön is örvendetes fejlődést mutat. A távbeszélő állomások száma, mely 1930-ban még csak 3.977 volt, 1931-ben 4.374-re emelkedett. Ugyancsak fejlődik az üzem berendezése, sőt nagyobbak a bevételek is.

A szolgálatot Palesztinában 41 távbeszélő központ látja el. A huzalok hossza 1931-ben 16.899 mértföld volt, az 1930. évi 14.533 mértfölddel szemben. A foglalkoztatott alkalmazottak száma viszont 1931-ben 380 volt, az 1930. évi 252 alkalmazottal szemben. Az 1930-ban folytatott távbeszélgetések darabszáma 13.267.481-re rugott, az 1929. évi 12.057.390 beszélgetéssel szemben.

Az üzem bevétele 1931-ben 85.100 font sterling volt, míg 1930-ban az csak 68.532 font sterling volt. A palesztinai távbeszélőhálózatba beépített tőkét 1931-ben 291.875 fontra becsülik, míg 1930-ban az csak 264.725 font volt.

Palesztinában a távbeszélőüzem a brit kormány tulajdonában van s azt a Department of Posts and Telegraphs látja el. A keleti országban eddig még sem az automatikus központok, sem az utcai automata távbeszélők nem nyertek alkalmazást. (T. 1932. 14.)

A táviró- és távbeszélő érdekében kifejtett propaganda Angliában. Az angol postáminiszter, Sir Kingsley Wood, legutóbb Grimsby-ben beszédet tartott s ez alkalommal megemlítette a parlament által is dicséret táviró-, távbeszélő-propaganda és kísérleti bizottság működését, melynek működése úgy az angol közönségre, mint magára a postaigazgatásra csak előnyös lehet.

Az aktuális kérdések közt ezidészerint Angliában a távbeszélő igénybevételének fokozására irányuló tevékenység áll főleg előtérben. Sir Kingsley Wood szerint ha a távbeszélő előfizetők mindegyike naponta csak eggyel több beszélgetést folytatna, ebből a távbeszélőüzem számára évi 3 millió font sterlinggel több bevétel származna. A forgalom megyorsítása érdekében szerinte a tartalmuknál fogva nem sürgős beszélgetéseket mind el kellene halasztani a gyengeforgalmú órákra, hogy az erősforgalmú órák alatt a forgalom annál gyorsabb lehessen.

A táviratlevél forgalmát úgy kívánna megjavítani, hogy azok távbeszélő útján való feladását az összes hivataloknál éj-

félig lehetővé tennék. Ily módon az éjfélig feladott táviratleveleket a következő nap reggelén az első postai levélkiosztó járattal megkaphatnák a címzettek. (J. T. 1932. 4.)

Sanghai-ban a táviró- és távbeszélőüzem a japán-kínai harcok alatt is az érdekelte személyzet hősies magatartása és önfeláldozása mellett még a legkritikusabb napokon is zavartalanul bonyolódott le. Az International System News amerikai szaklap közlése szerint úgy a Sanghai Telephone Company, mint a Commercial Pacific Cable Company, úgyszintén a Great Northern távirótársaságok sanghai-i hivatalaiban, melyek pedig a háborús műveletek közvetlen közlébe estek, a személyzet a legnagyobb hidegvérrel látta el szolgálatát. A táviró és távbeszélő hivatalok fölött süvítettek az ágyúgolyók, a gránátok közvetlen közelükben csantak be, egyik-másik vonal, illetőleg összeköttetés a lövöldözések következtében meg is szakadt, a szolgálat azonban ha kellett, kerülő utak igénybevételével, fennakadás nélkül nyert lebonyolítást. Különösen nagy megpróbáltatásban volt része a Northern társaság egyik kirendeltségének, mely a szárazföldi vonalnak a tengeri kábelvonallal való csatlakozási pontján teljesített szolgálatot, mely hivatal a japánok által annyira szorongatott Wusung falutól és erődtől csak egy mértföldnyire feküdt. Am a személyzet itt is kitartott munkahelyén, amiért az érdekelte vállalat vezetőségének legteljesebb elismerését érdemelte ki. A sanghai-i japán-kínai harcok a távolkelet New Yorkiának táviróforgalmát csak annyiban tudták befolyásolni, hogy az Északamerikába irányuló forgalmat a Sanghai-Manila kábel helyett, mely a harcok következtében szakadt volt, a Sanghai-Hongkong-Manilla kábelösszeköttetésre irányították át. Megjegyzendő, hogy Sanghai-ban a távirótársaságok által foglalkoztatott személyzet legnagyobb része kínai, így pl. a Commercial Pacific cable company sanghai-i személyzetéből, mely 35 főből áll, csak 5 tisztviselő európai, a többi 30 kínai. (I. S. N. 1932. 9., 10.)

A Postal Telegraph északamerikai táviróérdekeltség térhódítása az amerikai nehéziparban. Az International System News f. é. 10. számának közlése szerint az Egyesült-Államok legnagyobb malomtrösztje a „General Mills Inc.”, a Standard Oil Company nevű amerikai petróleumtröszt valamint a Cleveland-ban székelő auto-pneumatic gyár a Postal Telegraph távirótársasággal szoros üzleti összeköttetésbe került, mely utóbbi így módon a nagy amerikai mammutipari érdekeltségek táv-

iratanyagának továbbítását saját vonalai számára biztosította.

A német és a lengyel rádióhírmondó szerződése egymás kölcsönös támogatása érdekében. A Reichsrundfunk-Gesellschaft és a Polskie Radio rádióhírmondó társaságok szerződést kötöttek egymással, melyben kölcsönösen biztosították egymást arról, hogy leadásaik a jövőben nem fognak kiterjeszkedni a politikai, vallási, gazdasági, művészi és intellektuális műsor-számokban oly irányba, mely az együttműködés és kölcsönös megértés szellemére kedvezőtlenül hatna, mely nélkül a két rádióhírmondó a nemzetközi közlekedés ápolására irányuló hivatását betölteni nem tudná.

Mindegyik társaság fenntartotta magának a jogot arra, hogy nemzeti irányú propagandát is kifejtessen, de kötelezte magát a leadásoknak oly keretekben való tartására, hogy azok a másik állam hallgatóinak nemzeti érzéseit ne sértsék. Azonkívül mindegyik társaság kötelezte magát a másik állam nyelvén történő műsor-számok beiktatására is, ami a fenti elvekhez való szoros alkalmazkodás mellett végzendő. (R. J. I. 1932. 29.)

Megjegyzések az északamerikai távbeszélő 1931. évi jelentéséhez. Az American Telephone and Telegraph Company 1931. évi jelentésének ismertetésével kapcsolatban az Europäischer Fernsprechdienst f. évi 28. számában a következő érdekes megjegyzéseket olvassuk: Az ATT 1931. évi jelentése az előző évek jelentésétől bizonyos tekintetben eltér. A nagy gazdasági katasztrófa ugyanis a szilárdan felépített amerikai távbeszélőre sem maradt visszahatás nélkül. Így érthető, ha a nagy távbeszélővállalat vezetői kerülik a mérlegnek és a forgalmi statisztikának ama kevésbé kedvező adataira való rámutatást, amelyekre kedvező üzletmenet mellett bizonyára rámutattak volna. Az évi jelentés ezért a jelen esetben rövidebbre is van szabva, szófukarabb és tartózkodóbb. A helyi és távolsági forgalom csökkenése, a távbeszélő állomások számának visszaesése, az építési és fejlesztési program bővítése, a transatlanti távbeszélőkábel megépítésének elhalasztása, nagyszámú tisztviselőnek és munkásnak a megrövidített munkaidő ellenére is szükségessé vált elbocsátása, ezek az ATT 1931-es válságstendőre vonatkozó jelentésének jellegzetes eseményei. A távbeszélő állomások száma a Bell érdekeltségénél 292.000 állomással, vagyis 2 százalékkal esett vissza. A helyi és távolsági forgalomban váltott beszélgetések száma viszont 1, illetőleg 6 százalékkal. (E. F. 1932. 28.)

Dr. Havas Ferenc.

Az olasz rádió nagyszabású tervei. Az olasz rádiótársaság igazgatósága a sajtó útján ismertette az 1932. évre szóló nagyszabású terveit. Az elmúlt évben az olasz rádió sokat fejlődött. Megnyiták a Vatikán, Palermo és Triest adóállomása, azonkívül megnagyobbították a bozeni és genuai rádióállomásokat. A florenzi állomás építkezését is befejezték, üzembehelyezése azonban késett, mert az elmúlt decemberben a vihar ledöntötte antennáit. 1932-ben a florenzi állomáson kívül a barii adóállomást is üzembehelyezik és ezzel Olaszország rádióhálózatának építése legalább is egyelőre befejeződik. Olaszországnak ezek szerint — eltekintve a vatikáni rádiótól — 5 állomása van északon (Milano, Torino, Genua, Triest és Bozen) és délen (Florenz, Róma, Nápoly, Bari és Palermo). Ismeretes, hogy Olaszországban a vételi lehetőségek nem a legjobbak, de az olasz rádiótársaság vezetősége kijelentette, hogy a jelenlegi hálózat teljesen kielégíti az egész ország területét. Több állomás üzembehelyezése már nem is volna lehetséges, mert az 1929-i prágai rádiókonferencia Olaszországnak csak 5 saját hullámhosszt ítélte oda. Az 1932. évre tervezett legjelentősebb változás a milánói rádió antennateljesítményének emelése lesz 7-ről 75 kw-ra. Azonkívül tervbevétték a kábelhálózat kibővítését. Kábelek kötik majd össze Olaszország összes rádió adóállomásait. Nem a legjobb hírek közé tartozik az, hogy csökkenteni akarják az operaközvetítéseket, mert az olasz színházak, de különösen a milánói Scala, súlyos válságban vannak. A Scala operaelőadásának költsége meghaladja a 80.000 lírát. Az olasz rádiótársaság vezetősége azt is kijelentette, hogy a műsört is szerényebb keretek közé kell szorítani, mert bebizonvosodott, hogy az orvhallgatók száma emelkedett. Olaszországban általában úgy tudják, hogy az olasz rádió sorsa az orvhallgatás megszüntetésétől függ. (Radio corriere).

A spanyol rádióhálózat kiépítése. A köztársasági spanyol kormány elhatározta a jelenlegi rádióhálózat lényeges kibővítését és a spanyol postaiigazgatás már meg is kezdte előmunkálatait. A terv szerint új 60—100 kw energiájú adóállomást építenek Madrid közelében, Barcelona közelében egy 20 kw-os adóállomást, Valencia és Sevilla pedig egy-egy 10 kw-os állomást kapna. Terveznek még két 5 kw-os adóállomást is Valladolidban és Zaragozában, továbbá 1 kw-os állomásokat Vigo, Coruna, Bilbao, Murcia, Malaga, Teneriffa és Las Palmas városokban. (S. R. Z.)

A francia rádióhálózat fejlesztése. Érdekes és nagyjelentőségű tervet dolgozott ki a francia rádióhálózat fejlesztésére vo-

natkozóan közvetlen halála előtt Ferrier tábornok. A terv szerint az új adóállomások Lille, Rennes, Bordeaux, Páris, Limoges, Lyon, Nizza és Toulouse városokban 60 kw energiával működnének, ugyanennyire erősítenék Strassburg állomását is, Grenoble adóállomása pedig 20 kw erősgű lenne. A tervezet szerint kizáróan ezek az állomások közvetítenék a jövőben az állami műsort. Ferrier tábornok halálával nem ejtették el a tervet, hanem átdolgozva a francia parlament elé terjesztették, mely megszavazta a rádió és kábelhálózat fejlesztésére szolgáló összegeket. Egész Franciaországot 11 kerületre osztják és ú. n. kerületi rádióközpontokat létesítenek. Az északi kerület főrádióállomása Lille lesz, míg a többi kerületké Rennes, Limoges, Bordeaux, Toulouse, Montpellier, Marseille, Nizza (rivierai adóállomások központja); Grenoble Lyon, Strassburg, Páris városa külön óriásadóállomást kapna. Az adóállomásokat kb. 20 km-re tervezik az egyes városoktól. A francia lapok szerint e hálózat kiépítése, valamint az összes kábelek lefektetése három évet fog igénybe venni. Az új kábelhálózattal majd Franciaország is csatlakozhatik az európai műsorcserre közvetítésekre. (Radio Magazine).

Rövidhullámú adóállomásokkal látják el az angol hadsereg tankjait az angol hadügyminiszter legújabb rendelete értelmében. A tankok rövidhullámú adóállomásai arra szolgálnak, hogy az egy csoporthoz tartozó tankok között megteremtse az állandó összeköttetést. (World radio).

Vonatrádió Oroszországban. A Leningrad és Moszkva között közlekedő összes vonatokra hangszórókat szereltek fel. Az utasokat nemcsak zenével szórakoztatják, hanem közölni fogják velük a következő állomások nevét és a vonat ottartózkodási idejét is. (Funk Stunde).

Hány rádióállomás van a világon? Az amerikai kereskedelmi departement most tette közzé beszámolóját a rádió elterjedtségéről. A kimutatás szerint a hat világrészben jelenleg összesen 1.423 rádióadóállomás van üzemben. A fele ezeknek az állomásoknak az Egyesült Államok területén van, Kanadának 84, Kubának 43, Mexikónak 47, Argentínának pedig 38 rádióállomása van. Európában a legtöbb adóállomás 78, Oroszországnak van. (B. Z. a/M.)

Reklám és rádió. 1. Amerikában a reklám és rádió elválaszthatatlan fogalmak. A reklám már annyira túlteng a műsorokban, hogy az amerikai szenátus elé törvényjavaslatot terjesztettek, mely az amerikai rádiótársaságok alapos átszervezésé-

ről szól. A reklámközvetítést (a rádiótársaság fő jövedelmi forrását) redukálni fogják, azonkívül megadóztatják a mikrofon előtt szereplőket. A javaslat szerint vasárnap erősen korlátozzák a reklámbejelentéseket, de egyébként is csupán a cég nevét szabad megemlíteni; ilyen cégmegjelölés óránként csak egy hangozhat el. Amerikai rádióújságok arról írnak, hogy az amerikai rádió fénykora véget ért.

2. Az olasz rádióállomásokat — a közlekedési miniszter rendelete értelmében — teljesen átszervezik és új formába öntik a reklámközvetítést. Az új módszert egy olasz rádióújság így írja le: a gyár a régi táncslágerek zenéjéhez reklámszöveget komponáltat, azt gramofonlemezre véteti fel, majd beküldi az illető rádiótársaságnak, amely a lemezt gramofonműsorba illeszti. Előfordul tehát, hogy fülünket egy régimódú sláger üti meg s jobban odafigyelve egy cipőpászta vagy szappangyár ügyes reklámját halljuk. Az egyik olasz gyár képviselője kijelentette, hogy elvégre mindegy, hogy lábainkat valami buta szerelmi szövegre mozgattuk, vagy valamilyik gyár ügyesen és szellemesen megfogalmazott reklámjára.

2.400 éves a hangszóró. A hamburgi egyetem hangtani laboratóriumának igazgatója, dr. Panconcelli-Galzia tanár, nemrég véletlenül egy XV. századból való könyvre bukkant, amelynek címe a következő: „Arisztoteles által Nagy Sándorral közölt titkok“. A könyvből többek között megállapítható, hogy az ókori világ nagy hadvezére már 2.400 évvel ezelőtt ismerte Arisztoteles révén a hangszórók rendeltetését és maga is használt egy óriási hangszórót. Egy német jezsuita, Pater Kirchner, aki ezt a könyvet 1650-ben eredetiben megtalálta a vatikáni könyvtárban, részletesen le is írja ezt az ókori hangszórót, amelynek mintájára maga is készített hasonlót. Kirchner atya, aki ilyenformán az első szakember volt a hangszórók terén, a római Collegium Romanum kertjében bádogból készült hangszórót állított fel és azokba mondta szabadban tartott szentbeszédeit, sőt egyházi énekkart is szerepeltetett és így megalósította az első hangversenyátvitelt. Kirchner hangszórói bádogból készült tölcéserek voltak, amelyeg legnagyobb átmérője 70 cm volt; a tölcéserek hosszúsága 3,5 méter volt és a hangot állítólag 7 kilométernyire elvitték. (Deutsche Rundfunk.)

Nemzetközi rádió fórum terve. M. Ira Nelson Merris, az Egyesült-Államok volt követe Stockholmban, ú. n. „Nemzetközi rádió fórumot“ alakított, melynek tagjai:

Miss Jane Adams, Nicholas Murray Butler, John W. Dawis, G. Bascon Slempe, Lyautey francia marsal, Paul Painlevé, Emilo Maureau, Alfred H. Morton és más előkelőségek. A „Nemzetközi rádió fórum” elnöke Ira Nelson Merris, akinek célja az amerikai és európai kontinens közti együttműködés. Először rendszeres közvetítéseket akarnak az Egyesült Államok és Franciaország között, a közvetítésekbe később bele akarják kapcsolni Európa összes országait. A közvetítések alkalmával a két kontinens híres szónokai tartanának ismertető és propaganda előadásokat abból a célból, hogy a két kontinens közelebb jusson egymáshoz, megismerje egymást, Ira Nelson Merris hetenként két közvetítést tervez (B. R. Z.)

A Vatikán város rádiója műsort adott ki, amely szerint a vatikáni rádió hétköznapokon 11 órakor (84 méteres hullámhosszon) missziókat közvetít különböző nyelveken; este 8 órakor híreket és pápai közleményeket, vasár- és ünnepnapokon betegeknek szentmisét, szentbeszédet latin és francia nyelven. A Vatikán város rádiója hangsúlyozza, hogy az adások nincsenek szórakoztatásra szánva. (Radio corriere).

Rádióelőadások gyakorlati eredménye érdekes formában jelentkezett a frankfurti rádió egy gazdasági előadásával kapcsolatban. Az előadó a szőlőhegyekre vezető drótkötélpályák gazdaságos voltáról beszélt és előadását Ahrweiler polgármester szobájában együtt hallgatták meg a bizottsági tagok, a szőlőbirtokosok képviselői és néhány városi tanácsnok. Az előadást élénk vita követte s végül a rádióelőadó

meggyőző érveinek hatása alatt elhatározták, hogy még ez évben megépítik az első drótkötélpályát. (Funk Stunde.)

Rádióhullámelosztás Északamerikában. Kanada és az Egyesült Államok között élénk eszmecsere fejlődött ki a rádióhullámok elosztása tekintetében. Az Egyesült Államok azt állítják, hogy a rádióhullám odaítélésnél az illető ország lakosságának számát kell tekintetbe venni, míg Kanada azt vitatja, hogy nem a lakosságot, hanem az illető ország területi nagyságát kell alapul venni a rádióhullámok elosztásánál. Rövid idő múlva Washingtonban konferencián fogják eldönteni a kérdést. (World radio)

Az Atlanti Óceánon mozgó hajóról telefonon lehet beszélni a Föld túlsó felével. A német óceánhajózás büszkeségének, az „Europa” óceánjárónak, legutóbbi new-yorki útja alkalmával pompás telefonösszeköttetést sikerült megteremtenie a norddeichi parti rádió állomással. A telefonösszeköttetés olyan kitűnő volt, hogy a norddeichi állomás kísérletkép Berlin tengerentúli távbeszélőközpontjára kapcsolta a hajóról adott távbeszélő üzeneteket és innen a naueni rádióállomáson keresztül Délamerikába továbbították. Így az Amerika felé haladó „Europa” fedélzetről kitűnően hallható telefonbeszélgetést folytattak a sziámi Bangkokkal. A hajóról beszélgetők hangja úgy hallatszott, mintha helvi forgalomban beszélgetnének. A következő napon ugyanily módon Rio de Janeiroval beszéltek az Európáról. Ezek a távbeszélgetések tehát a földgolyó felét hidalták át. (Funkstunde).

Huber Oszkár.

HIREK.

Nouvelles.

A madridi nemzetközi táviró és nemzetközi rádiótáviró értekezleték ülése. A nemzetközi táviróegyesület berni irodájának közlése szerint a folyó évre Madridba egybehívott nemzetközi táviró és nemzetközi rádiótáviró értekezleték tanácskozásait a f. évi szeptember hó 3-án kezdi meg a spanyol szenátus régi palotájában.

Dr. Feyerabend kitüntetésé. A német Elektrotechnischer Verein dr. Feyerabend államtitkárnak, a német birodalmi postaminisztérium egyik legnevesebb vezéralakjának, a Siemens-Stephan plakettet adományozta. A kitüntetés, mely a német elektrotechnika legmagasabb megbecsülé-

sét jelenti, csak minden 5 évben ítél oda az egyesület egy arra leginkább érdemes személyiségnek. Dr. Feyerabendnek a német távközlékedés, különösen pedig a távbeszélő automatizálása terén szerzett nagy érdemeinek elismeréseként ítelték oda a kitüntető plakettet. (J. T. 1932. 4.)

Spanyolországban a f. évi április hó 1-én életbelépett új költségvetési törvény értelmében a közlekedési minisztériumot (Ministère des Communications) közlekedési alállamtitkársággá (Subsecretaria de Communicationes) alakították át, a táviró és távbeszélő vezérlésgazgatóság elnevezése pedig a távközlékedés vezérlésgazgatósága

(Direction general de Telecommunication) elnevezést kapta. (J. T. 1932. 4.)

Bruxelles és Madrid közt a f. évi március 2. óta rádiótávíróösszeköttetés nyílt meg. (J. T. 1932. 4.)

Egyrészt Svédország és Norvégia, másrészt az Egyesült-Államok közt megnyílt a képtávíró forgalom. Az összeköttetést Németországon át a londoni képtávíró központjával közvetítésével létesítették. (J. T. 1932. 4.)

A magyar rádióhírmondó, illetőleg szórakoztatórádió jogi szabályozása — amint azt már más alkalommal is említettük — az egész külföld érdeklődését felkeltette. Legutóbb a nemzetközi rádiójogi bizottság azzal a kéréssel fordult a magyar nemzeti rádiójogi bizottsághoz, hogy a magyar rádióhírmondó, illetőleg szórakoztatórádió szabályozásának alapelveit ismertető tanulmányt küldjön a bizottság párisi központjának. Ennek a kérésnek megfelelően, a magyar nemzeti rádiójogi bizottság az erre vonatkozó ismeretést már el is küldte, amelyben a m. kir. posta, az engedélyes rádiótársaság és a szórakoztatórádió előfizetői jogi helyzetének ismertetésén kívül foglalkozott többek között a vételzavarokkal kapcsolatos jogi szabályozás alapelveivel, a szerzői és az előadóművészi joggal. Rámutatott arra, hogy a szórakoztató elektromos-hírszórásnak Magyarországon a „telefonhírmondó” révén már 40 éves múltja van, ami egyedülálló az egész világon. Megemlítette, hogy ezzel a különleges magyar intézménnyel a kapcsolat fenn van tartva egyrészt azáltal, hogy a rádióhírszóró műsorának összeállítására is ugyanaz a magántársaság kapott engedélyt, másrészt az által, hogy a telefonhírmondó még ma is közkedveltségnek örvend, sőt a szórakoztató rádióval szemben versenyképesnek is látszik, mert egyszerűbb, üzembiztosabb és zavar nélküli műsorközvetítést tud nyújtani, műsora különben kevés eltéréssel ugyanaz, mint a szórakoztatórádió műsora.

A közvetlen magyar-amerikai rádiótávíróösszeköttetés üzembehelyezése küszöbön áll s a Budapest és New York közti közvetlen rádiótávírólevelezés néhány rövid nap múlva valósággá válik. A lehető gyors és zavartalan levelezés elérése céljából a magyar postaigazgatás rádióállomása és az amerikai Mackay Radio and Telegraph Company rádióállomása közt a nap egész folyamán át összeköttetésben lesz egymással s a levelezés a nagy távolságokon kitűnően bevált rövidhullám rendszeren fog folyni. A technika legújabb vívmányainak felhasználásával létesített magyar-amerikai rádióösszeköttetés kiemelkedő eseményt je-

lent a magyar távíró történetében, mert igen nagy távolságot hidal át és így lehetővé teszi, hogy az Amerikába szóló távíratok a nagy távolság ellenére is a legminimálisabb idő alatt érkezzenek meg rendeltetési helyükre.

Mivel a Mackay Radio társaság mint az „International System” néven ismert hatalmas amerikai elektromos távközlékedési érdekeltségbe tartozó vállalat a Commercial Cable Company, a Postal Telegraph Company, az All America Cable Inc. nevű s úgy az északamerikai mint a közép- és délamerikai kontinenseken az üzemeltető távíróvállalatokkal, valamint a Csendes Óceánt átszelő kábelszolgálatát végző Commercial Pacific Cable Company-val együtt ugyanahhoz a közlekedési konzernhez tartozik, mindazokkal az összeköttetésekkel és berendezésekkel rendelkezik, melyek a gyors és pontos távíróközlekedésnek az amerikai kontinensen, valamint az attól nyugatra eső csendesóceáni szigetvilágban (Haway szigetek stb.) való ellátásához szükségesek. Az amerikai kontinensen a forralom lebonyolítását végül még az a körülmény is ugyancsak előnyösen befolyásolja, hogy az említett vállalatok New Yorkban közös üzemközpontot rendeztek be, ami a távíratoknak az egyik társasági vonalról a másikra való irányítását felette meggyorsítja.

A távíratkozó közönségnek eszerint érdekében áll, hogy távíratai ezen az összeköttetésen továbbíttassanak, amiért is ajánlatos, hogy mindenki az Amerikába szóló távíratát kizárólag a közvetlen magyar-amerikai rádióösszeköttetés útjével elátva adja fel.

Az új, nagytávolságú közvetlen rádióösszeköttetés megnyitása alkalmából a m. kir. posta a Távíró-Díjszabást is újból kiadja.

KÖNYVSZEMLE.

A posta és a vasút. (Post und Eisenbahn. Tatsachen und Gedenken zur Vereinheitlichung der deutschen Verkehrspolitik, Denschrift des Studienausschusses „Post Eisenbahn” beim Deutschen Industrie und Handelstag, März 1932.)

Régi, tapasztalati tény, hogy mennél rosszabbak valamely társadalom gazdasági, forgalmi és pénzügyi viszonyai, annál nagyobb ama csalhatatlannak mondott tervek száma, melyek valamennyie a gazdasági élet javítását, fellendítését tűzi ki célul. A tervek közös ismertetőjele, hogy nemannyira a bajok alapokának, mint a kísérő jelenségeknek orvoslására törekszenek, akár a munkanélküliség, akár a pénzértékének, vásárlóerejének csökkenéséről.

akármilyen más gazdasági kérdés megoldásáról legyen szó.

Körülbelül áll ez arra az emlékiratra is, melyet a Deutscher Industrie- und Handelstag hozott a közelmúltban „A posta és a vasút” címmel nyilvánosságra, mely emlékirat e két legnagyobb közlekedési intézmény egyesítésének kérdését igyekszik közelebről megvizsgálni és e gondolat mellett a német közvéleményt saját részére megnyerni.

Lapunkban (1932. március havi számának Külföldi szemle rovatában) röviden már hírt adtunk a német országos takarékosági bizottság arról az állásfoglalásáról, mely a gazdaságos üzemvezetés biztosításának ürügye alatt a német postának és vasútüzemnek egyetlen, közös minisztérium, a közlekedésügyi minisztérium alatt leendő egyesítését javasolta. E javaslatlalt azóta a német parlament költségvetési bizottsága is foglalkozott és hivatkozással arra az alapvető államjogi különbségre, amely a posta és a vasút között ezidőszert fennáll, nem találta a takarékosági biztos javaslatát időszerűnek. Tudvalevő ugyanis, hogy a német vasútak a Dawes-féle jóvátételi terv gazdasági zálogaként részvénytársasági alapon, magánvállalatként kezeltetnek 1924. óta.

A takarékosági biztos elgondolásának közismertté válása óta a német posta és vasút egyesítésének kérdése egy pillanattig sem került le a napirendről. Állandóan ezzel foglalkozik a napi- és a szaksajtó, de ezzel foglalkozik a különféle gazdasági érdekalakulatok legtöbbször is, a legkülönbözőbb nézőpontból világítva meg a felvetett kérdést.

Igy történt azután, hogy a Németország legnagyobb ipari érdekeltségeit összefoglaló egyesület, a Deutscher Industrie und Handelstag, dr. Most, a düisburgi polgármester elnöklése alatt külön bizottságot küldött ki ennek a közérdekű kérdésnek alapos tanulmányozására. A tanulmány alcíme szerint tényeket és gondolatokat óhajt felsorolni a vasút és posta, mint két, legfontosabb közlekedési intézmény egyesítésének, egybeolvasztásának terve mellett.

Az emlékirat három részre oszlik. Az első részben a vasút és posta szervezeti, üzempolitikai és pénzügyi fejlődését és e kérdések mai állapotát ismerteti; a második azzal a kérdéssel foglalkozik, vajjon van-e egyáltalában szükség és mily mértékben a német postának és vasútnak az eddigiekén túlmenő mértékben történő együttműködésére; végül a harmadik fejezetben a két első részben folytatott tanulmányi megállapítások eredményeit

igyekszik világos pontozatokban összefoglalni.

Idevonatkozóan mindenekelőtt megállapítja a tanulmány, hogy minden előrelátó közlekedési politikának célja, hogy a különböző közlekedési eszközök egymást kölcsönösen kiegészítsék, a közöttük szükségszerűen kialakuló versenyt a közgazdaságra előnyös határok közé szorítsa és a surlódásmentes együttműködés lehetőségeit megteremtse, illetőleg a meglévő állandósítsa.

Ezek az alapelgondolások, noha a vasút és a posta között már ma is letagadhatlanul több érintkező pont áll fenn — különösen a gépkocsi üzemek és darabárú forgalmat illetően — ma még alig részeseülnek kellő méltánylásban. Sőt igen gyakoriak a túlkapások, a tervszerű elszántások egymás munkaterületéből (a német vasút legutóbb pl. pár fillérrel olcsóbb díj megállapításával akarta a posta csomagforgalmát maga részére elhódítani), a gazdaságtalan kettős munka, az eredménytelen egymásmelletti tevékenység, pl. azonos célok szolgálatára a pályaudvaron külön-külön épület emelése a vasút és posta céljaira, vagy mindkét intézetnél használt azonos üzemi anyagok külön-külön történő megrendelése, beszerzése, röviden az egész kettős üzemvezetésnek hibás megszervezése alapján egészségtelen állapot kialakulására vezetett, amely a két egyébként testvérüzem szervezeti különállásában, egymástól eltérő felépítésében és üzemvezetésének sajátos, egymástól annyira elütő fejlődésében nyilatkozik meg leginkább.

Már pedig a német közgazdasági életnek hatalmas érdekei fűződnek ahhoz, hogy ez a két legnagyobb szabású közlekedési intézmény az eddiginél egészségesebb alapokon fejlődve, az eddiginél jóval olcsóbban nyújthassa azokat a közszolgáltatásokat, amelyek nélkül egyetlen magánvállalat sem tudja termékeit a piacra hozni. A nemzeti termelésnek eme két hatalmas tényezőjét olcsóbbá tenni az egész gazdasági élet megsegítését jelentené. Ezt a célt pedig azzal gondolja az emlékirat elérni, ha a két testvérintézetet azonos elgondolásokkal dolgozó közös vezetés alá rendelnék.

Az emlékirat szerint szervezni kellene tehát olyan közös szövetet, amely az egész német közlekedési politikát parlamenti ellenőrzés mellett vezetné, amely államjogiilag és a részére biztosított tágkörű jogainál fogva elég súllyal tudna fellépni a közlekedést érdeklő összes ügyekben.

A német posta és vasút felett e központi szerv, amelyet leghelyesebb volna közlekedésügyi minisztériumnak nevezni, egyformán gyakorolná az állami felügyeleti

jogot. Közben azonban mindkét közlekedési intézet üzemvezetésében biztosítani kellene a mozgékonyt, tehát a mindenkori gazdasági viszonyokhoz való gyors alkalmazkodóképességet, ami egyet jelent az intézetnek rajtuk kívül álló érdekeltégi köröktől való teljes függetlenítésével, továbbá a pénzügyi önállóságra való törekvéssel, melyet a vasút és a posta részére egyaránt biztosítani kellene.

Szükségesnek tartja az emlékirat, hogy a két legnagyobb közlekedési intézet, szakítva eddigi önző üzemi politikájával, figyelemmel a fennálló műszaki és gazdasági különbségekre, találjon módot az együttes munkára. Különösen a közös munkaterületeken (csomagforgalom, gépkocsiüzem).

Mindkét intézet üzemi és pénzügyi vezetésénél az érdekeltégi körökből vett szakértők bevonásával alakított üzemi tanácsok jövőben nagyobb befolyást kell, hogy nyerjenek a posta és vasút ügyének legfőbb intézésénél. A két közlekedési intézetnek közüzemi jellegét közérdekből a magángazdasági üzemvezetési elveken túlmenőleg kellő mértékben érvényesüléshez kell segíteni.

A most megjelölt célokat biztosítva látná az emlékirat, ha az egyforma jogállású két intézet egységes vezetését, illetőleg parlamenti felügyeletét ugyanaz a miniszter venné át. Ennek egyenes következménye volna a német posta jelenlegi különálló felügyeletének és legfőbb vezetésének megszüntetése és mindkét intézetre kiterjedő jogkörű, egységes üzemvezetőség szervezése. A politikai pártoknak a német posta igazgatótanácsában ülő megbízottai ezek után kénytelenek lennének az általuk eddig képviselt politikai érdekek védelmét — akarva nem akarva — a mindenkori közlekedésügyi miniszterre bízni, aki ténykedéséért a parlamentnek tartoznék felelősséggel.

A többkiadást és így felesleges megterhelést jelentő kettős befektetések megakadályozása, az önköltség csökkentése céljából az emlékirat a vasútnál és a postánál egyaránt elengedhetetlennek tartja a következő intézkedések megvalósítását:

1. Lehetségesnek tartja annak a felesleges kiadásokra vezető mai rendszernek további fenntartását, hogy a darabárú (csomag) forgalmat csaknem azonos díjtételek mellett és részben azonos közlekedési eszközök (vasúti, postakocsik) felhasználásával, részben egymástól függetlenül, részben egymással versenve, a vasút és posta is fenntartsanak, az érdekeltégi területek megfelelő behatárolása nélkül. Ennek az állapotnak megszüntetése a posta csomagforgalmának és a vasút express darabárú forgalmának egységes

pénzügyi és üzemi elveken felépülő közös üzemben való összeolvastása egyedül tenné lehetővé a darabárú üzem gazdaságosabb, olcsóbb, tehát takarékosabb és ezen keresztül az államnak is nagyobb jövedelmet biztosító ellátását.

2. A két üzem egyesítése lehetővé tenné a levélforgalomnak a mainál racionálisabb, mert gyorsabb, tehát jobb és következőképpen olcsóbb ellátását is; nevezetesen közös vezetés mellett a vasút személyzete és szerelvénye a mainál sokkal tágabb keretek között volna bevonható a levélszállítás ellátásába. Az ilyen módon elérhető gyorsaság s az önköltség csökkenése útján biztosítható olcsóbb díjtételek az egész gazdasági élet előnyére válnának.

3. Különösen jó eredményt hozhatna a vasút és a posta egyesítése a gépkocsiüzem egységes szervezésében, gazdaságosabb vezetésében és így a jobb pénzügyi eredmények biztosításában. A mainál jobban, mert természetesebben meg lehetne oldani a vasút és gépkocsi menetrendek egymást kiegészítő, tervszerű beosztását; országshozza be lehetne vezetni az átfutó és egymáshoz csatlakozó vasúti és gépkocsi vonalakat; a jegykiadást közös helyen, közös személyzettel lehetne ellátni és végül a gépkocsiüzemnek a vasút részére személy- és áruforgalmat gyűjtő, továbbá áruszétosztó jellegét ezzel az intézkedéssel leginkább biztosítani lehetne.

4. Meg lehetne valósítani a közös szükségletekkel számoló, egységes elvek alapján, közös személyzettel, azonos tervek alapján dolgozó magasépítési politikát, amely számolna ugyan a vasút és a posta különleges szükségleteivel, — de ott, ahol lehet — elsősorban a vasútállomásokon, továbbá a középfokú szerveknél a posta és a vasút céljaira közös épületek emelésével olcsóbbá és egyszerűbbé tenné a mai kettős, tehát drága, külön építéseket és ezzel bizonyára összecszerűen is jelentékeny megtakarításokra vezetne.

5. Az anyagbeszerzésben az egyesítés lehetővé tenné az egyszerű, nagy tömegben történő és közös elvek szerint megvalósítható — tehát bizonyára olcsóbb beszerzést is.

6. Végül a közép (kerületi postafőigazgatóság és üzletvezetés) és alsófokú (postahivatalok és vasútállomások) szervek összeolvastásával nemcsak a dologi, hanem a személyi kiadások terén is nagyon megszívlelendő megtakarításokat óhajtott tanulmány elérni. Emellett reámutat még a közönség szempontjából sem megvetendő arra az előnyre is, mely a közép- és alsófokú szervek egyesítéséből az ügyeit intéző érdekeltégi körökre lépten-nyomon hárulhatna.

A német postai szaklapok, azok pártállására való tekintet nélkül egyforma határozottsággal zárkóznak el a posta és a vasút egyesítésének gondolata elől. A kérdés felett megindult vitákban jogi és személyzeti érdekekre hivatkozással igyekeznek a terv megvalósításának lehetetlenségét igazolni. Legtöbb hozzászólás a két intézetnek közös miniszter alá való rendelését és így a legfőbb vezetésnek és a parlamenti felelősségnek egyetlen személyre való reábizását is veszélyesnek és a mai viszonyok mellett keresztülvihetetlennek tartja.

Különösen kiemelik azt a tényt, hogy ilyen alapvető változást követelő javaslatnak megvalósítására a mai idők nem lehetnek alkalmasak már azért sem, mert a gazdasági válság következtében visszaesett és teljesen jelentéktelenné vált forgalom mellett a jövőre nézve az egyesítésnek igazi hatásai sehogyssem volnának megnyugtatóan elbírálhatók. De egyébként a postás szakkörök attól is tartanak, hogy a terv háta mögött a német posta magánüzemmel való átalakításának gondolata rejtezik. A Dawes-terv érvénye alatt a német vasút jogállását változtatni és a mai részvénytársasági forma mellett túlnyomóan magángazdasági alapon tisztán az üzem jö-

vedelmezőségét szem előtt tartva kezelt vasútakat állami üzemmé, alkalmazottait állami alkalmazottakká minősíteni, aligha sikerül. Így azután előtérbe kerülne a posta, vagy legalább is annak jövedelmezőbb üzletágainak magánüzemmel átalakításának gondolata, mint a nagy ipar titkos célja: tehát olyan üzlet, melyre a köz- és a postai alkalmazottak csak ráfizethetnek. Ezért vállvetve dolgoznak a terv meghiusítása érdekében. A harc tulajdonképpen csak most indul. Annak folyamán bizonyára igen érdekes érveket visznek mind két oldalról a harcvonalba. Azt hiszem, hogy ennek a harcnak a részletei, annak eredményei bennünket is közelről fognak érdekelni. (k. j.)

Európa zenei ávitelre alkalmas nemzetközi távbeszélő áramaköreinek térképe (Carte des circuits internationaux d'Europe spécialement établis ou aménagés pour transmettre la musique) a nemzetközi táviróegyesület berni irodájának kiadásában megjelent. A térkép, mely a nagytávolságú távbeszélő összeköttetések nemzetközi tanácsadó bizottsága által e tárgyban kiadott ajánlás figyelembevételével készült, a nemzetközi irodánál 1 svájci frankért rendelhető meg, melybe a postai szállítás és a csomagolás díja már bele van számítva. (J. T. 1932. 4.)

Kiadó: Dr. LÖRINCZY GABOR, m. kir. postatitkár.

Ingyen aranytöltőtollat *tizennégy karátos, eredeti amerikai gyártmányút (Parker rendszerű nyomótöltéssel) vagy egy*

Kürschner-féle kézilexikont *900 oldal, 32 táblázattal vagy egy*

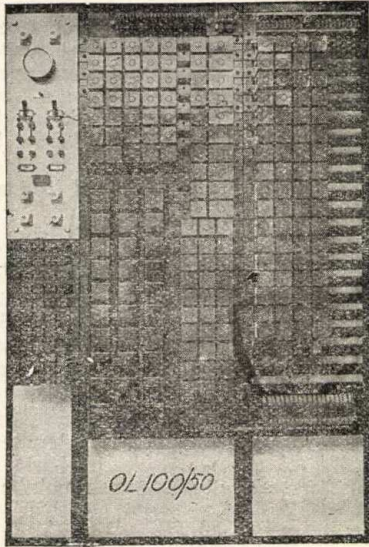
Rádió-lámpát kap *a RADIOWELT minden éves előfizetője.*

Kérjen még ma mutatószámot a RADIOWELT kiadóhivatalától, Wien, I. Pestalozziggasse 6. Legrészletesebb rádióműsorok, érdekes olvasmányok, gazdag műszaki rész, utasítások berendezések létesítésére, hangos film, rövid hullámhosszak, nagy számú rézkarcillusztrációk, nyelvtanfolyamok és érdekes regények közlése.

„ERICSSON”

MAGYAR VILIAMOSSÁGI RT.
BUDAPEST
Fehérvári-ut 70.

Tel.: I. 434-85, LÁ. 4-55.

50 vonalas, 100-ig bővíthető auto-
matikus kapcsoló.

Gyártmányaink mindinkább
közismertté váló sajátosságai:

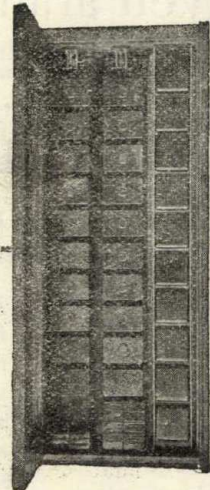
1. Megbízható működés.
2. Minimális karbantartási költség.
3. Tetszetős külső és gondos belső kidolgozás.
4. Versenyképes árak.

Az 1932. év újdonságai:

**Automatikus házi telefonbe-
rendezések 12-1000 vonalig.**

**Allami csatlakozás 4 fővonalig,
billentőgombos készülékekkel.**

Alközpontok 100 vagy 1000 vonalig bővíthető rendszer szerint. Házi és kimenő állami kapcsolások kezelő nélkül. Bejövő hívások fogadására és továbbítására manuális vagy félautomatikus közvetítő be-
rendezés. Teljesen automatikus vidéki központok és hálózatok, interurbán forgalomban is kezelő nélkül, bármely vonalszámra.

24 vonalas kapcsoló.